

BÁNÁT

TÖRÖKKANIZSA

ASSZONY, ASSZONY, MIT GONDOLTÁL...

Majd valamikő régön úgy fonták rokkává a kócot, a kendőrt. Az asszony font, az embőr mög suszter vót. Az embőr az dógozott, csináta a cipőket, az asszon mög a kuckóba font, ott a kuckóba vót egy kis padka, ez valamikő régön vót.

Maj mēntek a katonák házrú házra hálást kerősni, hogy hun alszának az éccaka. Egyik ére, másik amāra, hát benyitottak ide is. Ezeknek vót főgyük, oszt jártak ki dógozni a földbe. Vót egy lábassuk, amibe a tűzhejen főztek valamikő, kivitték a lábast is, maj kint főznek ebédēt, főztek is. Hát, annyira siettek haza, hogy a lábost kint hagyták a mezőn. Hát, mikő hazaérnek, nincs a lábos, nincs a lábos. Összevesztek, ki mönyön ki. Az embőr azt monta, hogy az asszony mönyön ki a lábosér. Na, jó van! Összevesztek.

Az asszon fonta a kuckóba a kócot, az embőr még suszterkodott. Hogy majd aki a leghamarabb megszólal, az mén ki a lábosér. Na jó! Maj bemén a katona, nem szót egyik se sēmit se. Hát, a katona mit tött, mit nem, mēggyútotta a kócot, hogy maj csak szónak valamit. Akkő az embőr meg ēkezte fütyülni: – Asszon, asszon, mit gondotá, katonáknak kócot adtá. – Az mēg ēkezte danóni: – Embőr, embőr, hogy ha láttad, katonáknak minek hattad? – Nó oszt, akkő az embőr szólalt mēg hamarabb, azt kezte el danóni: – Asszon, asszon, mit gondotá, katonáknak kócot adtá. – Az asszon mēg utána monta: – Embőr, embőr, hogy ha láttad, katonáknak minek hattad? – Hát, az embőr mönt ki a lábásér. Annak kölött kimönni. Vége.

Farkas Anna (Törökkanizsa)

ÉN IS VOLTAM KIRÁLYLÁNYKA...

Ēccő vót, hun nem vót, vót ěccő egy kiráj. Annak vót három lánya. A két öregēbb nem szerette a kisebbiket, azon vótak, hogy elpusztíccsák valahogy. Ēccő kimöntek az erdőbe mind a hárman. A két öregēbb ösz-

szefogott és elpusztította a kisebbiket. Otthon azt monták, hogy nem tuggyák, hun van a kicsi, biztosan ekódorgott, maj hazagyün.

Éccő egy juhász legelteti a jószágait és hajja: – Én is vótam kirájlánka, kirájlánból jámborfácska, jámborfából furujácska. – Ez igen szépen szót ez a sípszó. Aszongya a juhászlegény: Ennye, ez mán mégis csak sok, hát ú ēviszi a kirájnak a furuját, amibül miko mögfújta, hallaccott a keserves nóta.

Hát, el is vitte fël a kirájnak a juhászlegín a furuját. Ott is elkeszte a furuja: – Fújjad, fújjad, édösapám, én is vótam kirájlánka, kirájlánbú furujácska!

No, most akkó adja a feleséginek a kiráj, megěst szól: – Fújjad, fújjad, édösanyám, én is voltam kirájlánka, kirájlánbú furujácska! – Hát, ez mégis csak valami!

Odadják az öregëbb lánnak. Nem akarja elfogadni. Attú fít, hogy maj kifurujája, hogy mit csinát. Hát, bizon az apja azt monta, muszáj neki ēfogadni. Karóba huzati, ha nem fogadi el. Megijedt a lány, oszt ēfogatta. Ékeszte fújni a furuja: – Fújjad, fújjad, én gyilkosom, én is voltam kirájlánka, kirájlánból jámborfácska, jámborfából furujácska!

A másik lány se akarja ēfogadni sehogy se. De annak is karóba húzati a fejit, mondi a kiráj, ha nem fogadi el. Na, most akko adig, adig, hogy az fújta. Mongya a furuja: – Fújjad, fújjad, én gyilkosom, én is voltam kirájlánka, kirájlánból jámborfácska, jámborfácskából furujácska! – Hát, mindëgy. Leesët a furuja, a kirájnak a lábára esët, ēvátódzott kirájlánynyá. A legkisebb leányuk mëglët.

No, most a két lánt ēzavarta a kiráj a háztú, ez maratt, ennëk atta a kirájságát. Eddig vót, mese vót, Kelemënnek kedve vót.

Farkas Anna (Törökkanizsa)

MAJDÁN–RÁBÉ

FIZETSÉG A FARKASHAJTÁSÉRT

Ěgyszer vót ěgy embĕr. Ěgyszer ěkĹdte a fiĹt szĹrĹzzĹn kincset, vagyont. A fiĹ el is mĹnt ěs jĹba vót a farkasok kirĹjĹvĹ s akko eljutva a kirĹj palotĹjĹba, az meg kizavarta, hogy hozzon neki onnat meg onnat valamijen fĹvet. Akkor aztĹn az nem tanĹta ott, hanem a farkasokat elĹvĹt- te, Ĺssze egy ěgĹsz csordĹt, hajtotta űket a kirĹj udvarĹba. MĹglĹtta a kirĹj:

– Ne hajtsd, fijam, ne hajtsd – aszongya – adok egy vĕka aranyat, csak ne hajtsd űket ide.

HĹt, ěkapta a vĕka aranyat, a farkasok ěmĕntek, akkor oszt a legĕn mĹsnap megĕn csak elĹszĹtte a farkasokat, akkĹ mĹs irĹnbĹ hajtotta. Megĕn kijabĹl a kirĹj neki: – Ne hajtsd, fijam, ne hajtsd, adok kĕt vĕka aranyat, csak ne hajtsd. – HĹt, el is kapta azt is, akkĹ osztĹn mĹgĕn ěmĹntek a farkasok, a legĕn is.

PĹr nap mĹva mĹgĕn elĹszĹtte a farkasokat, mĹgĕn hajtotta űket a kirĹj udvarĹba. MĹglĹtta űket a kirĹj messzirĹ: – Ne hajtsd, fijam, ne hajtsd, adok hĹrom vĕka aranyat, csak ne hajtsd űket ide.

HĹt el is kapta azt is. Azt gondolta a legĕn, most mĹn elmĕn haza, van hĹrom vĕka, Ĺt vĕka aranya, ebbĹ mĹggazdagszik. MikĹ hazaěrt, mongya az apjĹnak:

– ěhun van, ezt kaptam a kirĹjtĹ, mer hajtottam a farkasokat, osztĹn ezt kaptam ajĹndĕkba, hogy ne hajcsam űket.

Makra IgnĹc (MajdĹn–RĹbĕ)

OROSZLÁMOS

A KIRÁLYLEÁNY ÉS A BÉKAKIRÁLY

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kirájlány. Gondtalanul élt a kiráji palotában, sétálgatott a gyönyörű kertben, labdázott. Egyszer, amikor legjobb kedvvel dobálta magasba labdáját, a labda egy kútba esett. Kétségbeesetten nézett a sötét mélységbe. Mintha valaki megértette volna a kirájkisasszony bánatát, segíteni akart volna rajta.

– Miért sírsz, szépségös kirájkisasszony? – szólalt meg valaki a reményt vesztett királyleány mellett. Megrettenve nézett fél, de senki. Szétnézett jobban és volt mit látni: egy csúnya varangyosbéka nézett fél rá. A meglepetéstől és az örömtől nem is tudott szóhoz jutni. Akadozva, könnyeivel küszködve mesélte el a történeteket.

– Segíthetek rajtad? – kérte a béka.

– Jaj, ha félhozod a labdát, kérhetsz tőlem, amit akarsz! – szakította félbe a leány.

Égy pillanat múlva, ott állt az elveszítettnek hitt labda. A kirájkisasszony nem is tudta, hova légyen az örömtől.

– Mondd, barátom, mit kívánsz? – kérdezte végül is.

– Szeretném, ha feleségül jönnél hozzám – felelte szemrebbenés nélkül a béka.

– Égy béka felesége! – sikoltzott a kirájlány.

Hiába, nem volt mit tennie, hisz ígéret szép szó, ha betartják, úgy jó. Feleségül ment a békához, de amikor magukra maradtak a szobában, úgy a falhoz vágta szegény állatot, hogy regett bele a fal. Abban a pillanatban egy ojan magas dalia állt előtte, amijet még sohasem látott. Hát, most éppen semmit nem értett. Csak később tudta meg, hogy a kirájfí egy boszorkány áldozata volt. Azóta is élnek boldogan.

Vörös Jolán (Oroszlámos)

TÖRÖKBECSE

PANCI MANCI

Vót egyszer egy szögény asszon, annak vót egy lánya. A lányt nem bírta magára hagyni, mer mindig nagy kárt csinýát. Hazamént, az monta neki egy embër, látta az ú lányát a szalmatetõt tolni. Hát, mé toli? Mont a lány: – Nem tud mit csinálni a nagy unalomba.

Talákozik vele a kiráj, aszt mongya: – Fonny arany orsówá. – Hát, jó van. Émént még egyszer a kiráj egy három évnek múlva. Nagyon panaszkodott az asszony. Aszt monta a kiráj, elveszi az ú lányát, ha már arany orsówá fony.

El is vötte feleségű. A szögény lánnak azt monta, vösz neki két-három szekér szalmát, fonnya meg arany orsówá. Bevitte a lánt egy kis szobába. A lán ékezdèt ríni. Aszt monta, csukják be az ajtót. Éccè csak, no, beugrik egy kis törpe az ablakon. – Mér sírsz? – Mëgkértek, hogy ezt a szalmát fonnyam mëg arany orsówá. – Aszt monta a kis törpe, hát hogyha kitaláli holnap éfélre a nevit, elkapja az arany orsót.

Na, búsul a lány, nem fogja kitaláni a nevit. A kirájfi émént vadászatra. Hallották, hogy valaki aszt kijabáli, Panci Manci a nevëm, holnap szép menyecskèt várok, és az lesz az én feleségëm.

Nohát, akkó nem monta annak a lánnak a nevit, nem tutták, hogy kirú van szó. Hazaért a kiráj, a lány fogatta, és amikor meghallotta Panci Manci nevét, nagyon megörült. Éjfélkor jött Panci Manci. – Na, tudod a nevem? – Hallgass, Panci Manci. – Na, akkó elbúsult a törpe, de odaadta az arany orsót és hazamént. A kirájfi meg a kirájnó nagyon megörút, hogy eszt mëgúszták.

Élt a falu szélén három koldusasszony. Az egyiknek a nyelve ki vót, a másíknak púp vót a hátán, a harmadíknak görbe vót a lába, sántított. Másnap ehítta üket, és aszt monta, kapnak egy-egy aranyat, ha elmongyák a kirájfinak, hogy a sok szüvéstű, fonyástú van ez.

Akkó egy másík napon együtt az egyik öregasszon. Aszonta: – Látd, kirájfi, ojan szëgín vagyok és mëg ojan hosszú a nyelvëm. – Mitül ojan hosszú? – Hát, sokat szüttem, fonytam. – Mëgíjedt a kirájfi.

Gyün a másík öregasszon, annak púp vót a hátán. Ékezdött éneköni ojan kúdušeneköket. Aszongya neki a kirájfi: – Jó van, haggyad. Mitü van púp a hátadon? – Csak a sok fonyástú.

Hát, adott neki egy almát. Monta neki, mënjen el vele. Nagyon idegës lett, hogy mi lesz az ű feleségivē.

Itt a harmadik is, akinek görbe lábai vótak, sánta vót. Aszt is megkérdezte a kiráji: – Mitül lett ijen? A is aszt monta, a sok fonyástú. Náhát, mënnyön ű is. Tegnap is leállította a feleségit, hogy ne fonyon. Nem engedte tovább fonyini. Éltek boldogan.

Kormányos Hildegárd (Törökbecse)

A SZEGÉNY FAVÁGÓ BECSÜLETES FIA

Vót eccő egy szögény favágó, annak három fija. Eccő mënt az erdőbe fát vágni, első nap nem vót szöröncséje. Második nap megin nem vót szöröncséje. Majd a harmadik napon, ahogy vágja a fát, ott egy fojó mellett, beleakatt a fába a baltája, és ahogy akarta kivenni, az belecsúszott a fojóba. Hát kijött egy ördög, kérdezi:

– Ez a te fejszéd?

Főhozott egy ezüst fejszét. Nem. Főhoz egy aran fejszét. – Nem az enyém. – Főhozi a közönségös fejszét. Kérdezi: – Ez a te fejszéd? – Enyém! Úgy örüt, akkó mer igasságos vót a favágó, odaatta mind a három fejszét az ördög és mellé még egy pár dinárt, hogy lögyön neki mit önni.

Ment, mendegélt fütyülve az ember. Mikor hazaért, a három fija lássa, hogy örül az édosapjuk. Hát, mikó meghallották, hogy mind a három fejszét ékapták meg mellé egy kis pénzt, megörütek, lesz nekik mit önni, mer még soha ennyit nem öttek ebbe a nagy szögénységbe. A felesége a favágónak nagyon örült, hát vót mit sütni.

Ara sétált a szomszédja. Csudákozott, hogy lehet-e, hogy ezek ijen jól élnek. ű is emént fát vágni, véletlenül, nem akaratbul a baltát beleejtette a fojóba, belecsúsztatta, hogy ű is kapjon annyi fejszét meg pénzt. Főjön az ördög és mutatja az aran fejszét, kérdözi: – Ez a te fejszéd? – Aszongya: – Az enyém. – Azér, mer hazuttál, mars hazafelé, nem kapod te az egyik fejszét se.

Ment haza búsan a szomszéd, nem kapott se a saját fejszét, se aranyat, se meg az ezüstöt. Így lett a favágó a leggazdagabb, a három fijaji megnősüttek. Addig éltek, míg meg nem haltak.

Szekeres Eleonóra (Törökbecse)

MESE A VASFEJŰ EMBERRŐL

Valamikor régën volt egy szép kiráji. Fialat volt és mindën nap emént az erdőbe lovagolni. Ahogy mënt, a patak szélén nézgelődött, nézte a fákat, a madarakat, hallgatta a madarak énekét. Egyszer csak nagy zú-

gás támad és elébe áll egy embër. És kérdezi az embër, hogy hogy mer ère járni. Azt monta néki, most nem viszlek el, de csak úgy, ha megfogadod nekëm, hogy soha, soha még nem nõsülsz, mert én vagyok a Vasfejü ember. – Mënny vissza és vigyázz magadra, mert izre-porrá törlek. – A fiú megköszönte és visszafordult. Nem mënt töbet ára soha.

De telt, múlt az idõ, az ifjú elfelejtette az ígëretét. Mëgszeretett egy nagyon szép lányt, és megígërtte, hogy tarcsák meg a lakodalmat, lëgyën a felesége. Mindënrõl elfeletkezett.

Mikor állt a lakodalom, akkor jutott eszében, hogy õ mit fogadott a Vasfejü embërnëk, hogy soha még nem nõsül. Akkor visszaemlékezett, hogy mijen nagy zúgással jött. Akkó megparancsóta, hogy kantározzák fël a lovát, hogy készën áljon. Akkó mán nagyon félt.

Èccë csak hajja, kezdõdik a zúgás. De akkó még hét mérföldre vót a Vasfejü embër. Akkó elbúcsúzott, mert egy öreg néni azt monta, hogy mindig az egyenes úton mënnyën, ahogy mëgy.

Ahogy mëgy èccë odaér egy kis fehér házhoz és betért. A fehér házba lakott egy öreg néni és kérdezi: – Hát, te, fijam, mi járatban vagy ère? – Mongya, hogy üldõzi a Vasfejü embër.

Akkor bevezette az öregasszony a pitvarba, adott néki vacsorát és ágyat vëtett neki, hogy feküdjön le. Öneki van egy kis kutyája, az majd jelzi, mikor ugat, akkor hét mérföldre van a Vasfejü ember. Lefekütt a fijú. Èccër csak ugat a kis kutya. Hamar fõkelt és köszönetet mondott, hogy majd indul. Az öreg néni ráparancsol, hogy mindig egyenesen mënnyën, oszt ad neki egy fonottkalácsot és egy törülközõt. Nagyon vigyázzon rá. Útközbe ha mëgy, jön egy másik fehér ház, oda is térjen be, ez az õ testvérje.

Mikor odaért a fijú a másik fehér házhoz, oda is bemënt, ott is kérdezi az öreg néni: – Hát, te, fijam, mi járatban vagy? – Üldöz a Vasfejü embër.

Akkor bevezette és adott neki vacsorát, lefektette, és monta neki, ha ugat a kis kutya, akkó keljen fel, de akkó még hét mérföldre van a Vasfejü embër. Úgy is lett. A fijú fëlkelt, az öreg néni adott neki két darab fonottkalácsot és két törülközõt. Ráparancsolt, hogy a kalácsokra, a törülközõkre nagyon vigyázzon. Csak egyenesën mënjen és akkó ér a harmadik fehér házhoz, oda is térjen be. Megköszönte a fijú a segítséget és elindult.

Mikó a fijú megérkezett a harmadik fehér házhoz, oda is bemënt, ott is kérdezi az öreg néni: – Hát, te, mi járatba vagy? – Üldöz a Vasfejü embër.

Akkó bevezette és adott neki vacsorát, lefektette és monta néki, ha ugat a kis kutya, akkó keljen fel. Mer, monta, van neki egy kis kutyája, az háromszor jelëz. Mikó elõször jelëz, keljen fël. Mikó a kis kutya jelëzett, a

fíju felkelt. Az öreg néni mondja neki: – Adok két fonottkalácsot és két türlközöt. Most lesz hat fonottkalácsod és hat türlközöd. Most is csak egyenes úton menni, és odaérsz a Tüzes-tengérhez. Mikó odaérsz, itten jó vigyázz. A hat türlközővel rácsapsz a Tüzes-tengerre, akkor az kétfelé nyílik, és te átvágtatsz rajta. Mikó átértél, csapd rá vissza és összecsuksódik. Akkor véd eló a hat fonottkalácsot, és dobd a tengérbe. A hat fonottkalácsból három nagy kutya lesz. Mikor odaménnek hozzád, az elsöt nevezd el Jóhhal, a másodikat Erösmintavas, a harmadikat Nehézmindaföd.

Akkor nagyon megörült és a három kutyaival elindult. De mindénre vigyáz. Mikor odaér egy faluhoz, bemént és kérdezte a gazdát, hogy adjon neki munkát. A gazda látta, jó erös, a három kutya még jó házörzök lesznek. Megfogadta a gazda. De a gazdának volt egy szép lánya. Összbarátkoztak és mentek a mezöre dolgozni.

Éccer ebéd közbe a gazda kérdezte, hogy került erre. Ö elmesélte. A lány figyelmes lett rá. A lány egyszér bemént a fíjú szobájába és ellopta a legénytöl a hat darab türlközöt. Elment a Tüzes-tengérhez és rácsapott, a Vasfejü ember még ott volt és átmént rajta. A lány hazaszaladt és bevítte a legény szobájába a hat türlközöt.

Mikor a legény hazaért a munkáról, a lány megmonta, hogy mit csinált. Nagyon elszomorodott a legény. Eszébe jutott a három öreg néni, akik azt monták, hogy ne féljen, a kutyák fogják megmenteni.

Telnek, múlnak a napok, a három kutya még van kötve. Ahogy a fíjú dolgozott, egyszér hajja a nagy zúgást. Eloldotta a kutyákat és föl-mászott egy nagy magas fára. Mikor odaért hozzá, nem bír a fára fél-menni, ékeszte rázni, de úgy rázta, hogy alig bírta a fíjú, hogy le nem esett. Akkor eszébe jutottak a kutyák és elkezdett kijabálni: – Jóhhal, Erösmintavas, Nehézmindaföd! Kedves kutyáim, gyertek segítség-re!

A kutyák odarohantak és a Vasfejü embert úgy széttépték, ojan apórá mind a mákszem. Azóta van a világon mákszem.

Akkor a fíjú monta a gazdának, fizesse ki és elmegy. A lány kérte maradjon. Eszébe jutott mindén. A gazda kifizette. Ö meg egyenesen a Tüzes-tengérhez ment. Elóvette a türlközöket, rácsapkodott és átment rajta. Akkor elindult az egyenes úton vissza.

Mikor odaért az első fehér házhoz, bemént. A néni nagyon megörült neki. Visszaatta a türlközöket, de a kutyákat nem. Azt mondta, maradjon neki a Jóhhal. Nagyon szépén megköszönte és elindult.

Mikor odaért a második fehér házhoz, oda is bemént, ott is megörült a néni. Visszaadta a türlközöket, de a kutyát neki adta, az Erösmintavast. Annak is megköszönte és elindult.

Mikor odaért a harmadik fehér házhoz, oda is bemént, ott is nagyon megörült a néni, annak is visszaadta a türlközöket, de a kutyát az is

odaadta néki. Vigyázzon a kutyákra, ha bajba jut, csak ökhozzájuk menjen. Ott is köszönetet mondott és elindult a három kutyával hazafelé.

A menyasszony várta. Újra keztek a lakodalmat, és élnek boldogan, nyugodtan, nagy örömbbe, boldogságba, hogy visszatért. A mesének vége.

Horvát Éva (Törökbecse)

A GAZDAG EMBER ÉS A MADÁRKA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy gazdag ember. Az erdő szélén élt gyönyörű, kacsalábon forgó kastéjában. A ház tele volt minden elképzelhető jóval és széppel, a kamrában a cukros- és mazsolászsákok repedeztek. A gazdag ember mindennap szomorúbb lett, nem érdekelte sem a kincs, sem a sok finom falat. A csillogó ruhákban sem lelte kedvét. Hét éjjelen és nappalon át gondolkodott, de nem tudott rájönni boldogtalansága okára. A kimerültségtől fáradtan bemélt szobájába, kinézett az ablakon, és látta, hogy még a kis hangyák is csoportosan dolgoznak, süttetik magukat. Ugyan, tudjátok-e miért boldogtalan az ember? Lefeküdt, és nagyon elégedetten ébredt. Gyönyörű álma volt. Álmában egy madarat fogott, és az szórakoztatta, napról napra szebben énekelt neki.

A gazdag ember kimélt az erdőbe, gyönyörködött a természetben.

– Gazdag ember, látsz engem? – szólította meg egy magas fenyő.

A mi emberünk ijedtében azt sem tudta, hol van, álom-e, vagy igaz, ami vele történik. A fenyő kedvesen integetett feléje, hívogatta. Közlebb merészkedett az ember, és reszketve figyelt.

– Menj haza, és az úton egy madárkát fogsz találni. Vidd haza, és ha jól bánysz vele, nem lesznek egyhangúak napjaid.

Szegény ember! Úgy loholt, hogy majdnem sebesebben haladt, mint a szél. Az úton egyszerre megtorpant és egy pihés madárka szállt a vállára. Boldogan dédelgette az ember zsákmányát, hazavitte és nem tudott betelni a madár csicsergésével.

Így ment ez két napig, később a madárka mind szomorúbb lett. Vizecskéért és zabocskáért esdett, de a gazdag ember így gondolkodott.

– Ha a zabocskát összegyűjtöm, eladhatom, és több pénzem lesz!

Ezért minden szemet lezárt a kamrába, a madár pedig hallgatott, csak már néha-néha szólalt meg. Az ember pedig most is csak a pénzre gondolt, a madárkára ritkábban. Öt nap múlva a szegény kismadár teljesen elhallgatott, nem könyörgött többé vízért és zabért. A gazdag ember nem tudta elképzelni, hogy mi lehet a madárkával. Nézte, csak nézte, majd kiballagott vele az erdőbe, odamélt a fenyőhöz, a puha fűre hejezte a madarat, majd kérdőn nézett a hatalmas fára. A fa némán visszanézett

rá, az ember pedig újból hazafelé indult, de most már szomorúan. Egész úton töprengett, de nem tudta mire vélni a madár kimúlását. Ha ti rájötök, írjátok meg neki. Jó? Biztos hálás lesz érte.

Lukáts Márta (Törökbecse)

A SÁNTA LÁNY SZERENCSEJE

Hun vót, hun nem vót, vót egyszerű egy szögény asszony, s annak vót egy sánta lánya. Az asszony nemcsak a szögénységükön sírángozott, hanem még ott vót a nyomorék lánya is, akit mindönné jobban szeretött. A saját életit is föláldozta vóna, csak hogy mögmöntse a tizenöt éves gyerekit ettű a bajátű.

A falu szélén azonban vót egy nagyon régi vár, amejrű mindönki tudott, de senki se látogatta mög, mer furcsa hírok terjedtek rúla. Egyik éjjē, épp mikó a lánya betötötte a tizenötödik életévit, hajja az asszony álmában, hogy egy hang híjja a romok közé, a várba, és azt is mondta, hogy vigye el a gyereket is. A parancsot persze nem tejjesítötte és érű senkinek se szót. Ugyanez a hang még két éjjel híttá és ekkó éhatározta, hogy mégis ēviszi a lányát arra az éhagyatott hejre, és ami lössz, az lössz.

Mikó mögérköztek a várba, hát vót mit látniuk. Elöttük mögnyít a föld és egy nagyon idős embör jelönt mög előttük. Az ősz hajú, szakállú bácsi kérte az asszonytű a lányát, hogy hét évig vele lēhessēn. Mēgígértette velük, hogy a lány nagyon gazdagon és boldogan fog visszatérni hét év múva a szülői házba. Persze mindjā nem tudott belenyugonni hejzetibe az asszony, de végül is odadta a lányát.

Hét év múva ugyanabba az órába és percbe emönt, hogy visszakapja éveszöt gyerekit. A föld újbű kinyít és mögjelönt az idős embör a lányává, ki aranyā elhalmozva állt előtte. Hét év után is tizenöt évesnek látszott a most már gazdag, és ami a legfontosabb kigyógyított lánya. Többē nem sántított. Hazamöntek és az a pēz egész életükig ölég vót. A lány is mostmā boldog vót, de az asszony is. Huszonkét éves korába férhő is mönt, mint gazdag szülők gyermeke, és boldogan élt családjaiivā együtt, míg mög nem halt.

Kasis József (Törökbecse)

A BESZÉLŐ MADARAK

Volt egyszerű egy szögény madarász, aki egy sötét erdő méjén élt feleségével és gyermekeivel. Ennek a szögény madarásznak az volt a foglalkozása, hogy a szomszédos erdőkből összefogdossa a különböző madár-

fajtákat, kalitkába zárja és taníttassa őket énekelni. Amikor a kis madárkák megtanútták a különböző dalokat, a madarász félrakta a kalitkákat a kocsira és elindult feleségével a városba, hogy eladja a madarakat. A madarakér kapott pénzen azután szűkösen éldegélt családjával egy ideig.

Égy napon, amikor a madarak már jól tudták az énekeket, elhatározta, hogy eladja őket. Ahogy ment kocsijával, egyszer csak különös emberi hangokat vélt hallani. A hangok mind jobban közeledtek, s egyszer csak egy csapat madár kezdett röpködni a feje fölött. A madarak emberi hangon könyörögtek a madarásznak, hogy engedje szabadon a kalitkában lévő fiaikat. Könyörögtek, sírtak, jajveszékelték, de a madarász csak ment tovább. Azonban ő úgy elcsodálkozott ezen, hogy a madarak tudnak beszélni, már-már kezdte megbánni tettét, hogy miért nem is engedte ki a madarakat. Mintha a madarász határozatlanságát megérezték volna a kalitkában lévő madarak, elkezdtek könyörögni a madarásznak, hogy engedje őket szabadon, hisz itt van az ő hazájuk, itt vannak testvéreik, szüleik, akiknek megreped a szívük, ha őket viszont nem láthassák.

A madarásznak megesett a szíve a kis madarakon, és elhatározta, hogy szabadon engedi őket. Azonban eszébe jutott, hogy ha nem adja el ezeket a madarakat, akkor éhen fog halni egész családjával. Most ő kezdett panaszkodni az erdő madarainak, hogy értsék még őt, hiszen ő szegény ember, neki valamiből élni kell. A madarak megígérték, ha szabadon engedi őket, akkor megmutassák neki aszt a hegyet, ahol rengeteg kincs van elásva.

Ebben az erdőben élt egy gonosz fekete holló. Ez a holló gyűlölte az erdő összes madarait. Gyűlölte őket vidámságukért, csicsergő hangjukért. Ott ült fenn mindig egy korhadt fa tetején és mindig csak éjszaka indult el titkos útjára, amíg a madarak aludtak. Egyszer egy napon a madarak meglesték, hogy mit csinál a holló állandóan ott azon a korhadt fán. A holló távolléte alatt benéztek az üres odúba és látták a sok felhalmozott kincset az odú belsejében. Ekkor jöttek rá, hogy mi az oka a titkos éjjeli távollétnek. A holló éjjel bebarangolta a környező városokat és ahol csak tehetette, mindig elcsent valami értékes tárgyat. Nappal pedig fősvénysége nem engedte, hogy elmozduljon a fa tetejéről, mert féltette eldugott kincseit.

A madarak ezt a kincset szánták a madarásznak. A madarász fejszét ragadott, elindult az odvas fa felé, hogy kiszedje belőle a kincseket. Károgott is a holló, szidalmazta a madarakat is a madarászt is, átkokat szórt a fejükre, de mind hiába volt. A madarász kiszedte a kincset és a kis madarakat elengedve, megígérte nekik, hogy többé ebből az erdőből nem fog egy madarat sem kalitkába zárni.

A holló bosszúvágyó természete arra vitte az irigy hollót, hogy büntetést mérjen az erdő madaraira. Egy szép napon azzal a hírrel jött, hogy a másik erdőben fürtökben lógnak a rovarok a fákról. A madarak elhitték

a holló hazug szavait és mindnyájan elrepültek a szomszéd erdőbe, megrohanták a rovartól lepett fákat, és hangos csicsérgés közepette csipegetni kezdték a kövér rovarokat. Egyszer csak a holló elkiabálta magát:

– Vigyázzatok, jön a madarász!

Szegény kis madarak repültek volna szerteszét, de ekkor vették észre, hogy a fa ágai be vannak enyvezve és ők nem tudnak szabadulni az ágakról. Most jöttek csak rá arra, hogy a holló mij csúnyán becsapta őket. A madarász leszette a madarakat az ágakról, és hazavitte őket. Amikor ismét a városba indult, hogy eladja őket, az erdőbe érkezve a madárkák ismét megszóltak emberi hangukon. A madarász kiengedte őket s mikor meghallotta a holló álnokságát, fejszét ragadva kidöntötte a fát, a madarak pedig megtámadták a hollót, agyonverték.

Ezután az erdőben csend és békesség honolt, nem volt madarász, aki összefogdosta volna őket, és nem volt az álnok fekete holló, hogy bajt zúdítson a nyakukba.

Kószó János (Törökbecse)

CSÓKA

A KÁPOSZTÁSKŐ

Réges-régén élt egy kis faluban egy parasztgazda a családjával. A gazda szorgalmasan dolgozott, és így jómódban élhetett feleségével és eladósorban lévő leányával. Egyik nap be is köszöntött hozzájuk egy kérő. A legény is ügyes és szorgalmas volt, így nem csak hogy megélt az apának, hogy a lányáról ne is beszéljek.

Jaj, kapkodtak is ide-oda, hogy minél jobban megvendéghessék az ifjút. Le is küldte az apa leányát a pincébe, hogy csapolna nekik egy-egy icce bort. Sokáig kellett várniuk az itókára, mert a lánynak, hogy hogyan, híre se – hamva sem volt.

– Ej, anyjuk, eriggy, nézd mán még, mit csinál az a mihaszna lány, biztosan kifojatta a bort és most nem mer féljönni – fordult az öreg élet-társához. Az kapott is a szón és már bent is volt a pincében. Látja ám, hogy az ő gyermeke ül egy káposztáskő előtt és zokog, de úgy istenigazából. Kérdi is mingyárt, hogy miért sír itt egymagában. A lány akkor sorra elmesélte, hogy neki eszébe jutott, hogy ha majd férjhez megy, lesz egy gyeréke, a gyeréknek a vásáron vésznek egy ködmönkét, az örömben lejön ide a pincébe, csak ugrál, ugrál itt, valahogyan meglöki a káposztáskövet, az meg ráesik, és mit fognak így csinálni a ködmönkével? Az asszony, mikor így mindent végighallgatott, ő is a lánya mellé ült és még szaporábban kezdte hullatni a könnyeit.

Odafönt már nem tudták mire vélni a dolgot és nagy mérgeződés közepette a parasztgazda magára hagyta a vendéget, ő is a pincébe sietett. A kérő bosszankodására bizony őt is csak ott találta a sírók között. A legény, mikor neki is elmesélték miért sírnak, nagyot nevetett és azt mondta, ha talál még három ijen bolondot, mint ők, akkor elvész a lányukat.

Úgy is tett a hetyke kérő, és mingyár a kezébe vette vándorbotját és a bolondok keresésére indult. Nem kellett neki sokáig gyalogolnia, amikor odaért egy atyafihoz, aki egy villával a kezében hányta fel a diót a padlásra. Persze nem sokra haladt a munkával, mert a diók kihullottak a villa fogai között.

– Hej, adnék én annak az atyafinak 100 forintot, aki segítene rajtam – mondta az ember törölgelve verejtékező arcát.

A legény vett egy lapátot, és percek alatt földobáta a diót a padlásra. Az atyafi nagy hálálkodás közepette átnyújtotta neki az ígért összeget, ő még fojtatta útját.

Megint nem kellett neki sokat vándorolni, mikor ráakadt a másik bolondra. Egy atyafi nagy vékával szaladgált egy házból hol ki, hol még be. A legény kérdésére, hogy miért tesz így, azt felelte, hogy már évek óta hordja be a világosságot a házába, de az csak nem akar kivilágosulni, pedig a szomszédja sémmit sem csinál, mégis mejen világos a háza. No, a legény nem szólt sémmit, csak fogott egy baltát és ablakot vágott a házon, amejben mindjárt világosság lett. Mëgkapta ettől is a 100 forintot és fojtatta útját. Egyszer csak mëgpillantott egy anyókat, aki erővel dugdossa a kiscsibéket a tyúk alá, hogy a héja el ne vigye őket. A legény szépen mëgmagyarázta, hogy ha a tyúk héját lát, úgy is maga mellé csalogatja a csibéket. A jótanácsot az öregasszony is 100 forinttal hálálja meg.

A legény fütyörészve fordult vissza, hisz pénzt is szerzett, fogadalmát is sikerrel teljesítette. Elvette a gazda lányát, lett is egy kisiuk, vettek is neki egy ködmönkét, ám a káposztáskő mégsem esett rá, és még most is boldogan élnek, ha még nem haltak.

Szenes Ilona (Csóka)

A CSODAKŐ

Émöntek hazulról, s gyüttek tojásé, de csak a kisgyerök vót otthon. Azt mondta, most nincsen tojásuk, de gyüjjének később.

– Mikó itthon lössz öreganyám, akkó lössz.

Kérdezték:

– Ojan sok tyúkotok van, hogy ojan sok tojás lössz éccörre?

A kisgyerök mondta:

– Van a gerendáná egy kű, amit öreganyám nyal s attú sok tojás lössz.

– Akkó – monták – mutassa mëg, hun a kű.

A kisgyerök odatta, az asszony ékezde nyalni s anyyi tojás lött, hogy nem gyózték összeszönni.

Csehák Verona (Csóka)

A MEGPATKOLT KOVÁCSNÉ

A kovácmestörné vót egy segéd mög egy inas. Az inas annyira lesoványodott, hogy alig bírt mönni, pedig a koszt nagyon jó vót. Panaszkodott a segédnek, hogy mindën éccaka nyergelik. Aszt monta a segéd:

– No, majd az éjjē mögfogjuk!

Akkó kihúzta balkézē az alsónadrágbú a madzagot s rádobta a boszorkányra, kivezették, mögpatkóták. Másnap röggē a gazdasszonyuk nem két föl, még a mesterük se tudta, mi a baja. Akkó utójára mérgēs lött, s látja, hogy mög van patkóva. Nyomba elzavarta űket.

Csehák Verona (Csóka)

A LEGÉNY MEG A BORNÝÚ

Két legény jó barátok vótak. Az egyik legény szomszéggyába boszorkányanya vót. Egyik kíváncsiskodott, hogy mit csinának. Éjjē, mikó mönt haza onnan, egy bornýú mindég a nyomába vót. A legény alig bírt hazaérni. Az vót a szöröncséje, hogy nyitva vót a konyhaajtó s bebukott a konyhába, s csak azt monta, hogy: „Jaj!” Akkó szólát mög a bornýú: „Szöröncséd, hogy átlépted a küszöböt, külömben halál fia vagy.”

Csehák Verona (Csóka)

MÁTYÁS KIRÁLY MEG A MALOMKŐ

Mátyás kiráj útazott, oszt egy falun keresztül köllött vóna neki mönni. De mivē nem akart bemönni a faluba, hogy lássák, mert akkor mindönki űtet nézte vóna, a falu szélin mönt ē. De a falu szélin amöre mönt egy malomkő nem messze vót az út szélitű, oszt a kocsis, aki hajtotta a lovakat, nem vötte észre, nekihajtott, oszt összetörte a kereket. Asszongya a kiráj:

– Ej-ej, mijen gondatlanok, hát itt köllött ezt a követ hanni, hogy nekihajcson a szögényembör! Hanem vëdd ki a kereket, oszt csinádd mög, én addig ējárkalok másfelé.

A kocsis mögcsináta a kereket, a kiráj mög bemönt a bíróhó, osz mögmonda, hogy hogy jártak a malomkövel. A kiráj aszonta:

– Hanem a követ hengerítétek el onnét, osztán nyúzasd mög mire én visszagyüvök. Két nap múva gyüvök vissza, addigra lögyön kész.

A bíró is mögijett, hogy hogy nyúzassa mög, mert ēhengerítēni ēhengerítötték, de hogy nyúzassa mög. A bíró nem tudott mit csináni, de vót neki is egy okos lánya, oszt aszonta, hogy majd ő mögfelel a kirájnak.

Hát, osztán gyütt is a kiráj, oszt látta, hogy a kő el van hengerítve, de nincs mögnyúzva. Hát, bemén mingyá a bíróhó, oszt asszongya, hogy a kő mér nincs mögnyúzva. Erre a bíró lánya aszt mongya, hogy erre ő fe-

lel. A lány aszonta, hogy eresztesse a kiráj a kőnek a vérit, és asztán ők meg fogják nyúzni. Mivel erre a kiráj nem tudott semmit se mondani, fogta magát oszt elmönt.

Csehák Verona (Csóka)

A TÚRÓT OKÁDÓ ANYÓS

Vót egy család, egy idős asszony, fia és mönye. Az idős asszony túrús lepént akart önni, de túrú nem vót. A téstát mögcsináták, az öreg-asszony aszt monta a mönyinek, mönjön ki fúteni. A mönye csudákozott, ugyan hunnan vöszi a túrút, kileste, oszt kukucskát be az ablakon, hát látta, hogy az anyósa nyomkogya az ódalát s a száján gyütt a túrú. Aszt monta a mönyecke, emögy a háztú, mer az anyósa boszorkány.

Csehák Verona (Csóka)

JÁZOVA

FÜSTÖS MÁRTA

Eccör vót egy asszon, úgy hitták, hogy Füstös Márta. Ez az asszon bűbájos vót. Vót neki valamiféle szappanja, ha megkente magát a szappannal, akkor hipp, hopp odarepült, ahová ú akart. Nem hitte az ura, hogy az ű felesége ijét csinyál. Elhatározta, hogy maj kiprobájja.

Vót az asszonnak egy nagy szüvöszéke, odakötözte magát az embör. No, most fővötte a szappant, mögkente magát és eképzete magát egy nagy vendéglöbe. Ott lögyön. Hát, úgy is lött! Hipp, hopp, ott lögyek abba a nagy vendéglöbe! Mire kimonta az embör, akkorára bepotyant a vendéglő közepibe. Hát, most mán mög vót az embör ijedve. Jaj, mos mán mi lösz?! Jó, vóna, ha itt lönne a szappan. Addig keröste, addig keröste, míg mög nem lelte a szappant. Mögin mögkente magát, csak egondóta, hipp, hopp, ott lögyök, ahun akarok. Rögtön a szüvöszék mellett a hejin vót.

Ez nem mese, ez igaz vót, legalább is neköm így mesélték a régiek.

Piri Rozália (Jázovó)

A KIRÁLY ÉS A RÓZSA

Vót eccör egy asszon. Annak vót egy lánya. De az ojan szép vót, hogy csudájára jártak a szépségéért, a szépségére jártak csudálni. Eccör egy fiju ekísérte a bálbú. A szomszédasszon kérdözte: – Ugye kislá nyom, ki ez a legén, aki tégöd kísér? – Az anyám se tudja, hát én honnan tunnám. Hát nem is bírod mögtunni, hogy ki az a legín? – Nem. Akármikó kérdözöm, nem mondi mög a nevit. – Tudod, mit csináj? Van éneköm egy nagy gombojag fonalom. Ha ejön estére, vickándoztok, kösd a fonalat a sarkantyújára. Engedd a fonalat, amíg csak mén.

Hát úgy is lött. Ejött az este, ejött a legén. Addig vickándozott a lány vele, hogy rákötötte a sarkantyújára a fonalat. Emönt a legín. Engette a fonalat, engette, engette a lán a fonalat. De mán alig vót belüle, úgy-hogy cérnává pótolta ki a fonalat, hogy odaérjen, ahova a legény. Akkó

temettek egy halottat. Semmi gond nélkü csak büt bele a sírba a legény. Ott vót hónap estig. Hónap este gyütt ki a legén a sírbú. Hát, nagyon bántotta a lánt, hogy az ű udvarlója ez egy halál. Mi csinyájon mos mán? Nem tuggya. Én mos mán möghalok – gondúja a lány. De éngöm se kéményön, se ajtón, se ablakon ki ne vigyönek, hanem a kémény alá a sarokba temessenek el.

Hát, úgy is vót. Möghalt a lán, az asszon odatemette a kémén alá a sarokba. Másnapra egy nagyon-nagyon szép rózsa nyílt ki belüle. Kinyílt a rózsa. Ára mönt a kiráj. Azt mongya a kiráj: – Kocsis, száj le a kocsirú, szakajdsd le neköm azt a rózsát.

Leszát a kocsis a kocsirú, odamönt, hogy szakajcsa le a rózsát, de nem tudta, akármit csinyát, húzta, rángatta. Ennye, hát mijen rózsa ez, hogy nem löhet leszakajtani! Leugrott a kirájfijú, odamönt, mihejt hozzányút, a rózsa rögtön északadt. Hát ez csodarózsa!

Hazavitte a kiráj. Vót a szobájába egy nagy kép, főtötte a kép mellé a keretbe a rózsát. Majd a rózsa ott nyít, nyít de ojan szép vót, egy szömot nem hervadt, a csak ott fönt ojan vót, mint mikó letépte a kiráj. De nem tudta, hogy mi a jele neki, hogy ojan szép a rózsa. Majd eccör odafeküdt a kirájfiju abba a szobába, amejikbe a rózsa vót. Hát, a rózsa szépön leballagott a képrú, odamönt az asztalhon. Maj köröste az önnivalót. Ej, de szögén kiráj ez, nemhogy önnivalója, de még morzsája, morzsa se nincsen az asztalán! Itt ugyan én éhön halhatok! A kiráj ezt ojan múlóba, alvás közbe mintha hallotta vóna. Másnap mögparancsóta a szakácsnének, hogy nagyon finom ételököt csinájjon, készíjen. Úgy is lött. Mögte-rítötték az asztalt nagyon szépön, maj a kiráj bemönt lefekünni. De csak fékonyékre fekütt, hogy ē ne alugyon. Hát, ahogy ott könyököl, eccő suhogást hall. Mi az ami suhog? É nem tudta gondúni. De csak mögin láti a kiráj, hogy legyütt a rózsa a falrul, odamén az asztalhon, főkiált: Na, mos mán igazi kiráj! Nemcsak morzsa, önnivaló is van az asztalán!

Míngyán ott a kiráj. Mikó legyütt a lán, odaugrott, emarkóta a nyakát a lánnak. – Édös szívem, szép szerelmöm, te az enyém, én a tied, egymástól csak a kapa mög az ásó válasszon ē bennünket!

Összeházasottak, akkora lakodalmat csaptak, hogy szürkelő szügyivē tolt a levest. Boldog vót, aki egy csöppet is kapott belüle!

Piri Rozália (Jázovó)

EGYHÁZASKÉR – VERBICA

KILENC

Eccő vót, hunan vót, vót egy kiráj. Az főfogadot egy szógát, Kilencöt. Azt azír hitták Kilencnök, mer az kilenc kenyeröt övött mög, kilenc ediny tejet, kilenc hordó bort ivott mög. Mindönt kilencöt övött. De az annyira lusta vót, hogy az istálóba, a jászóba fekütt, mikó fejtök, fejték a teheneköt, az ott vót. A kiráj mög akart má szabadulni tüle. Valami igazi úton-módon. Azt monta neki: – Mönnyön ki az erdőbe, oszt hozzon neki fát.

Miko mönt kifelé az erdőbe, kapott négy ökröt. Ű csak fogta a kocsit, oszt rárakta a fát a kocsira. Mire mögrakta a szekeröt, mer akkó szökér vót, nem kocsi, mire mögrakta a szekeröt, az erdőbü kijütt egy oroslán mög egy farkas. Ezök mög veszeköttek a csontjain az ökröknek. Majd befogi úket! Befogi úköt. Még jütt egy oroslán mög egy farkas. Úgyhogy befogott két oroslánt mög két farkast. Möntek. Mikó elindútak hazafelé, az ördög is oda keverödött, oszt úgy pittyögtetött: Azt mondja a Kilenc: Ördög, ne incsókögy velöm, mer ha etörük a kerék, neköd kó tartani az ujjaddā. Az ördög csak pittyegtetött. Ó, eccör csak a kerék etörött. – Mos mán fogd mög! – Nem fogom én! – Mos má fogg mög! – Nem fogom én! – Mőgfogta Kilenc az ostort, belepattintott. Ojan hüen tartotta hazáig az ördög a kereket, hogy na!

Na, most, na, maj, mikó mönnek hazafelé, kijabá Kilenc, nyissák ki a kaput. Na, mikó a kiráj möglátta, mongya a szógáknak: – Ne nyissátok ki! Ez ojan szörnyü álatokká jün. Mi lösz, ha bejün velük! – Nem nyitották ki a kaput. Ű mög fogta magát, bedobáta a kapun körösztü a fát, az álatokat ěcsapta. Ű csak bedobáta, de a fa ojan apró darabokra szakatt, hogy csak begyujtani vót jó.

Az álatok visszamöntek az erdőbe. A kiráj törte a fejit, hogyan szabadújon mög tüle. Ętanáta aztat, hogy ásat egy méj kutat, oszt a Kilencĉ rakatja ki téglāvā. A Kilencet leküdi, oszt alúrú rakatja onnan fölüre. Kilencnek e sömmi se vót. Minél nagyobb követ lükdössenek le, hátha agyonütik. Nagy küveket lükdöstek le, minél gyorsabban mönyen, mondták neki. Nem birták agyonütni. A csak kapkotta ě a küveket. Egyik kézzē, másik kézzē. Nem birták agyonütni. Úgyes vót, mikó dógozott.

Eccő kigyűtt a kútbú. Aszongya: – Kész a kút! – Akkó visszafekűtt a jászóba. Várta mikó fejnek. De ha főznek is neki, kilenc bográccsá főzzenek neki, neki sok Asönnivaló jár.

A kiráj má nem tudott vele mit csinálni. Ętanáta a kiráj, ěküdi az ördöghöz, öllessen csontlisztöt. Ęmönt ű oda is. Az ördög nem akarta kinyitni a kaput. – Ördög, nyisd ki a kaput, mer bemék. – Kikukucskál az ördög. Mongya a többinek: – Engěgyétök be eztöt, mer minygyájunkat agyonver. – Na, akkó beengötték. Kicseréték gyorsan a lisztöt, oszt balagott lassan hazafelé Kilenc.

Aszongya a kiráj, ezt is ěvégözte, de hogyan szabaduljon mög tüle. Utóbb má ěküdt le a Tisza fenekire, nem, a tengör fenekire valamijen virágér. Nem tudom má, mijen virágér. Onnan mán nem jűtt vissza! Másképp még mindig bántaná a kirájt. A Kilenc ha kigyűtt vóna, biztos visszamönt vóna a kirájhon. Űgy láttam eztöt, ahogy most látom magát.

Eddig tartott a mesém!

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

ZSUZSKA ÉS AZ ÖRDÖG

Eccör vót, hunan vót, vót ěgy szögén embör. Annak vót három lánya. A legöregebbiket Zsuzskának hitták. Na, majd sokat bojongot, kikerűt az erdőbe is, mer az apjuk möghalt. A két testvér is mönt.

Mönt Zsuzska. Véletlenű bekerűt az ördöghön, ű mög a két testvére is. Mikó mán elállt szógálni, akkó tudta mög, ű kiné van szógáni. A testvérököt rabságba ejtötték, de Zsuzska a szabadon járkát. No, maj akkó ěgy hét után azt monta az ördög, az ű lányai mög eme három az ű ágyába lögyenök. De Zsuzska kicseréte űköt, az ű három lányát a Zsuzskáék ágyába tötte. Röggē nézi az ördög, mögölte a három lányt. Na, nagy lakomát akar csapni, de kiderűt, hogy a saját három lányát ölte mög. Zsuzska főkötötte a testvérjeit, mönnyenök innett. Möntek is.

Maj Zsuzska újra elát szógálni. Ott is haragudtak rá, el akarták veszejtēni. Azt monták neki, mönnyön visza az ördöghön, hozzon ě ěgy aran fejkáposztát. Nem. Tengörlépő cipőt. Ott van mög ott van, mögmagyarázták, hun van. Na, maj be is mén Zsuzska. Azt mondja Zsuzska: – Ördög, hány óra? Azt mondja az ördög ěre: – Bűdös kutya Zsuzska, félhárom. Bűdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, most viszöd aran fejkáposztámat! – Szaladt Zsuzska, szaladt utána az ördög is. Mikó odaért az aran főkáposztávā, előreCAPOTT Zsuzska, az ördög nem bírt vele.

Na, ezt mögűszta. Mögin visszakűdték. Ott a tengerütő páca is. Hozza ě Zsuzska. Űgy gondóták, valami úton-módon mögfogatik az ör-

döggē. Visszamén mögin Zsuzska: – Ördög, hány óra? – Félhárom! Búdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, elvitted aran fejkáposztámat, mos vizöd tengörütő pácámat!

Akkó má ott vót nála a káposzta, a tengörütő páca. Mögin jó vót. Csak a tengörre ütött, átmönt rajta. Na, csak útba vót ahun szógát, hát szükség van ára a tengörlépő cipőre is. Zsuzska mindönre kapható vót. Mönt, ahova kútték. A cselédnek mönni kő! Nem úgy van a! Mönt. – Mögin beszól: Ördög, hány óra? – Búdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, elvittöd aran fejú káposztámat, elvittöd tengörütő pácámat, most vizöd tengörlépő cipőmet.

Akkó szaladtak. Zsuzska főkapta a cipőt, átszaladt a vizön, az ördög nem bírt utánna mönni. Na, most má nincs mit éhozni! Aszongya neki az embör: Van az ördögnek aran diója, de azt nem birja élopni, mer ott van az ördög feje fölött egy zsákba. Oszta, ha kibontja a zsákot, kipotyog a dió, potyog az ördög órára, fő fog kőni.

Hát, akkó is emén Zsuzska, de nem szót sömmit se. Piszkálgati le az ördögne a zsákot, de kiszakadt a zsák. Potyogott, potyogott az órára az ördögnek. Azt mondja az ördög: – Búdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, évittöd aran fejkáposztámat, évittöd tengörütő pácámat, évittöd tengörlépő cipőmet, most akartad évinni az arandijókat.

Jó, mögfogta az ördög a Zsuzskát. A szoknyáját ékapta, mögkapta. De Zsuzska kigondóta időközbe, maj élopja a gyerékit, mer az ördögnek vót aran gyeröke is. Röggē emönt az ördög, hogy maj Zsuzskát mögöli, nagy lakomát csapnak. De Zsuzska addigra emenekút, emönt Zsuzska az aran gyerökkē.

Az embör, akiné szógát, mögörüt az aran gyeröknek, e még tán jobb, mind az arandijó. Aszongya, de azér mönnyön vissza Zsuzska az arandijókér. Mönt is, mönt. Akkó a Zsuzska csak nem tudott mögszabadúni az ördögtű. A díjót mikó szötte, mögin csak ékapta az ördög. Azt mondja az ördög: De mos má korlátba tartlak, nem birsz emönni.

Zsuzska kint dógozgatott a kerbe, gyomláta az aran gazt, mer a gaz is aran vót. Eccör aszongya az ördög: – Én most emék, té csak dógozgass, hívom a vendégöket. A vendégöt. Maj ha én gyüvök a vendéggē, té akkó befűtsz, oszt maj sütünk valami jó pöcsönnyét.

Na, jó van, el is mönt. Addig a Zsuzska bemönt, összeszötte a díjót, bekötötte a díjót, kivitte oda mellé. Mikó látta, jün az ördög hazafelé, kiabálja: – Ördög, hány óra? – Az ördög kapcsót. – Búdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, évittöd aran fejkáposztámat, évittöd tengörütő pácámat, évittöd tengörlépő cipőmet, évittöd ami a legfőbb, aran gyermekömet, évittöd az aran díjómat is, mos má ide többet nem gyűsz! Zsuzska mögörüt, ide többet nem kő visszamönni. Dehogy nem költöt visszamönni! Hát, még az aran gyeröknek az aran böcsöt is é kö-

lött vóna vinni. Na, akkó, mikó visszamönt, a tengörütő pácát is vitte, hogyhát valami úton-módon szabadujon mög. Nem biztos, hogy ű át bír mönni azon a nagy vizön, mer az tengör vót, azon nem könnyen bir át-mönni. De Zsuzska mönt, mönt, mindenön át.

No, maj telik, múlik az idő. Az embör csak mongya, az aran böcső csak kölene, az aran gyerök csak sivalkodik, nem bir alunni aran böcső nélkül. Hát, eréggyé ē. El is mönt. De a böcső is oda vót fótéve az ördög fölött, oda vót fótéve a böcső is. Maj mikó vötte vóna le, ēkapta az ördög a ruháját, de a ruháját ēkapította, de a Zsuzska akkó is ēszalatt. Akkó kijabál utánna az ördög: – Búdös kutya Zsuzska, mögölettöd három szép lányomat, ēvittöd aran fejkáposztámat, ēvittöd tengörütő pácámat, ēvittöd tengörlépő cipőmet, ēvittöd aran gyermekömet, most viszöd az aran böcsőt. De szaladt utánna. – Most ha mögfoglak, mögköserülöd! – Szaladt Zsuzska. Szaladt az ördög. De hiába!

Ha tovább szaladtak vóna, az én mesém is tovább tartott vóna. Úgy láttam űket, mind most, úgy hallottam, mint most. Eddig vót!

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

MESE A SÜNDISZNÓRÓL

Eccó vót, hunan vót, vót a világon egy szögén embör. Én csak a szögény-ökrű tudok meséni, nem töhetök rulla. Hát, a szögényembör kimönt az erdőbe, hát, szögénkém úgy étévett, nem tudott kibójongani. Aszongya:

– Édös jó Istenēm, adná má, hogy legalább, legalább akármijen ördögcsúfság vóna vagy álat vóna, fijammá választanám, csak kivezessen az erdőbű.

Hát, persze nem vót otthon család. Hát, maj jütt egy sindisznó. Aszongya:

– Apámuram, én kivezetöm.

– Jaj, drága fijam, de jó járok én tēveled.

Maj hazamén, de még nem merte mēgmondani az asszonnak sē, me fēt. Aztán emén a sindisznó, hát ű aszonta, fijává választya.

No, maj jó van, telik, múlik az idő. Maj hajja az öreg vagy a szögényembör, hogy máma meg étévett egy kiráj. Ojan jót nevetött azon. Aj is aszonta, hát, enneköm van három lányom, a legszöbbiket neki annám feleségű, ha kivezetne engöm valaki. Hát azt is kivezette a sindisznó. Hát, jó van, kivezette. De a kiráj is gondókozott, sindisznónak még se aggya a lányát. Nem ű gonduta ű asztat. Éfelejtötte ű mingyá, mikó hazamönt, mi történt.

Hát, utánna egy pár évre, mer akkó három nap vót egy esztendő, pár évre egy botos, a is kimönt, hogy maj szöd egy kis gombát, mē sze-

rette. A is étévelt, nem tutta, mőre mönnyön. Hát, maj tellik, múllik az idő, őgyelög, napfőkötű naplemöntig. „Édös, drága Jóistenöm, mán csak valaki gyünne. Az egész bótomat ráíratnám, csak valaki kivezetne engöm.” Azt is kivezette a sindisznó.

Hát, majd, uramfia, egy este kopog valaki. Aszt mongya: – Egy rendőrné. – Mikor kopog – Ki az? Nem szolt sēmmit, csak kopog. Kinéz. Aszongya: – Jó estét, apámuram! Éválāt engömet fijának. Aszt monta, ha én kivezetöm az erdőbü. De hát, mos má jótét hejibe jót várok.

– Jó van, akkó, fijam, gyere be.

Behítta a fiját. Hát az aszongya: – Aggyá önni. – Adott neki önni. – Hát, de anyámasszony fére hajtotta neköm az ágyat, fektess le. – Hát, megvót az ágy vetve, lefekütt.

Na, egy év, két év, három évre aszonta: – Apámuram, van egy kis péze?

– Hát, van, fijam, mennyit gondósz?

– Nem sok köllene énneköm. Három forintya van-e? – Aszongya van.

– Na, akko mönyen ē a pijacra. Ott van egy fekete kakas, aztat vögye mög. Vögyön rá szerszámot.

– Hát, mit akarsz még vele?

– Mönnyön, amint montam.

Emén az öregembör. Hozí a kakast szerszammā együtt. Na, majd igényöst a kirájudvarba mönt, hogy együtt a jussé, kivezette a kirájt az erdőbü, a legszöbb lányát aggya neki feleségü. De a kiráj lánya nem mén, de nem mén hozzá. De így nem mén, de úgy nem mén. – Mindegy, apád mögígerte. – Na, jó van.

Mikó éhalattak egy jó darabon, aszonta neki: – Jó van, éntülem visszaméhetsz, ha annyira útász, annyira nem szerecc, de apád aggyon két és fél véka aranyat neköm. – Mőgaggya az én apám, csak engöm vigyé vissza. – Én nem viszlek vissza. – De vigyé vissza – kezd sírni a kirájkisasszony.

Akkó visszavitte, oszt monta kirájkisasszony az apjának, aggyon két és fél véka aranyat, akkor ű mögszabadul. Hogy szabadul? – Mőgszabadul, fijam? – Mőg. A sindisznónak monta, fijam. Jó van, akkó alig bírta hazavinni a kakassā a sindisznó a pézt, az aranyat, de vitte.

No, majd úgy gondóta a sindisznó, mos má emén, a bótosnak is van lánya. Éviszi azt. Nem kő neki a bót, űneki a lány kő. Hát, majd jó van, bemén a bótba. Aszongya: – Maga tugya, hogy énneköm tartozik, hát aggya énneköm a lányát. – Nem akarja anni. Hát, ű a bótot ígerte. Aszongya a lány – Emék én! – Emegy vele.

Maj mikó mönnek, a sindisznó mén gyalog, emez mög a kakas hátán. Aszongya: – Gyere, űjé mellém! Nem fész tüllem? Aszongya: – Nem! – Nem útász? – Aszongya: – Nem!

Hát, el is möntek haza, mire hazaértek, a sindisznóbú kirájfí lött. Gyönyörű szép, daliás kirájfí lött. E vót varázsóva.

Hát, mögörüt a szögényembör is, hát, mán azelőtt hazavitt egy fél véka aranyat. Aszongya: – Apámuram, gyerünk, vásárojjunk ruhát. – Mögvötték. – Apámuram, mönnyünk, vásárojjunk be, mē lakodalmat akarok. – Hát, mönt a szögényembör boldogan.

Hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak. Éltek boldogan, még máma is élnek, ha mög nem haltak. De a sindisznó nem hatta ott a szögényembört, mē kiráj lött, oszt azt is párton fogta. Még máma is élnek, ha mög nem haltak.

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

A SZEGÉNY EMBER SZERENCSEJE

Eccő vót, hunan vót, vót a világon egy szögény de nagyon szögény embör. Annak mēg sok-sok családja vót. Hát, vótak ottan kicsik mög nagyok, ojan nagy egy se vót éppen. Majd emönt. Veszeköttek a feleségivē, hogy valahová mönnyön, kirájhó, vagy valahová élelöm után, mē hát nem tud a gyereköknek mit önni anni.

Majd eccő oszt elindút az embör. Ballag szögény, ballag. De hát hogy ájjon ű most a kirájhó kérni. Hát, ballag, ballag. Mikó odaért egy erdő szélire, ott egy ősz öregembör várta. Miko odaér: – Dícsértessék a Jézus Krisztus, öregapám. – De jó jártál, fijam, hogy így szólítottá. Hova mégy? – Hát, emék, öregapám, kérni egy valamennyi önnivalót, mer sok a család, nem tudok nekik önni anni.

Aszongya az öreg: – Ne mönnyé, fijam, sehová, majd én tégöd kisegítelek. Ott az a számár, oszt hazaviszéd, az úton nehogy mongyad: Terűj, számárkám, terűj! Amikó tē hazamégy, fijam, ennek a számárnak te hasznát vöszöd.

Möggköszönte az öregembörnek, elindút haza, persze éhös vót. Mikó visszanézött, nem látta az öregembört, hát ű úgy gondóta, hát csak mögszólíti a szamarat: – Terűj, számárkám, terűj! – Hát, uram teremtöm, egy kis asztal tele vót jobbná jobb ételökkē, itallā. Jöllakott. Mēgsímogatta a szamarat, persze a kisasztal etünt. Mögsímogati a szamarat, most má vezeti haza.

Ej, de útközbe betért a kocsmába. Mikó betért a kocsmába, asz mongya: aggyanak neki egy icce bort. Ám, de a kocsmáros aszt mondta neki, hogy hát úgy sincs neki péze, nem akart neki anni. – De most csak egy icce bort aggyon! A számár, amék az úcán van, nem szabad neki mondani: – Terűj, számárkám, terűj! – A kocsmáros felügyelt ére, hó, majd ű megpróbáli. Adott az embörnek egy icce bort, kimönt, a szamarat bevezette az istállóba. Mikó bevezeti az istállóba, aszongya neki: – Terűj, számárkám, terűj! – Jaj, hát mögörüt az embör. Jaj, de hát ott mög aranyat tojt. Hát, akko fogta az ű szamarát, neki is ojan szamara vót, neki kötötte a fáhó.

Hát, az öregembör, a szögény embör boldogan mönt haza, mos mán lösz étöl-ital, mindön. Mikó hazaért, bekiabál: – Gyere ki, annyukom! – Kimén. – Na, mit akar kend evvê a számárra?! – Maj möglátod mingyá. – Aszongya: – Terűj, számárcám, terűj! – De a számár ugyan nem terűt. – Terűj, számárcám, terűj! – De a számár ugyan nem terűt. Aszongya neki: – Terűj, számárcám, terűj, mer behozom a baltát, fejbe váglak. – A csak bólíntott a fülivê, mintha mögértötte vóna.

Hát úgy is vót. Az embör kimönt. Bemönt. Még êccő monta: – Terűj, számárcám, terűj! – A számár nem terűt. A szamarat fejbe vágta, a számár elesöt, mögnyúzta, vót nagy duhajkodás, öttek, ittak, míg a számárba tartott. Hát, persze az nem sokáig tartott. Êfogyott, mer sokan vótak hozzá.

Hát, aztán megint csak mondogati az asszony, mönnyék ken, hé, nézzik ken, hé, ennek a gyereköknek ênnivalót, nem tudok ônni anni nekik. Ne nízze, ken a kinyukat, möghalnak êhön.

Hát, az embörnek nem vót mit tönni, elindút. Hát, mos hogy álljon oda mögin, csak azon törte a fejit. Hát, most nem kölöt odaálítani, mos má csak el kő neki odájig mönni. Mi csinájon a gyerekökkekê? Hej, ha mos ûneki maj neki a fejit is levöszí a kiráj. Hát, mindêgy!

Ahogy ũ spekulát, megin ott mönt ê az erdô szílin, az öregembör csak ott vót, megent csak ott ũdögét.

– Hová mégy, édös fijam? – Êmék a kirájhon, kérni ônnivalót. Nem ismerte mög az öregembör. Aszongya: – Mijé, tán sok a család? – Aszongya: – Sok. – Jaj, kisfijam, ne mönnyé te sehová! Adok én neköd egy abroszt. De ennek az abrosznak nem szabad mondani: Terűj, abroszkám, terűj! De még ha mondd is neki, mer úgy se bírod ki hazáig, ne mönny be a kocsmába vele, mer akkó rosszul jársz.

Hát, az embör mög alig várta, hogy odaérjen, de miko êmönt, megin csak azt monta neki, ne mönnyön be a kocsmába. Alig várta, odaérjön a kocsmához, csak bemönt, mer mán szomjas vót, azelött övött is. Mikó bemén a kocsmába, a kocsmáros már mingyá leste, maj mos maj mi lösz. Hát, azt mongya: – Ennek az abrosznak nem szabad mondani, hogy terűj, abroszkám, terűj, – de odatötte, összehajtotta a keze alá. Maj mikó odatötte a keze alá, mikó ivott, a kocsmáros kileste, kicseréte másik abrosszâ. Ugyanojan abroszt tött oda, mind a másik.

Alig várta a szögényembör, hogy hazamönnön. Na, maj mikó hazamönne, már ingyen kapta az embör az italt is, annyira örült a kocsmáros, hogy mos maj ũ tán meggazdagszik. Hát, uramfia, mikó hazamönt, megin terűj abroszkám, terűj, de az abrosz nem terűt. Hát, azt az abroszt is szétötte, de még akko se terűt. Hát, mos má mönnyék ken vissza, csak kûte az asszony, mönnyön vissza, osz kérje vissza az abroszt. Hát, mos mán mi csinál ũ a családdâ, nem tud neki ônni anni.

Hát, akko mén visszafelé szögén, ballag, ballag. Látta az öregembört. Mos má nem ũt az öregembör, át, várt. – Montam ugye, ne mönnyé

be a kocsmába. De neköd hijába beszí az embör. – Tiltakozott, hogy nem mönt be. – Ne beszíj, láttalak, miko bemöntél. – Ez az öregembör ojan vót, hogy möglátott mindönt.

No, telik, múlik az idő. Asz mongya az öregembör: – Ide figyejjé, fijam, nē mönnyé te a kirájhó, adok én neköd most egy kis botókát. Ennek mos má ténleg fogaggyá szót, nē mongyad: – Üssed, botókám, üssed, mög a kocsmába ne mönnyé be.

De tutta az öregember, hogy bemén a kocsmába. Be is mönt ű a kocsmába. Mán a kocsmáros az ajtóba leste, hogy mennyit aggyon. Oszt három icce bort odaadott neki, de bizon vesztire adta a kocsmáros. Azír adta a kocsmáros vesztire, mer aszt monta az öregembör, a szögénembör ennek a kis botókának, az ajtóba leállította, nem szabad mondani: – Üssed, botókám, üssed. – Aszt monta a kocsmáros, dehogy mongya, á dehogy mongya.

Kimént a kocsmáros, előbb mögnézte, mijen vót a botóka, ugyan ojat tött a hejire, oszt ki, be az istálóba. Aszongya: – Üssed, botókám, üssed! – De ütötte a botóka, de agyba, fejbe üti, veri. Úghogy bekerüt a kocsmáros a kocsmába, bemönt, hogy mongya mán a botnak, ne üsse. – Üssed, botókám, mindaddig, míg a szamarat mög az abroszt vissza nem aggya. – Visszaadta az abroszt, visszaadta a szamarat.

Mikó hazamönt, hát akkó az abroszt terütötte, mögrázta az abroszt, monta neki: – Terüj, abroszkám, terüj! – Tele lött az asztal étellé, itallá. Úgy jólaktak azok a kisgyerökök, hogy gurútak. A nagyjának mán több esze vót, az épp annyira nem lakott jó, de azok is öttek jó.

No, maj aszongya az asszonnak: – Annyukom, bevezetöm a szamarat is. Maj möglátod, hogy az mit mutat, mit mond.

Hát, amikó odavezeti a szamarat, az asszon mán nem akarta, mer at-tú fét, hogy hát most laktak jó, hát ha asztat mégén lē kő vágni, hát nem tud a hússā mi csinýáni. Na, maj mikó bevözette a szoba közepire, de aszongya: – Tik ájzatok oda kijeb, oda az ajtó felé. Ojan gyorsan úgy tele lött a szoba arannyā, ojan darab aranyokká, hogy a szamar alig-alig tudott kigyünni az ajtón a sok arantú.

No, maj mos mán e is mögvan, de a botókát itt is fére tötték, mer nem bántották. Hát, így nagy lött a boldogság, nagyön örütek. A naggya gyerekök mondogatták, neköm ezt vögyön, neköm azt vögyön. Émön-tek, bevásáltak.

Éltek egy darabig, ameddig, addig. Na, majd a legöregebbjei aszongyák, kettő, három, hogy ű mögnősű, ama mög férhő mén. Nem baj, akkó maj csinýajunk országra szóló lakodalmat.

Hát, mög is lött a hetethét országra szóló lakodalom. Gyüttek össze mindönfelül csudájukra. Csudákosztak, hogy hát hunan bírták ennyi lakodalmat csináni. De vót ott mindön, a szürke lovak szügyükkē taszítot

ták a levest, de nagyon sok mindön vót. Hát, itt mégén úgy jártam én, hogy én is emöntem, kopasztottam, de neköm nem jutott egy falat se belüle. Eddig vót, medig vót, aki nem hiszi, járjon utána.

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

KARIKÁS MARCI MEG AZ ARANYCSENGŐ

Ěccő vót egy kiráj. Annak a kirájnak mindön hajaszálán vót egy arancsöngő. Na, maj eccő röggē fölébrett a kiráj, hát a legkisebb csöngő ēveszött a hajárú. Hát, kiatta a kiráj, hogyha azt valaki mögtanáli, annak aggya a lányát feleségül.

Hát, jártak oda mindönfelü mindönki, de nem tutták ētanáni, hogy hun van a kis csöngő. Mē miko a kiráj mikó mögrázta a fejit, akkó mindönki talpra át, táncóttak, mindönki, gyerökök, jószágok, mind.

Na, akkó befestötte a kiráj fehérre az egész országot. Na, akkó ēnevezték fehér országnak. Mikó pedig ēveszött a csöngő, akkó befestötte feketére, mindönt.

No, majd ēccő vót egy juhászlegíny kint a mezőn, hát ű is möghallotta. Mén hazafelé a mezőrü, hát tanákozott egy embörre, aki szántogattott. Aszongya neki az embör: – Hajja, hallotta-e hírit, hogy ēveszött a kirájnak a hajárú a csöngő? – Aszongya: – Hallottam. Aszongya, aki mögtanáli, annak aggya a kiráj a lányát feleségü. – Hát, én mögpróbákozok, bátyámuram, vele. – Aszongya az embör: – Ne mönny, fijam, mē ott mán hercegök, bárók vótak, oszt nem tanáták.

Karikás Marcinak hitták azt a juhászt. Ęmönt, ahogy emönt, lehajút az ágy alá, hát mingyá kihúzta az aranycsöngőt. Na, akkó a kiráj mögörüt nagyon. Nagy lakodalmat csaptak, mē hozzáatta a lányát feleségü. Akkó pirosra festötték az egész országot, oszt ēnevezték piros országnak. Ojan nagy lakodalmat csaptak, én is ott vótam, egy nagy darab csontot kaptam. Ha tik is ott löttetök vóna, még nagyobb csontot kaptatok vóna.

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

A FURFANGOS KATONA

Ěccő vót, hun nem vót, az Óperenciás-tengörön is túl, a Korpa högyön innen vót egy 77 éves öregasszon. Annak a 77 éves öregasszonnak vót egy 77 éves szoknyája, abba a 77 éves öreg szoknyába vót benne, mindegyikbe vót 77 mese. Ebbü válogattam most egyet.

Mégpedig azt, hogy éccő vót egy öreg kiráj, oszt az öreg kiráj kint üldögét az úccán, mer nagy-nagy gondba vót, nem tutta mit csinájon, mer a katonáit elopták. Hát gondoskodik a kiráj, pipágot ottan, de nem szól hozzá sènki. Maj gyün egy szabadságos katona haza, leül a kiráj mellé. – Jó napot aggyon isten, őfelsége. – Aggyon isten, fijam. – Hogy mint van? – Nem a legjobban, fijam. – Hát mijér? – Hát, úgy se tucc rajta segíteni. – Dehogynem – aszongya. – De gyufája csak tán van? – Hát, az még van, a még van, fijam. Adok én neköd gyufát.

Rágyútott. – Csak mongya mög, mi a baj, hátha segítünk rajta. – Édös fijam, te úgysé segíthetsz. – De mé? – Egy fé véka aranyér sok mindönt lehet csináni. – Hát, én, fijam, adok én neköd egy vékát is, de neköd nagy a feladatod ám. – Hát, micsoda? – Aszongya: – A katonákat elopik, ettül köllene neköd mögőriznöd. Ha éccő megőrzöd, kapsz egy véka aranyat. – Há, mi vóna a föladatod? Merü gyünnek a katonák, vagy akik elopik? Tuggya, kicsoda? Nem? Na, jó, hát merü gyünnek? Hát, merü? Na, most jó van. Ide figyejjen, akko én neköm aggyon egy liter pálinkát, egy liter petlóriumot, egy kiló diót, egy mi a csudát, egy kiló kavicsot, mög egy krédát is mellé. De várjon, még kő hozzá egy kolbász is mög két pikula is.

Na, jó van, odadott mindönt. – Na, őfelsége, ha a Jóisten mögsegít, réggē maj jelönközök magáná. – De ura lösz a szavának? – Ura, fijam, ura! Amit én mögígértem, ékapod. – Hát, aszongya, hogyha erü gyünnek, ide húzok a grétávā egy vonalat. Hát, ténleg odahúzott. Kérdözte, hogy mikó gyünnek. Hát, mēgmonta a kiráj, éfélkó, hát, mingyá az ördögre gondót. Na, maj, mikó odahúzta a grétát, op, alig húzta a grétát, gyün az ördög. E micsoda? Még ijjet nem látott. Mögát az ördög. Nem mert átmönni. Aszongya a katona neki: – Ez az, ha ezen átlépsz, többet nem mész vissza az országodba, de te mög rögtön möghalsz. – Nem mert.

De a katona egyre csak a diót rázi. – Hát az mög micsoda? – Ez, hát dió! – De jól értette. Fölhajtotta a pálinkát a katona. – Aggyá neköm is – Adott egy marék kavicsot. Rágtá az ördög, csak úgy szikrázott a foga neki. Hát, majd aszongya, hogy aggyá pálinkát is, amit tē iszó. Adott neki a másik üvegbű. Az ördög efoncsoríti magát, ojan nagyon nem jó e, aszongya. – Dehogynem, még ettű danóni is szoktunk. – Hát, hogy?

Előveszi a pikulát, fúja. Aszongya: – Add ide neköm azt is. – Előveszi az egyik pikulát, aszt is odatta. Hogy az ördögnek nagy vót az ujjá, átvágott a pikkulalukakon, hát nem bírt pikuláni. – Hát, hát, nem úgy kő azt, nem úgy kő avvā pikuláni. Né, így e! – Mutatta. Hát az jó is szót. – Az én ujjam nem fér oda. Hát, de engöm nem így tanítottak ám! – Hát, hogy? – Vót ott egy nagy vasajtó, aszongya, ide begyugtam az ujjamat, oszt mögigazították az ujjamat.

Az ördög is gyorsan begyugta. Ám, de mikó az ördög begyugta, akkó még a drótkancsikává kettőt, hármat behúzott mindegyikbe. Mikó behúzott: – Áo, áo! – No, mikó a harmadikat behúzta, aszongya, hogy hát e nem jó. – Ide figyejj, ha még eccő ějös eb’ az országba, te neköd... tē itt hagyod a fogadat. Látod, hogy én is itt hattam. – Hát, persze, hogy becsukta az ajtót, mind ětörtek neki. Na, aszongya, nem is gyövök többet eb’ az országba.

Na, akkó másnap röggē a katona boldogan mén, jelönti a kirájnak, hogy hát itt vagyok. Persze a kiráj azt hitte, hogy a katonát is ěviszik, mer katonákat is loptak. Hát, bizon mögmarat.

Ěmönt a katona a kirájhon: – No, uramfija, mögkapom mos má? Aszongya a kiráj: – Mőg, fijam. Amit én mögěgertem, azt elkapod.

No, akkó mögőrūt a katona az ěgy véka arannak. Ěmönt, vásárót. Mögnősūt a katona. Nagy-nagy lakodalmat csaptak. Hetethét országra szóló lakodalom vót. Hát, én is ott vótam. Egy tarka csirkének a lába jutott neköm. A Tisza, Duna, Dráva, Száva be vót zárva egy zsákba, oszt addig táncótam, addig rugdalóztam, hogy a sarkantyúm odaért a zsák-hon, a zsákot kivágta, a víz kifojt, az én mesém ěfojt, ěvitte, szétmosta, oszt a eddig vót, tovább nem tudom, aki nem hiszi, járjon utána.

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

A PÓRULJÁRT EMBER

Hun vót, hun nem vót, vót a világon egy öregembör mög ěgy öreg-asszon. Azé vótak öregők, mer mán ě vótak fáradva. Nem vótak öregők, hazudok, mer vót ěgy ojan kis fijuk, ojan három-négy éves kisgyerök. Osztt akkó hát az embör kijárt a határba szántani, vetni. De az embör sose vót abba belenyugodva, hogy az asszonnak mindig aszonta, kevesebb dóga van otthun. Civaokottak, veszeköttek, úgy az egyik, mint a másik.

Hát, majd ěccör mögharagudott az asszon, aszonta: – Ide figyejjé, én kimék a határba, tē itt maradj. Ěsorolom a munkát, hogy mit kő csináni: Be kő dagasztani a kenyeret, a gyereket mög kő takarítani, a disznókat mög kő ötetni, a tehenet mög kő fejni, kikötni, de a csirkékre is vigyázzá, nehogy ěvigye valami, mög maj főző is, mög lögyön kenyér, mire hazagyüvünk, kisüve.

Hát, ěmönt az asszon. Ěmén. Maj az embör mög nem is tutta mi csinájon otthon, me vajat is köllött neki köpüni. Ěkészítötte. Maj mire a vaját ű köpüte vóna, a csirkéket főkapta a... de a csirkéket összekötözte ěgyiket a másikáhó, ě kotlóhon, hogy nehogy ěvigye valamejket a varnyú. Hát, nem is a varnyú, nem bírta ě, hanem az a fekete, a karvaj, az a nagy holló főkapta a kotlót, vitte csirkéstül ěgyütt.

Az embör a köpülist otthatta, szalatt a kotló után. A disznók kitörtek, a vajat mind kinyalták, kivitték a köcsögöt. A kenyérbe mög a kisgyerök belemászott, mer mikor le vót dagasztva, visszanezött, össze vót a kisgyerök maszatóva kovásszal.

De hát még ez nem olég! Ki kéne a tehenet is kötni. Möglátta, hogy a pajta tetején van jó nagy gyöp, majd odaköti aztat, hát má így is bajba van. Mire a disznókat, mindönt beterét, hát mos má nem tud máshó kapni, sütni, mos má főzni köllene, de mivel hogy a tehen ojan jó legelőhő jutott, főköttöte, a létrát odatötte, a tehen főmászott, de ű a kéményhő odakötötte magáhon a kötöt is, hogy ē ne mönnyön, ēszabadujon a tehen. De a kémén alatt a szabad kémén vót, ott főzött. Hát, uramfija, mire meggyútotta a tüzet, hogy kavarná a rántást vagy hajmát piritaná, a tehen a létrárú lecsúszott, az embört főhúszta a kímínbe. Ott jajgat, kijabál az embör, de nincs segítség, sēmmi sē. A tehen sē bír legēni sēmmi sē.

Maj estefelé szögín tehen bög, de bög, de bög. Jön haza az asszon. Nézi, mi van. Nem is tutta az asszon, mos mi csinájon, a tehenet ódja ē, az urát szabadíja. Az ura kalimpát a lábávā, de kijabát, hogy segítcsíg, segítcsíg. Aszongya: – Mi csinász, te szöröncsétlen? – Hát, kikötöttem a tehenet. – Hova kötötted? A pallásra? A pajta tetejire köllöt főkötni a tehenet? – Ott láttam jó ződet. – Hun vannak a csirkék? – Ęvitte a varjú! – Hun vannak a disznók? – Hát, becsuktam az ólba. – Hun van a kisgyerök? – Isten tugya, csupa kovász vót.

Hát, mén az asszon, a kisgyerök még akkó csupa kovász, csupa maszatos, de mán akkó csupa föld is. Maszatosi a fogát, kiabál: – Ma, ma!

Na, majd leszabadított mindönt. Má mikó mindönt ērendözött, mondi az embör: – Nem maradok én többet itthon, mos má elismeröm, hogy neköd van itthon több dógod.

Tóth Mária (Egyházaskér – Verbica)

FEKETETŐ

A BOSZORKÁNYOKRÓL

Élt egy faluba egy boszorkány, mikó möglátott egy gyerököt, ēvarázsóta. A szomszēccságba lakott egy asszon a bőcsőbe fekvő fijáva. Ec-có az anya kimönt a konyhábú fűteni. Hát, amikó visszamönt, nem ismert a magzattyára. Fogta magát, átmönt a boszorkánhon.

– Aggyon isten jó napot, öreganyám. Nagy bajba vagyok én. Kiléptem az istállóba fűteni, hát ekközbe kicseréték a porontyomat.

– Jaj, lányom, de jó jártá, hogy öreganyámnak szólítottá! A gyereködet a boszorkányok lopták ē. Ha hazamégy, főzz kását, oszt rakd fő a kemincére, oszt tőgyé bele egy őrijási nagy fakanalat. Ha eszt mögtötted, eriggy ki fűteni, de csak ojan kemincébe, amelliknek szabadkímínye van! Mikó bemész, vödd ki a pójást a bőcsőbű, oszt dobd a kímínbe. Ha így tősző, visszaserződ a fijadat.

Hazasijetött a szögény asszon, septibe főzött jó sok kását, oszt főtötte a kemincére, oszt kimönt fűteni. Hát alig húsza ki a lábát a házbú, fōpattant a gyerök, oda a kemincéhön, oszt ēkezdi őszögetni a kását. Közbe ēgyre csak azt hajtogati:

– Ijen finomat ezelött hatvan éve öttem.

Mikó az utolsó falatot is lēnyēte, visszafeküdt. Ęccó csak bemögy az annya. Kiemēte az idegön pójást a bőcsőbű, oszt zsuppsz, beledobta a kímínbe.

Ekkó a boszorkányok visszaatták a fiját, oszt aszt tanácsóták neki, hogy ha kimén a konyhábú, tőgyön kést mög egy vėllát az ajtóba, akkó nem bírnak bemönni.

Ambrus Vera (Feketető)

A MACSKÁVÁ VÁLT BOSZORKÁNY

Gyerökkoromba Perkucon szögátam, Vámos Imre birtokán. Kanászok mellett vótam.

Hát nagy csudákozva lássuk ám mink mindön röggē, hogy az ēgyik tehénnek ēveszött a teje. Osztán másnap röggē se vót nekije. Há mán

mink éhatárosztuk, hogy lögyön, ami lösz, kilæssük, hová mögy a tehén teje. Este rácsuktuk az ajtókat, lapútunk a sitútbe, oszt vártuk, mi lösz.

Hát eccő, csak éfél után hajjuk ám, hogy a tehenet valaki vagy valami szopi. Az égygyik vín kanász septibe leugrott a jászóbú, kihúszta a gatyamadzagját, rátekerde a kilincstre, mēgygútottuk a lámpást, oszt lássanak csudát, égy órijási vín tarka macska vágódott be a jászoj alá. Mink mög főrántottuk a vėllát, osztán usgyi utánna. Az öreg úgy beledőfött, hogy bizon a kandur kinyútózott. Osztán mink még jócskán összevertük, szurkátuk, nehogy valahogy is főélőggjön, osztán kidoptuk a dudva tetejire. Röggē, ahogy főcihelőttünk, mönyünk, hogy majd éhantojjuk a macskát, de bizon az étűnt, mintha ott sē lött vóna. Attú fogva nem fogyott a tehén teje.

Hát, nem sokára hajjuk ám, hogy az öreg Lekszó néni a faluba halódik. Émőntünk mögnézni. Mikó benyitunk, lássuk ám hogy fekszik az ágyba, oszt össze van kötözve. Ahogy möglátott bennünket, ékezdeött ordítani:

– Kifelé a szobábú, nē is lássalak bennetöket. Tik vattok a gyilkosajim!
Amikő kigyógyút, ameddig csak élt, kerút minket.

Sziveri József (Feketető)

A NÁSZASSZONY

Gazduramék égyik nászasszonya nagy boszorkány híribe állt. Éccő égyüttek hozzánk vendígsígbe. Az öregasszon főűt a székre, osztán a lábajit boszorkán mód maga alá szötte. Ahogy mongyák, éccő csak ékajácса magát a vínasszon:

– Vigyázzanak, embörök, mán begyütt az árvíz!

Hát, ahogy lenézünk, lássuk ám, hogy bizon vizes a kemönce környike. Híj, mögijettünk minnyájan, szörnyűsígös félelöm kapott ē bennünket. Akkó a boszorkán énevette magát.

– Ne rijadozzanak mán, no! Ahun porosodik mán a kisház közepe.

Sziveri József (Feketető)

HAJNALI LÁTOMÁS

Egy hajnalon a gazduram, a násza mög én őrnivalót vittünk a szanádi malomba. Én, pöndölös kisgyerök, a kocsi mellett futkárosztam. Gyönyörúségös szép hódvilág vót, osztán látom én éccő, hogy égy bornyú naccságú, hattyúfehér kutya lohol utánnunk. Úgy szalatt utánnunk, mint a fergeteg. El is hatta a kocsinkat.

Szóllok ám én a gazduramnak. De bizon ű aszt felelte, nem vót itt sēmmifēle kutya, káprádzott a szōmōm. Hát alig mōntünk két lépést, szōrnyūségōs csōrgést-csattogást hallok. Hátranézōk, osztán van mit látni. Egy fej nélküli szūrke lō húzott tajtékozva ēgy kordét. Szóllok megin a gazduramnak, de az csak nevetōtt rajtam. Hanem akkō főkapja a fejit a nász:

– Hinnye, a mindōnit! Ebbizon az én ōrdōngōs felesīgōm!

Sziveri Jōzsef (Feketetō)

A MEGPATKOLT ŐREGASSZONY

Élt ēccō két szomszéd. Az egyiknek vót ēgy tehinkéje. Karácson napja vót, oszt éfél előtt nem mōhettek az istálōba. Hát amikō harangszō után beléptek, bizon látik ám, hogy a tehénke két bornyút ellōtt. Hínye, vakarta fejit a gazda. Gondóta rögtōn, hogy itt valami boszorkánság van. Mōgfokta a gatyamadzagját, rátekerte a kilincsre, ēkapta az ēgyik bornyút, oszt add ki neki, jō ēpáhóta. Kivōtte az ēgyik szōmit, oszt mōgpatkóta.

Másnap röggē, lássanak csudát, hallik ám, hogy a szomszéd öreg-asszon ēvesztōtte a félszōmit mōg patkō van a tenyerin.

Szelei Anna (Feketetō)

PADÉ

AZ ELVARÁZSOLT VÁR

Egyszer vót, hun nem vót, úgyhogy vót egy család és annak vót, azt hiszem, két fija. Nem egyezött a két gyerök. Aszonta az öregébb, elmégy világot látni. De híjába forgott ere-ara, mindég szöröncsétlenül járt. Sēhol sē érte az a szöröncse, amit ű várt. Úgyhogy egészer odaért egy lukhó. Onnan hangot hallott. Akkó kijött onnan egy öregembör. Aszongya: – Mit kereső, tē, itt, fijam? – Aszongya a fijú: – Kērēsöm a szöröncsēmet. Mán az egész világot összejártam, de sehol sē tanátam. – Aszongya az öreg: – Édös fijam, jó, hogy ide jöttél – aszongya – énnēkōm a birodalmam a földbe van és a lukon lē tucc bújni, akkó tēgōd is boldoggá tōszlek.

Nagy nehezen be is csúszott-mászott a fijatalembör. Hát, mikó lemōnt, ott egy gyönyörűségős ország vót, úgyhogy mindōn aranyból, gyémántból, de az öregnek sēnkije nem vót. Hát, a fijút fijának fogadta. Úgyhogy a fijú mindig azon törte az eszit, hogy hogy köllene aztat a sok gyönyörűségōt a földszínre földhozni. Az öreg átlátott az agyán. Aszongya: – Fijam, e csak addig lösz ijen, míg a föld alatt lösz. Ha tē a föld földszínire földhozod, akkó ennek vége lösz.

Igen ám, de a fijú szeretett egy lányt ott a falujába, és elpanaszolta azt, hogy azér húzza föld a szíve, mer szeret egy lányt és avval szeretne boldog lönni. Aszongya az öreg: – Fijam, ez nagy panasz.

Három kérdést adott föld neki. Ha mög tuggya fejteni, akkó elérī, de most hány a tizenkettő? A gyerök tudott rá felelni. Hány a harminckettő? De aszongya, van, hogy a harminckettőbül néha-néha má hiányzik. A gyerök mögfejtötte. Az öreg ezt is jóváhatta. Hát aszongya: – Mög-szeretné földsülni, fijam. Mi egy asszonnak a legfontosabb kötelezettsége egy házba? – Ezōn a gyerök egy kicsit gondókozott. Aszongya: – Egy hétēn egészer, egy hónapba egészer, egy évbe egészer. – A gyerök tudta a mögfejtēsit. Aszongya a gyerök: – Egy hétēn egészer kēnyerēt sütni, egy hónapba egészer möglögyōn a tisztulása, egy évbe egészer a gyerökszülés. – Úgyhogy mögfejtötte.

Aszongya az öreg: – Menj el csak a lányért, ide hozhatod, itt éltök.

Emōnt a fijú, el is hozta a lányt. Hát, mikó az öregembör möghalt,

akko mögtanátk egy írást, hogy mi módon löhet a fölszínre hozni a sok drágaságot. Úgy, hogy egy gombot köllött mögnyomni a falba, hát a vár fölemelkedött a föld színére. Úgyhogy a fijatalemör a világ leggazdagabb emböre lött, és ez a legboldogabb házasság. Mese, mese, mesélnék, ha meg nem haltak.

Kádár Ágnes (Padé – Zrenjanin)

BABONÁS TÖRTÉNET

Valamikor szoktak menni búcsújárásra, és asztán elmöntenk Dorozsmára innen Padérú és Szögedébe köllött meghálni, hogy másnap továbbfojtassák az úttyokat. Oszt étý hászhoz bemönt három férfi ezök közü a búcsújárók közü, és szálást kírték. Kaptak is, még is vendígütik úket, oszt helet is attak nekik, de a szobába a földre terítöttek lö nekik ágyat, és oda feküttek lö.

Akkor már akartak a fijatalk is fekünnyi, étý pár fijatal cseléd vót, lakott ottan, és fokták a párnát még a takarót, oszt méntek el onnan hazúrúl. Ez a három embör nem tutta égondúni, hoty hát mi annak az oka, hogy ezök elmönnenk onnan hazúrúl.

Hát, éfél tájon, vaty hogy löhetőtt az idő, nem tudom, csak mikor, fölébrettek ára a nagy zuhogásra: repüt az ágyrú a párna, dunna, mindönfile szanaszéjjel a szobába, dörömbölés, mindön. Nem tutták éképzeni, hogy mi van velük. Hát oszt, akkor a három férfi csak nem akart mögijenni, mökkérdözték, hoty hát mostan Istentül vagy ördöktü vagy, asztat a valamit, ami ottan dörömböt. És aszonta, hogy Istentöl van. Hát, akkor mér dörömbösz, mé csinász így? Asz monygya, hoty hát a padláson van étý fehér vászonruhába bekötve pénz, asztat vögyék lö, és osszák szít háromfelé.

Akkor réggel jöttek a fijatalk, de látták, tutták, hoty hát mi van, osztán monták, hogy mijúta az ú édösannyuk möghalt, azúta mindön éjjel ez a cirkusz van náluk, és nem mernek otthon háni. Akkor az embörök elmeséték, hoty hát úk mökkérdöszték, hoty hát mi ja baja neki, és monta, hoty hát pénz van bekötve ruhába, a horokfa alá gyugva, vögyék lö, és osszák szét három felé.

Akkor möntenk minnyájan, nészték, és tünyleg mögtanátk a pészt, oszt elosztották. Égy részt attak a templomnak, égy részt a szegényeknek, égy részt még a három embörnek, aki megkérdöszte, hogy mit kíván. Osztán így asztán a kísértet, a hazajáro lélek elmaradt a hásztul.

Kádár Ágnes (Padé)

SZAJÁN

NEMTUDOMKA

Hun vót, hun nem vót, vót a világon egy kiráj. Annak a kirájnak születőt egy kislejja. De amikó az a kislejju születőt, akkó születőt e kiscsikó. No, maj mikó a kiráji nyödögélt, aszonta neki a kiráj: – Na, gyere, édös fijam, a kiscsikó ojan idős, mind tē, ez lösz a tē kislovad, a tē kiccsikód.

Ebbe az időbe, hát telt, múlt az idő, éccör a kiráji lemönt a kiccsikóhon, adott neki cukrot. Mindön nap adott neki cukrot, ötette a kislóvat. No, hát mos má úgy gyütt, a kirájnak ē kölöt mönni háboruba. Vót a kirájnak egy agyutánossa vagy mi, egy mögbízott emböre, az maradt ott a kirájiné melet, a kislejunál, hogy ne érje űket sömmi baj, lögyön ott köztük.

Hát, tēt, müt az idő, maj a kirájiné jóba lött az embörrē. Most má fétek attú, hogyha a kiráj hazagyün, a gyerök maj ēmeséli, hogy az annya jóba vót avvā a mijacsudávā, a hejettössē. Akkó úgy gondúta az embör, a hejettös, tögyék ē a kisgyermököt láb alul, hogy hajjon mög. A kisgyerök mikó az iskolábú hazagyütt, űneki mindig a csikó vót az első, mindig mönt az istálóba. No, maj eccö a kisló mögszólalt, azt mondja neki: – Édös kislejzám, ha én neköd lönnék, én nem önnék a levésbül egy kanállā se. – De nem monta mög neki a ló, hogy miér. Aszongya: – én csak nem önném most a levést.

Úgy is tött a gyerök. Nem övött levöst, ötte csak a főzeléköt mög a sütt húst. Akkó a hejettös kérdezi a kirájinét: – No, sikerüt? – Nem, mer nem övött levöst – mongya az asszon. Aszongya az embör: – Miér? – Az asszony aszongya: – Ötte csak a főzeléköt mög a sütt húst. – Akkó mérgözd mög a főzeléköt – mongya az embör. Akkó lemérgözte a kirájiné a főzeléköt. Másnap mongya az annya a gyeröknek: – Ögyé, fijam! A gyerök övött levöst. Főzeléköt nem akart önni. – Nézd mög, ez a te kedvenc főzeléköd. Ezt csināta anyu neköd, hogy hát ögyé. – Jaj, anyu, tennap annyit öttem főzeléköt, nem kívánom, nem birom. A sūt húst se kívánom. – Nem birta a gyerököt mögmérgezni, mer a kislóva mögmonta neki, mos ne ögyön főzeléköt.

Harmadnap mögy a gyerök a lóhon. Aszongya az neki: – Ha én neköd lönnék, ha neköd vónák, nem önnék se levöst, se főzeléköt, sömmit

se önnék, inkább anyád után vágnám, ha én neköd vónék, a tányért. – Jó van, na! Az anyja azt várta, maj valamibű csak öszik a gyerök, oszt maj möghal, tösz mérgöt mindönbe. De a gyerök nem övött se egyikbű, se másikkbű. Nagyon sietött ki az anyja mérgibe, a gyerök mög ahogy indul ki az anyja, utánna dobt a tányért, ahogy mén ki. Erre a ruhája lángra borút a kirájnénak. A szobalányok odarohantak, azok ótották a tüzet, oszt így nem égött mög. A kiskiráj kiszaladt az istállóba, két napig ott vót, kiszaladt a lováho. Az kérdözi: – Úgy vót, ahogy mondtam? – Aszongya: – Úgy! Most is monta, ebbű ögyök, abbű ögyök. De én nem öttem, utánna dobtam a tányért, a szobalányok ótották ē a tüzet, mē lángra borút.

De mos má nem mert bemönni a kisgyerök a kirájnénon. Hát, éccör azt mongya az embör: – Mos mi lösz? Hát elsőbb a lovat kivégezzük. Addig nem birunk a gyerökkē, míg az mög van. Míg ezön studéroltak mög mindön, hogy a lovat kivégözni mög mit, akkóra a kiráj hazagyütt. De a kirájnē betög, fekszik az ágyba. Aszongya a kiráj: – Hát tégöd mi lelt? Mi bajod? – Jaj, nagyon betög vagyok! Talá möggyógyulok, ha a lónak a szivibű, májábű öszök, a kislónak a szivibű, májábű ha öszök, talá möggyógyulok – mondja.

Hát a gyerök hazagyön az iskolábű, bemén a kislóhon, a kisló aszongya neki: – Most tudod mit édös gazdám, most énnéköm kő möghalni. Éngöm le fognak vágni. – Aszongya: – Mögkérhetnéd a tatádot, itthon a tatád, én még nem is űtem a kislónak a hátán, legalább, ha mán le kő vágni, hogy a mama möggyógyujjon – a kis ló ezt mind tudta – ha mán a kislónak mög kő hogy hajjon, hogy a mama jobban lögyön, tatám, akkó annyit tögyé mög, engödd mög, hogy fölűjjek rá.

Hát, jó van. Fölút a gyerök. Körűjárja a palotát. Odaér a kiráj elébe. Aszongya: – Kiráj atyám, szép vagyok-e? – Aszongya neki a kiráj: – Szép vagy, fijam, mind egy kislány. – Hát másoccó is, harmaccó is mindég kérdözi: – Szép vagyok-e, kiráj atyám?

Mikó harmaccóra kérdözi, közbe a kirájnē az ablakba lesi, hogy hát, maj mos mingyá levágik a lovat, hát mikó harmaccóra is odaér, kérdözi a gyerök: – Kiráj atyám, szép vagyok-e? – Szép vagy, fijam, szép vagy!

Ekkó mögsarkantyúzta a gyerök a lovat. A ló köröszttűszát a palotán. Észált a másik országba. A másik kirájhon. Bemönt a kirájfi a másik kirájhon. De a kisló azt monta neki: – Édös gazdám, te most akármit is kérdöznek tüled, azt, hogy hogy hínak, hunnan jütté, mindönre csak azt mondd: nem tudom, nem tudom.

Hát, úgy is vót. Fövötte a kiráj mint inasnak, kertészinasnak, mer a kertész elég idős vót mán. De annak a kirájnak vót három lánya. A lányok nagyon szerettek mönni templomba mind a hárman, mindegyik vitt egy-egy csokor virágot. Mikó a kertészinas vitte fő a virágokat, a legkisebb lánnak mögteccött a kertészlegín. Mán nem az öreg kertész vitte

fő a virágokat, nagyon öreg vót mán. A kertészinas vitte mán mindön nap a virágokat, a legfiatalabb lán mindig adott neki egy aranyat. Levitte az aranyat a kertészinas. – Mit csinálsz vele? – kérdözi az öreg. – Nem tudom. – No, ha nem tudod, add ide, had bujjon az én zsebembe, bukjon az én zsebembe, ha te nem tudod, mit kő vele csinálni. Add csak ide. Maj én tudom. – Belenyomta az öreg a zsebbe.

Ez is emút! Egy vasárnap emönt az öreg a templomba. Aszongya: – Itt újjé szépön a szoba előtt, gyönyörköggyé te a virágokba, én mék a nagymisére.

Úgy is vót. Az öreg emönt a nagymisére, de a kiráji mög möglátta az egyik fába, oda vót ehejézve a lónak a kantárja, möglátta a lovat. A ló is ott vót. Összevissza rúgatta a lóvā a virágoskertet. Az öreg kertész hazagyütt. Mőgharagudott az izére, mög akari verni. De ugye az fiatal vót, ē birt szalan-ni, az öreg mög nem birt utánna. – Mos má gyere ide – aszongya – gyere gyorsan, rakjuk, ütessük, locsójuk a virágokat. – De ahogy lerakik, ciha, ciha, de szébbné szébb virágok nyínak a kiráji után, mer a kiráji vót ű, csak ű úgy tőtte, vallotta magát, nem tudja, kinek hívik.

Hát, telik, múlik az idő, mögin együtt a vasárnap. Hán, mögin mén az öreg a templomba. Szödött a kiráji egy-egy csokor virágot a lányoknak. Mönnének a templomba, de a legkisebbnek mögfájdút a feje. Akkó ekezd sírni. Aszongya az apja: – Mi van, édös lányom? – Nagyon fáj a fejem – aszongya. Aszongya a két lán: – Körübelű tugyuk mi, hogy mijé fáj az ű feje. Azér, mer hát mindig figyelte ezt a kertészlegint. – Hát, jó van, ha mán annyira fáj a fejed, maradj itthon.

Emöntek. Ű itthon maradt. Beūt a palotaablakba, nézött kifelé a virágoskerbe, hogy mi csinyál a kertészlegin. Hazajün az öreg kertész, addig zargatta a gyerököt, hogy ütessenek, ütessék a virágokat, hogy a kirájkis-asszony mondja neki, az öregnek, hogy mög ne verje, ütesse a virágokat. Közbe szébbnél szébb virágok nyílnak a Nemtudomka nyomán.

Másik, harmadik vasárnap mögin fővitte a lányoknak a csokrokat, a legkisebb kirájkisasszonynak mögfájdút a foga. Aszongya neki a kiráj: – Fáj ténékőd a kertészinasra a fogad, nem a tiszta szivedbű fáj ténékőd a fogad!

Hát jó van, emöntek, ű otthon maradt. Mögin beūt az ablakba. A Nemtudomka mög mögest összerúgatta a virágoskertet. Fölugratott a palotába, mögcsókóta a kirájkisasszont. Lemönt. Mire leūt a szoba elé, akkorára gyütt az öreg kertész. Az mög kijabál, verni akari. – Mög ne üsse, mög ne próbája ütni, mer így lösz mög úgy lösz! – kiabáli a lán. Mér-gős vót az öreg, nagyon mérgős vót. Mos má gyere gyorsan, ütessük a virágokat ē – aszongya, míg haza nem gyünnek, mer űneki is baja lösz mög emönnek is. Hát, érakták a virágokat.

No, maj délután kűd az öreg mögin fő virágot. Ezök még szébbek vótak, mint amit délelőtt vittek a templomba a lányok. Hát, telik, múlik az idő, eccör kijelenti az öreg kiráj, hogy a lányai férhömönendők. Gyüj-

jenek a kérők. Akiket választanak a lányai, azok lösznek a vejkók. Hát, egyik ezt választ, a másik azt választ, a legfiatalabb végigmén a soron, az egyikken. Kérdi a kiráj: – Na, lányom, mögvan? – Visszaválaszol, hogy nincs. Hát, sokáig keres a lány, ismét kérdezi a kiráj: – Nem tanász? Nem tanász? – Nem. Nem tanáli a Nemtudomkát, mer hát az neki a kedves. Keresi, keresi. Aszongya a kiráj: – Mögvan má, lányom? – Aszongya a lány: – Nincs. Akkó kijabál a kiráj, mindönki odamönnyön, aki a palotába is van, mindönki, még tán az öreg kertész is mönnyön oda. Hát, akkó odamén Nemtudomka is. A legutolsó sor szélén áll. Eccó kiját a lány, hogy mögvan! Aszongya a kiráj: – Jól van, ha mögvan. A kiráj möglátja, hogy kicsoda. Aszongya, hát ennök nem adlak. De mégiscsak ű kő.

Mögvan a lakodalom. A két vejkó főmönt a palotába, a legfiatalabbnak a palota mellett egy deszkaépületbe oda adott hejöt a kiráj, mer sajnáta a lányát, hogy ebocsássá másfelé. A kertészlegin oda lött téve a szakácsok mellé. Hát, jó van.

Eccör a két sógor összekapta magát, mönnek vadászni. Hát a sógor, Nemtudomka, kinn áll az utcán. A felesége könyörög neki, hogy mé nem szólal má mög, hogyhát ű is möhetne a többivē. Ű tudniillik má beszít a feleségivē, de a feleséginek a lelkire kötötte, nehogy elárujja, hogy ű is tud beszéni, nemcsak azt, hogy nem tudom. Hát, jó van. Könyörög a felesége, szólajjon má mög.

Kimönt vadászni a két sógor, Nemtudomka mög utánnuk mönt. Mögfogott egy aran kacsát. Aszongya neki a két sógor, mikó tanákoztak: – Hát, maga kicsoda? – Én vagyok – aszongya – az állatok kirája. Ráparancsótam az állatjaimra, hogyhát vigyázzanak, mer jön a kiráj vadászni a két vejivē. – Aszongya az egyik vejkó: – Nem anná ide azt a kacsát? – De élt a kacsá. Aszongya Nemtudomka: – Löhet, de ojan föltétellel, ha a homlokukra süti az izévē, a titáva a jelet. Akkó azok úgy gondúták, nagy a hajuk, nem láccik, nem láti mög senki se, hogy nekik jegy van a homlokukon. Hát, jó. Mögtüzesítötte a titát, jelet süttött a homlokukra.

Otthon a Nemtudomka felesége csak rí, hogy mijen gyönyörű kacsát hozott a két sógora, ű mög csak azt mondja, nem tudom, nem tudom. Ű nem mondott ē a feleséginek sömmit. A felesige nem tudott sömmit.

Másik nap mögin mén a két sógor vadászni. Hítták ütet is, de ű csak aszt válaszolja, nem tudom, nem tudom. Ezök emöntek. Ű mögkerüte űket. Mire űk kiértek az erdőbe, hogy maj vadásznak. Hajkurásznak jobbra, bára, de nem tanának sömmit.

Hát, akkó mög egy nagy nyulat fogott az izé, a Nemtudomka. Az is élt. Mögin tanálkoznak, kérdik tüle: – Hát, maga? – De akkó mán másik színbe, másik ötözetbe vót, a lova másik szörű vót, gyémánt, aran-szörű vót a lova. Mindön nap más-más szöre vót a lovának, más-más ötözet vót az embörön. Aszongya Nemtudomka: – Éppön most ēre sza-

ladt egy nyuszi, éppen most adom ki a parancsot, hogy nagyon örkögyenők, mer jönnek a kirájnak a vejei nagy vadászatra. – Aszongya az egyik vejkó: – Csakugyan maga rájuk parancsót, egy állatot, még egy madarat se láttunk. Nem anná ide ezt a nagy nyulat? – Aszongya Nemtudomka: – Szívössen, de ha az arangyürüvē a mejikre süthetők jelet.

Gondújják, hát ott nem láccik. Ha mosakonnak, nem mönnek oda feleségeik, nem lát ott senki.

Hát, jó van, ez is mögvót. Hazaérnek, a felesége mos mán nagyon sír a Nemtudomkának, hogyhát a két sógor mijen nagy nyulat hozott, hogy örül a kiráj, hogy szereti a két vejit az apjuk, űnekik mög hun kő szenvenni. De hogy mije büszke vót a két nénye is, hogyhát űnekik mos mijük van. Nekik ojan vót a Nemtudomka felesége mint a szógálló.

Hát akkó ěmönt harmaccor is. Harmaccor mög egy őzikét fogott mög a Nemtudomka. Élve adta oda. Mögint pöcsétót. Azok azt gondúták, hogy nem láccik, tögye.

Na, most telt, múlt az idő, hadat üzentek nekik. Most háborúba kő mönni. Az öreg kirájnak a vejevē. Rínak mög mit tudom én az asszonyok. Azt mondja a két sógor neki: Nemtudomka, gyere! Ű mutati, hogy dűdűdűdűdű, hogy ű hogy harcol a háboruba. – Nemtudomka, akkó tē csak maradj a lakáson. – Hát, jó, jó van, ezők ěmöntek. Nemtudomka mög – fogta a lójának a kantárját, mögrázta magát a ló. Azt mondja: – Mit parancsós, édös gazdám? – Sömmi mást – aszongya – a kiráj után kőne mönni a háboruba. – Sömmi – aszongya –, pattanj a hátomra.

Hát, de harcol a kirájfi, jobbra, balra csapkod a kirántott karddā, ötöt, hatot levág, úgyannyira, hogy mán mostan a kirájt ěfogták a két vejevē, maj ű a kirájt a két vejevē kimentí. Mire a kiráj kimentötte a két vejit, akkorára mögszűrták a kirájfit, a Nemtudomkát. Hát akkó a kiráj, nem vót más, hogy bekösse a Nemtudomka karját, henem hát a sálját hasította szét a kiráj a nyakábú, s avvā kötötte be, az ű sáljáva kötötte be a kirájfinak a karját. A kiráj közbe kérdözi tüle: – Hát, te hunnan való vagy, fijam? – Nem ismerte mög. Aszongya: ű a deszkavári kiráj. – Mos hun van az? Mijen ország? – A kiráj nem tudja, hun van az.

Hát, jó, hazamöntek. ěmönt az öreg kiráj is. Hát mán este van, a felesége Nemtudomkának viszi a vacsorát. Mögláti, mi van az urávā. – Mi lelt? Mi van a karoddā? – Sömmi, sömmi. Mögsebesütem a háboruba. – A háborúba?

A felesége nem hitt neki. Te vótál a háborúba? – Mögsebesütem a háboruba, nagyon fáj a karom.

Főmén a felesége, hogy hozzon langyos vizöt, hogy mögmosogassa a karját. Leveszi a sálát, hát csakugyan a háborúba vót, de mögismerte az apjának a sálját. ěmondja az apjának, hogy mögismerte az apjának a sálját, mondja az apjának, mögismerte a sálát. – Jó van, lányom. Hun van a te urad? Nem is láttam a háborúba. Beteg? Hát, beteg? – csudálkozott kiráj.

A sálat kimosta a kirájkisasszony és visszakötötte a sálat a sebre, a karjára az urának. Aszongya eccör: – Jó van má, ha beteg vagy, beteg vagy. – Lemén a kiráj a lányáhon, hogy maj mögnézi a vejkóját. Hát akkó mongya: – Tëveled mi van, Nemtudomka? Nem tudom. – Möglátja a kiráj, hogy a karja be van kötve neki. Hát, ahogy nézi, ahogy be van kötve a karja, kilógott egy kicsit a sálnak a széle. Ránéz a kiráj ez az én sálam! Hát, te hun sebesüté mög? Mi lelt? – Engöm mögszúrtak – aszongya. Hát, ez az én sálam hogy kerút hozzád? Mer ez az én sálam!

Akkó szólalt mög a kiráji, hogy hát ű tud mindönt, hogy aszongya, magának a vejei azokat az állatokat, amiket hoztak haza, azt mind ű adta nekik, lepecsétöte érte a homlokukat, a mejjiket, a karjukat. Tényleg le vótak pöcsétöve. Az öreg kiráj úgy azon betegön vitte fő a palotába. Akkó az öreg kiráj mingyá a két vejköt ebocsátotta, a legfiatalabb lött a kiráj. Még máma is élnek, ha mög nem haltak.

Törkö Ilona (Szaján)

HÓFEHÉRKE

Hol vót, hol nem vót, vót a világon egy kiráj, annak a kirájnak vót egy lánya, a kirájnak vót egy felesége, de nem vót neki családja. Majd a kirájné varrogatott, kihajult az ablakon, úgy elgondoskodott, megszúrta az ujját, lecsöppent egy csöpp vér a hóra. Elgondoskodott, hej de jó volna, ha lenne nekem egy kislányom, akinek az arca ojan fehér lenne, mint ez a hó, ojan piros lenne az ajka, mint a csöppentett vér, ojan fekete lenne a haja, mint a sötét éccaka.

Telt, múlt az idő, hát lett is nekik egy ojan kislányuk, hát mive fehér vót az arca, Hófehérekének énevezték.

Na, majd akkó közbe mëghalt a kirájné, a kiráj mëgnösüt. A kirájné azt képzelte, hogy ű a legszöbb a világon. Vót neki egy tükörje, odaát elébe: – Tükröm, tükröm, felej, nyomba, ki a legszöbb országomba? – A tükör pedig azt felelte: – Szép vagy, szép vagy, szöbb a napnál, de a lányod szöbb náladnál.

Mëgharagudott a kirájné. Valahogy a lánt ki kell végözni. Hát, akkó mindég üldözte, üldözte. Éccö mëgfogadta a vadászát, vigyék ki a kislánt az erdőbe, lüjék agyon, és hozzák haza a szívét mëg a máját. Hát kivitte a vadász a kislánt az erdőbe. Mikó kiértek, persze vele mënt a kutýája is, mikó kiértek az erdőbe, hát mondja a kislánnak, miért vitte ütet ki az erdőbe, hogy a mostohájának mi a kívánsága. A kislán ríva fakadt, hát ütet ne végezze ki, ű inkább világgá mén, soha többet nem jön haza, csak az életit hagyja meg.

Mégsajnálta a vadász, agyonlütötte a kutyáját, annak kivette a szívét meg a máját, hazavitte a kirájnénak. A kislán pedig emént az erdőbe, de bórcorgott, hogy hátha valami vadállat szétszaggati, vagy valami maj lesz vele.

Ráestelődött. Ęccő meglátott egy kis világosságot, mikó odamönt, egy kis gunyhócska vót. Mikó bemönt, hát abba vót tizenkét törpe, beköszönt hozzájuk, hát a törpék nagyon megörűtek, és a kislán eméséte nekik, hogy hát ű mijáratban van, hogy a mostohája ki akarta végeztetni. Nó, majd akkó a törpék főfogatták, hogy lęgyen ott üvelük, főzzön nekik, mikor űk munkába mőnnek. Jártak fát vágni.

A kislán hát úgy is tött. Telt, múlt az üdő. Ęccér a kirájné megint csak a tükör elé állt. – Tükröm, tükröm, felejj nyomba, ki a legszebb a világon, az országomba. – Azt mondja a tükör: – Szép vagy, szép vagy, te vónál a világ szépe, ha erdőrengetegbe, tizenkét törpe házán nem élne, nem élne Hófehérke.

Mőgharagudott a kirájné. Főkészüt oja bazárosnak, aki oja mindönt árút. Akkó egy fészüt, valami nagyon csillogó fészüt, lemérgezte a fogait, és addig bórcorgott az erdőbe, hogy ráakadt.

Mikó odaért, de be vót az ajtó zárva a kislánra, akko ekezett zörögni, kopogni.

A kislán odaszalatt az ablakhon, hát persze nem ismerte mög, mer ez fő vót készüve bazárosnak: – Vőgyön, kisasszon, nézze, mijen szép fészüm van. Nézze ezt, nézze, magának abba a fekete hajába mijen nagyon illene. – Nem birok – aszongya. – Nem vőszők. – No, de vőgyön. – Nem vőszők. Nem is birom még az ajtót se kinyitni. Rám van zárva az ajtó. – Nyissa ki az ablakot. – Addig könyörgött. – Próbájjuk csak meg a hajába.

A kislán az ablakot kinyitotta, ez a gonosz még a fészüt annyira belenyomta a feje bőribe, hogy a kislán elájút, összeesött.

Na, most úgy gondóta, hogy evvő biztos végezött a kislánnal. Igen ám, csak amikor a törpék hazaértek, látták, hogy a kislán e van ájulva, a kislán össze van esve. Akkó mi a baj, mi a baj? Gyorsan keresik, kutatik, meglátták a fészüt a hajába, kivötték. No, akkó a kislán főjuhádzott oszt meséte, mi történt vele. Akkó monták neki, többet ijesmit ne csinájjon.

Hát, akkor másik nap megint csak eméntek, de ráparancsótak, be ne engedjön senkit. Hát, nem. No, majd akkor megint csak egy alkalommal beleáll a kirájné a tükörbe: – Tükröm, tükröm, felejj nyomban, ki a legszebb országomba. – Megint csak a tükör mondja: – Te volnál a legszebb, ha ebbe a rengetegbe, a tizenkét törpe házána nem élne Hófehérke.

Mőgharagudott. Még mindig él? Hát, akkó fölötözött almáskofának és egy almát, egy nagyon szép almát lemérgezett. Hát, akkó megint csak tudta hun a ház, odament. – Halló, halló!

Addig hallózott, hogy a kislán csak jelöntközött. – Vögyön almát! – Nem vöszök! – De vögyön, kisasszon! – Nem vöszök, van almám. – Nyissa ki az ablakot. Nézze, magának adok egy almát ingyen. – Köszönöm, nem kő.

De addig magyarázott, hogy a kislánnak csak mégesött a szive, kinyitotta az ablakot, és ēfogadott egy almát. Na, majd akkó, mikó ēfogadta az almát, beleharapott, de mingyá össze is esött.

Mikó hazaérnek a törpék, hát a kirájkisasszon, a Hófehérke össze van esve, de hiába keresik, kutatik, de semmit nem tanának rajta, semmi különösset. Hiába locsóták, rázták, nem bírták életre kelteni.

Hát, akkó csinátattak neki egy üvegbű koporsót s fővitték a högyre. Ott körülállták, siratgatták, siratták, sajnálták nagyon, hozzá vótak már szokva, még hát nagyon szép vót.

Na, majd a szomszéd kirájfí arra mönt vadászni az erdőbe s nézi micsoda tömeg van ott fent a högytetőn. Mikó fővátgatott oda lóháton, mögált szöme-szája, micsoda szép teremtés van ott abba az üvegekoporsóba, hát akkó könyörgött, adják oda őneki. Dehogy adják a világ mindön kincséjé se! Ugyanyira, hogy addig egyözködött a kirájfí, hogy mögvotte tülük jó drága pinzé az üvegekoporsót. Hát, akkor végül monták a törpék, hát tényleg mi csinának most má vele, hát, akkó a pénz is csak kölött nekik, hát, szögények vótak. Mögvotte tülük, főtötte a ló hátára és vitte, ahogy mönt, hátul a koporsó, benne a kislán, hát nem épp kislán vót, akkó nekiment egy gödörnek, ahogy a ló ugrotta át a gödröt, a koporsó nagyot zökkent, majdcsaknem leesött a ló hátárú, az alma kiugrott a kislánnak a torkábú. A kislán fölébredt.

Nagyon mögörüť a kirájfí, levette a koporsó tetejít. A kislán ēkez-dött sírni, hogy hol van ű, akko oszt monta a kirájfí, ű mögvotte a törpéktű osz hát ű má halott vót, ēmeséte neki, hát ki vagy te. Akko ű monta, ű melik kirájnak a lánya. Akkó még jobban mögörüť a kirájfí, hogy nem is akárkit vött még, hanem kiráj lányát.

Hazavitte, na majd nagy lakodalmat csaptak. A lakodalomba möghítták a lánnak, a menyasszonnak a szüleit is. Mikó elmēntek, hát akkó a kirájnak bemutatkozott a lánya, hogy hát ű a Hófehérke és elmesélte, hogy és mint történt. Na, majd akkó a kiráj még mérgibe lófarkára kötette a kirájnét, és háromszor körű a várba huzatta. A ló tületül úgy vág-tatott, a kirájnét huzatta, úgyhogy a kirájné möghalt. Hát eddig vót, keddig vót, a mesémnek vége van.

Vastag Matild (Szaján)

ZSUZSIKA

Eccő vót, hún nem vót a világon egy házaspár. Vót nekik egy kislányuk, Zsuzsikának hitták. Egy másik asszonnak még vót egy fija. Émentek lánkérőbe, bementek Zsuzsikát mögkérni.

Mikó beménnek, éppen gyugdosta a kiscsirkéket a kotló alá. Oda-köszönnek: Hát, te micsinyász, Zsuzsika? – Ezeket a kis balga csirkéket gyugdосom be a kotlós alá. De ha egyet begyugok, a többi kigyün alula. – Aszongya az asszony, a fiúnak az anyja: – Haggyad, lányom, maj beménnek azok, ha fáznak.

De ü csak tovább gyugdosta. No, maj leültették a kérőket, leüttek. Azt mongya eccő az embör az asszonnak: – Hallod, hé, eröggýe le má a pincébe, hozzá föl bort. – Azt mongya: – Küldd le Zsuzsikát.

Lekütték Zsuzsikát a pincébe, borér. Mikó lemént Zsuzsika pincébe borér, mikó leért, fölnézett, az ajtó fölött fő vót akasztva a balta. Eszibe jutott: Édös jóistenöm, most ha én férhön mék, éneköm lesz egy kis Kelemönkém. Kelemönkének lösz egy kis ködmenkéje. Kelemönke ha legyün a pincébe borér, ez a balta ráesik a fejire, möghal Kelemönke, kire marad a kis ködmenke. Ékezött rínyi. Rín, de fönt várík a bort, de nem gyün Zsuzsika, nem gyün Zsuzsika.

Aszongya eccő az embör a feleséginek: – Eriggyé, má, le, nézzéd, mi van azzal a lánnyal? – Mikó mén az asszon le: – Hát, teveled mi van? Mér rísz? – Hogyne rínék, most én férhön mék, néköm lesz egy Kelemönkém, Kelemönkének lösz egy kis ködmenkéje. Ha Kelemönke legyün ide a pincébe, ez a balta ráesik a fejire, möghal Kelemönke, kire marad a kis ködmenke.

Az asszonnak se vót kübü a szive, a is hozzáfogott rínyi. Ríttak mind a kettén.

Lesik, várík fönt, majd csak gyünnek, maj csak gyünnek. Hát nem gyózték várni. Azt mongya eccő az embör: – Lemék mán, mögnézöm, mi van velük, mé nem gyünnek.

Mikó lemén az embör, láti, rínak mind a ketten. – Tíveletök mi van? Zsuzsika szégén mongya: – Hogyne rínánk, mos hogy ha én férhön mék, néköm lösz egy kis Kelemönkém, Kelemönkének lösz egy kis ködmenkéje. Ha Kelemönke legyün ide a pincébe, ott van az a balta felakasztva, leesik a balta, ráesik a fejire. Mőghal Kelemönke, kire marad a kis ködmenke.

Az embörnek se vót kübü a szíve, az is ékezött rinnyi. Ríttak mind a hárman.

Fönt várík a kérők üket, de bizony hiába várták, nem gyüttek. Azt mondja eccör a legény az anyjának: – Édösanyám, gyerünk, nézzük mög, mi van velük.

Hát, mikó mönnek, látik, hogy rínak mind a hárman. – Hát teveletök mi van? – A lán megint csak mongya: – Hogyha ü férhön mén, neki

lész egy kis Kelemönkéje, Kelemönkének lesz egy kis ködmenkéje. Kelemönke legyün a pincébe borér, ez a balta ráesik a fejire. Mèghal Kelemönke, kire marad a kis ködmenke.

Aszongya a legény: – Édösanyám, addig mögyünk a faluba, míg öt bolondra nem tanálunk. Ha tanálunk öt bolondot, akkó visszagyüvünk.

No, majd akkó elindútak. Alig mönnek, alig pár ház ellen, egy embör véghetetlen üti a diót villávā, vasvillávā, de nagyon üti. Odaköszönnek. – Hát, maga, bácsikám, mi csinyál? – Mi csinyának – azt mongya, – már röggel óta hányom fő a diót a pallásra, de még csak egy dió sincs fönt a palláson.

– Hát, nem így kő ezt, bácsikám! – Hát, hogy? – Aggyon gyorsan egy kosarat.

Vitt az embör egy kosarat. Egy-kettő mögszötték a kosarat, fölön-tötték a pallásra, alig egy perc, mán nem vót lent dió.

Mègköszönte az embör a jóságukat, oszt eméntek tovább.

– No, édösanyám, van má egy bolond – mongya a fiyu. Avvā mönnek tovább.

Mikó mönnek, odaérnek, egy asszon de végtelen üt egy birkát. – Maga, nénikém, mi csinyá? – Hát hogyne az annya ideodáját, má rögge uta húzni akarom le rula a gyapjút, hát nem aggya. – Hát nem így kő ezt, nénikém! – Hát hogy? – Hozzon egy ollót.

Vitt az asszon egy ollót. Mègnyírta a legín a birkát, a gyapjút odaadta az asszonnak. – Itt van, mos má fonhati.

Mègköszönte az asszon a jóságát.

– No, anyám, van má két bolond.

Ävvā möntek tovább. Mönnek, èccő csak odaérnek, egy embör nagyon ütött egy fát. – Maga, bácsikám, mit csinyál? – A müt hétén gyüttem ère, vittem az ökröket a vásárra. Ez a fa nyikorgott. Kérdezöm, mög akari vönni? Nem szól sömmit, csak nyikorog – mondom neki: – Èn öt-száz dináron alul nem adom. – Csak nyikorog tovább. Montam neki: – Jó van, én itt hagyom.

– Máma gyüvök a pénzé, mostan se ökör, se péz. Mèrgembe kivágtam.

Ennek a baján hát nem tudok segíteni. Mönnek tovább. Azt mongya a fiú:

– Van má, édösanyám, három bolond.

Mikó kiértek a falubú, a szomszéd faluhó közelödnék, látik, valami nyüzsgés van a falu körü. Má közelönnék, hát látik, hogy zsákot tartanak mind a Nap felé. Tartik egy idejig, èccő csak gyorsan bekapik a zsák száját és szalannak vele. Mikó odaérnek: – Hát, maguk mi csinyának? – Hát, építöttünk egy templomot, oszt horgyuk bele a világosságot. De mán még a kulcslukat is begyügtük, hogy ki ne gyüjjön, de ojan sütét van bent, hogy nem löhet látni.

Aszongya a fiú: – Hát, azt nem úgy kő! – Hát, hogy? – Gyüjjenek csak, hozzanak egy létrát mög egy baltát!

Vittek létrát még baltát. A fiú vágott rajta ablakot. – Na, lássák, így kő csinyányi. Vágjanak rajta maguk még többet. Mentül több lesz, annál világosabb lesz.

Megköszönték a fíjúnak a jóságát. Aszongya a fiú: – Édösanyám, itt mán nem egy bolond van, itt az egész falu bolond.

Akkó visszamöntek Zsuzsikáhon. Évötték Zsuzsikát, nagy lakodalmat csaptak. No, maj mikó az esküvőrú hazamentek, hát maj szokás szerint járik a menyasszontáncot. A vőfénynek dinnyehajbú vót a sarkan-tyúja, kegyetlen forgati a menyasszont. Bemënt a szakács is, kicsit maj ű is megbámul. Mikó a szakács mönt ki, hát látí, a kutya a levesbú kikapott egy nagy csontot. Szalad vele, a szakács utána, a kutya fölugrott a falra, akkor utónérte. Jó hát hosszába vágta a fakanálá, a kutya ijettibe szöm közt fosta. Egye fene a csontot, csakhogy a velő itt maradt. Eddig vót, itt a vége, fuss el véle.

Vastag Matild (Szaján)

RIGÓÁLLÚ KIRÁLY

Hol vót, hó nem vót, vót a világon egy kiráj, de ojan csúnya vót, ojan álla vót neki, mint a rigónak. Énevezték Rigóállú kirájnak. Közbe vót egy másik kiráj a szomszéd országba, annak nagyon szép lánya vót. Hát, akkó éhatározta a Rigóállú kiráj, hogy emén, mögkéri a kiráj lányát. Kinevezték. Nem ment hozzá.

No, telt, mút az idő. A lán csak férhön akart mēnni. Egy alkalommā eszibe jutott a Rigóállú kirájnak, emén még éccó szöröncsét próbáni. Addig ēre, addig āra, hogy aszt monták, akkor mēn hozzá a kirájkisasszon, ha kitanáli, mijen bőrből van a kirájkisasszon cipője.

Hát akkó fölötözött kúdúsnak, addig söndörgött a konyha körű, a szakácsoktú kitanúta, hogy bolhabűrbú van a kirájkisasszon cipője.

No, maj jelenközött megen lánkérőbe. Azt monták neki, akkó agygyák hozzá, ha kitanáli, mijen bűrbül van a kirájkisasszon cipője. Azt mongya: – Kitanáalom! Hát bolhabűrbú!

No, jó van. Akkó hozzák. Mikó beütette a kocsijába, mēnnek āra, mēnnek ēre, kérdezi a kirájkisasszon, mer meglátott egy nagy csapat csikót, ez kijé? Azt mongya, a Rigóállú kirájé. Azt mongya a lány: – Hej, ha én ahó hozzámentem vóna, most ez a mijenk vóna.

Mönnek tovább. Éccó egy másik hejēn egy nagy banda tehēn legēt. – Kié ez a guja? – Azt mongya, a Rigóállú kirájé. – Hej, ha hozzá mentem vóna, most e is a mijenk vóna.

Addig möntek, möndegétek, éccó odaértek egy kis gunyhóhon, mögátak. Azt mongya a kiráj neki, dehát cigánnak vót ötözve: – Hazaértünk.

Szomorú vót a kirájkisasszon. No, maj köttetött a kiráj néhán kosarat, kast. Azt mongya a kirájkisasszonnak, vigye a pijacra árúni, lëgyën nekik pëzük, lëgyën nekik mivë kënyerët vönni. Szëgyüte a kirájkisasszon, most ű hogy vigye azokat árúni a pijacra.

– Hát, ezt pedig így muszáj csinányi, ha a feleségöm löttél.

Mögün eszibe jutott a Rigóállú kiráj. Ha ű ahó mönt vóna, neki eszt nem köllene csinálni.

Hát, addig erre, addig arra, hogy végre a kirájfi, a cigán csak levetkődzött. Bemutatkozott, hogy ű a Rigóállú kiráj. Mëgörüt a kisasszon, hogy hát akkó mán ű is gazdag, kirájné lött belüle. Nem köllött neki tovább vinni a kasokat a piacra. Eddig vót, vége vót, nincs tovább.

Vastag Matild (Szaján)

KÁSA PETI

Hol vót, hol nem vót, vót a világon egy özvegyasszon, vót neki egyetlen fiacskája. Palinak hitták, de annak mindig csak kását adott enni.

Mikó hétéves vót a gyөрök, kivezette az anyja az úccára és aszongya: – No, Peti fiam, nézzük, fog mög ezt a fát, mit bírsz vele.

Peti mögfogta, csak alig bírta kicsit mëgmozdítani. Bevitte, beütette a kuckóba, még hét évig ëtette, de csak kásával, mikó mëg a hét év eltelt: – No, gyөрünk, Peti fiam, nézzük, mit bírsz avvá a fává. – Mikó kimönt Peti, akkó má jobban mög bírta mozgatni a fát, habár a fa hét év alatt sokat nyótt.

Mëg bevitte, még hét évig ötette, de csak kásával. Mikó letelt a hét év, kivitte. – No, Peti fiam, nézzük, mit bírsz a fává? – Mögfogta, úgy kitëpte tüvestű, mint az anyja, mikó gyomlájja a valami parët a veteminbű. – No, mos má látom, fiam, hogy embör lösz belüled. Hát, mos mán ëmöhetsz szöröncsët próbáni.

Varrt neki tarisznyát, sütött neki pogácsát. No majd akkó útnak vötte Peti magát. Mén világnak. Tanákozott egy embörre. Azt mondja neki az az embör, aki úgy gyúrta a vasat, mint az asszony a tésztát. Vasgyúrónak hitták. Azt mondja neki Vasgyúró: – Hova mész, te, Kása Peti? – Asz mondja: – Ëmék világnak. Nem fogná fő engöm is társnak? – Azt mondja: – Hát, löhet. Próbálkozzunk meg, birkózzunk. Hát birkózzunk!

Mëgfogta a Vasgyúró Kása Petit, úgy földhöz verte, Kása Peti bokáig lemënt a földbe. Kiugrott. Mëgfogta Vasgyúrót, úgy a földhön verte, Vasgyúró lemönt a földbe. Na, akkó kihúzta onnan, oszt ëmënt vele.

Hát, akkó mönnek kettën... Mikó mönnek, möndegének, ëccër csak tanákoztak megín egy embörre... Hogy is hitták azt? Ez az erdó szélin úgy nyütte ki a fákat, úgy szötte ki tüvestül, mint valami kis palántát.

No, akkó odaköszönnek neki. Azt mondják, hogy hát mönnyön velük társnak. Hát, jó van. Gyerünk. Möntek, de nagyon mögéhesztek. Kiértek az erdő szélire. Azt mondják, hogy fogjanak valami vadat. No, maj akkó fogtak egy nyulat. Azt megsütötték nyárson. Mire hozzáfogtak önni, azt mondják, hogy hát ez az egy nyul háromójuknak e semmi se, fogjanak még egyet. Ott maradt Nyírfanyűvő. Kása Peti még Vasgyúró emöntek még nyulat fogni.

Éccő csak odamén egy nagyszakálú kisembör. Azt mondja: – Adjatok nekem ebbű a nyúlbu. – Maj ha úgy kopog a szömed, mint a fogad. – Adjá, mer ráfizetsz. – Nem adok. – Adjá, földhöz váglak, oszt a mesztelen hátadon öszöm meg. – Azt szeretném látni!

Az embör mögfogta Nyírfanyűvőt, földhön vágta, lemönt derékig a földbe, a hátára tette a nyulat és azon ötte.

Mikő emezök visszatértek, nincs a nyúlbu sömmi se, de azok mán alig láttak, olyan éhössék vótak. Hát, akkó micsinyát? Aszongya Vasgyúró, maj itt maradok én sütni a nyulat. Na ott maradt Vasgyúró, de az is pontosan úgy járt. Odamént a nagyszakálú kisembör, megint csak a földhön vágta, annak is a hátán mögötte a nyulat.

Mérgös vót Kása Peti. – Ményetek ē, maj itt maradok én.

Ott maradt Kása Peti. No, maj mikó osztán odamönt a nagyszakálú kisembör. – Adjá neköm ebbű a nyúlbu. – Ha maj úgy kopog a szömed, mint a fogad. – Adjá, me úgy jársz, mint a másik kettő. – Szeretném látni!

Mögfogta Kása Petit, a földhön vágta. Lemönt Kása Peti térgyig a földbe. Kása Peti kiugrott. Kása Peti mögfogta, úgy a földhön vágta, lemönt derékig. Emönt, keresött egy nagy faderékot, odavitte, belemártotta a fejszét és a szakálát belegyúrta abba a hasidékba, a fejszét mög kivette a fábú. No, miko odaér a másik kettő, látik, hogy megvan a nyul semmi hiba nélkül, semmi hiány nélkül. No akkó gyorsan amíg azok öttek, amaz is mögsüt, amit hoztak, benyulaztak, beebédötek. Akkó osztán möntek tovább.

A nagyszakálú kisembör könyörgött, út is szabadíjják fél, inkább emén velük, társul. – Nem, me kibántá velünk!

Addig könyörgött, megesött a szívük rajta, főszabadították, oszt emönt velük társnak.

Na, maj mikó mönt, odértek egy nagy lukhon. Hát, hova visz ez a luk? Azt mondja a nagyszakálú kisembör, biztos le az alvilágba, a másvilágba, az alvégebe. Hanem az ű szakálábú fonjanak kötelet. Akkó a nagyszakálú kisembörnek levágták a szakálát, abbú fontak kötelet, ráerősítették egynek a derekára, leengették, leengették a másikat, leengették a harmadikat. Egy még fönt maradt. Arrú vót szó, hogy ha mögrángatik a kötelet, húzza főfelé.

Mikó leértek, mönnek, egészőr csak tanákoztak egy várrā. Az a hétfejű sárkánknak a várja vót. Kacsalábon forgott. Kása Peti hozzávágott va-

lamit, a kacsaláb kidüt alula, s a vár leált. Bemöntek a várba. Bemöntek az egyik szobába, möntek a másodikba, harmadikba, negyedikbe, ötödikbe, hatodikba, hát, a hetedikbe mögtanátk egy kirájkisasszont, akit elloptak a fölső, a fönti világú.

Mikó möglátta, ēsivalkotta magát: hogy hunan kerütötek ti ide, mönyetek innen, mer hazajön a hétfejű sárkán, rögtön megöl benneteket. Aszondja: hogy ott van az ajtó háta mögött egy kard. Nézzük, ha főbirod emēni, akkor bízok benned. Mikó Kása Peti fölvette, úgy forgatta, mint ha asszonnak toll lött vóna a kezibe.

Na, ēccör csak hozávágta a hétfejű sárkán a buzogányát, úgy rönögött a vár fala. – Idegön szagot érzek, idegen szagot érzök.

Odaát a Kása Peti az ajtó háta mögé, mikó gyugta be a fejit a sárkán, oszt sutty a karddā, három fejet mingyá levágott, ahogy bújt be, még egyet csapott, két fejet megint levágott, bújt be, másik kettőt levágott, nem lött egy feje se tovább a sárkának. Mēgszabadút.

Oszt mongya a lán, a kirájkisasszon: – Ha engēm mēgszabadította-tok, ott hét mérföldre van ide a tizenkét fejű sárkán, ott van a testvéröm. Ha birjátok, szabadíjjátok meg azt is.

No, akkor emöntek oda is. Hát, ott is a tizenketedik szobába tanáták mög. Há, ott is pontosan úgy, mind itten. Hogy le kölöt a sárkánt bírni, csakhogy annak tizenkét feje vót. De ha tizenkettő vót is, Kása Peti mind a tizenkettőt levágta, ledarabóta. Mögdöglött a sárkán.

Akkó összeszötték a sok aranyat, ezüstöt meg ami vót, sok kincset oszt akkó möntek. No, de még ēfelejtötem mondani aztat, hogy mikó Kása Peti elindút világnak, adott neki az annya egy kis dobozt, azt mondta: – Ha bajba lösző, akkó ebbe a kisdobozba van egy súp, ebbe a súpba fújjá bele.

No, maj akkó mikó möntek, főpakóták a sokminden aranyat, ezüstöt, még értékes tárgyakat, emöntek a hétfejű sárkának is a birtokára, ott is összeszödölzötköttek. Alig bírták négyön vinni a sok kincset. Mán nem is négyön, hanem ötön vótak, me ténleg két kirájkisasszonok mögük vótak hároman.

Hát, akkó, mikó odaértek a lukhon, rákötötték elsőbb az egyik kirájkisasszonra a kötelet, akkó mögrántották, akkó a nagyszakálú kisembör főhúza, akkó monta, hogy engöggye le, akkó leengötte, akko rákötötték a másik kirájkisasszon derekára, akkó osztán rákötötték a Nyírfanyüvőre még rákötötték a Vasgyúróra, aztán miko leengöttek, Kása Peti rákötötte a kincseteket.

No, mos má ű maradt lent. De lesi, vári, nem hozzák a kötelet, de nem kúdik a kötelet, má ráunt várni. Hát gondóták, hogy egygé lösz ez értékös, amit fővittek, kettőjüké lesz az érték mög egy-egy kirájkisasszon. Akó eszibe jutott a súp. Belefútt a súpba. Mingyá ott termött egy sas. – Huva? Mi a baj? Oszt meséjj! Jó van – aszongya – én főviszlek, de rōndözz szalonnát mög kēnyerēt, hogyha én hátra nyúlok, gyorsan valamit dobj a számba, mer ha nem, különben tēgöd kaplak be.

Akkó gyorsan ü visszarohant a hétfejű sárkánnak a kastéjába, oszt onnan vitt szalonját, mög kényerét. No, odavitte a lukhon, akko oszt ráült a sasnak a hátára. Mikó mén főfelé, viszi a sas, äccör gyorsan hátracsapott a sas a fejevē, ő gyorsan beledobott ägy kényerét. Akkó möntek tovább. Äccē megint hátra nyút a sas, bedobott neki ägy ódal szalonját, ägy hogy mire harmadszorra hátranyút a sas, akkorára még bedobott ägy kényerét.

Föl is értek. Hát mikó fölrnek, ezöknek hüt hejük. A lukná sënki. Addig villogtak, villogtak, nézik, möglátta, hogy ära veszëkszenek. Hát a Vasgyúró mög a Nyírfanyűvő összevesztek a kirájkisasszonyért, mert az egyik szébb vót, mint a másik.

Akkó odamënt Kása Peti, rëndöt tött köztük. Ävötte mindakét kirájkisasszont tülük, üket mög oszt lebírkózta, oszt akko emöntek mög vitték a kincseköt is, akkó ävítte a kirájnak az udvarába.

Mikó a kiráj möglátta a lányait, az ägy mögörüt, akkó leatták a lányok, hogy Kása Peti hogy möntötte mög üköt. Akkó azt monta a kiráj: amík lányát választi, asztat hozzáadja feleségül mög fele kirájságát odaadja neki.

No, persze Kása Peti kiválasztotta a szébbik lánt, mög äkapta a fele kirájságát. Hát még most is élnek, ha mög nem haltak. Eddig vót, keddig vót, Kása Peti segge tele vót, ki nyali ki?

Vastag Matild (Szaján)

AZ ÁRTATLAN ZSIDÓK

Vót a világon ägy juhászlegén. Ägy gondóta, hogy húsvétra emén a templomba nagypéntökön, mielőt kimënne a birkákka a legelőre, mer tavaszā szoktak a birkák kimënni a legelőre. Kimén maj ő is. Ämén a templomba, möggyónik, egész nyáron a birkákna lösz, kevesebb büne lëgyön neki.

No, majd nagypéntökön emönt, hogy maj möggyónik husvétra. Közbe nagypéntökön monták a pásiót a templomba. Ü ezt végighallgatta. No, de mindaz mellett, mivel ü juhász vót, a gamót mindig magává vitte. Mikó végighallgatta a pásiót, hogy a zsidók a Jézust hogy kínozták, mög mi csináltak vele, miko vége vót a misének, kimönt a templombú. Äp akkó mönt ära ägy kocsi zsidó. Ü csak főkapta a gamót, oszt adj nekik, äkezte üket ütni a gamóvā. Azok belevagdostak a lovakba, ähajtottak.

Mikó emöntek, nem ojan sok időnek utána jütt ägy másik kocsi zsidó. Azoknak is osztott a juhászlegén, äkezte oszt üket abriktolni a gamóvā, ütötte üket a gamóvā. Azok mögátak. – Mit bántsz bennünket, te, juhász? – Mé bántottátok a Jézust? – Aszongyák: – Nem mink, nem mink! – Há kicsoda? – A mi elejink. – Kaptak azok is elegöt, pedig azok sē bántották.

Vastag Matild (Szaján)

BÓKA

A RONTÓK

A boszorkánnak van farka, neki hátul a farán, ott kinyől a farka, a segge partyán. Hát ugye, az a boszorkán ne agy isten akit mögnyergöl. Ű féreviszi az ódalát, mē aztat nyergelik a többi boszorkányok. Mindēgyik, aki fére mén, mög úgy fére néz, az mind boszorkán. Azok mögrontik, ēvőszik a teheneknek a hasznát, mögrontik ottan a házat, a zudvart, ijesmiket csinának. Vannak itt jósoló asszonyok, ēmész hozzá, visző vizet, vagy a tehennek a szőribű visző, vizet a kútrú, és az óvasi ott, bájoz, mögmondi, hogy ijen és ijen csináta ezt és ezt. És azután ott csinál valamit, akkó visszagyün a tehennek a teje, mög így.

Ēngömet is gyógyított ēgy. Beleléptem a tündéréknek a tányérukba, másodszó mög rápisáltam a kötőjükre. Utána mingyá mög vótam meredve, bizon, sok mindönön möntem én köröszttű. A jósolóasszon ēgyütt énhozzám, nem bírtam én mönni, mē mikó möntem haza, ráléptem ēgy hejt, ahun az út kanyarodott mifelénk, a tányérukra, az mögrepett (én se tudom, hogy néz az ki), oszt mingyá monta az asszon, hogy ráléptem, és asztán megkötöttek a tündérok.

Asztán ēngöm óttak evvē a szőlővenyögévē, és avvā köllött így elódani hátúrú kettőt. Asztán jobban löttem.

Másodszó, akko befütyűtek ám jó, amikó rápisátam a kötőjükre annak a tündérlánnak. Akkó mög akartak ölni, de nem sikerūt nekik. Vót egy férfi, tündér szinte, nem engette. Asztán ēgyütt ēgy asszon, erre Jar Kovácrú, az gyógyított. Mingyá monta, hogy mőre möntem, kivē beszétem, hun, hogy. Nem vót ēnnéköm ēgy hónapig alvásom. Nem bírtam alunni, késsē mintha hasigattak vóna mindenhun. Asztán mögámottam a szentkutat, a kanakit. Ott van a földem és nem tudom, hogy ott van a kút. Oszt, mikó mēgámottam, mondom az öregasszonnak, mögtuttam, hová kő mönni. Aszondi: – Hová? – Mondom, a kanaki szentkútra. Aszongya: – Jó van, akkó van orvosságod.

Mögfürdettek abba a hideg vízbe. Ojan vót, mint a jég az a víz. Mikó levöttek a kocsirú, monta az öregasszon, éfél után főkesz és elindusz. Éfél után fő is kētem, elindutam az ágybú. A tündérok azelőtt jártak itt a szabadba, most mióta háború vót, mostan a högyekbe. Azok ojan szé-

pék, hogy csudaság, mē láttam mind a háromat. Azok képesek tégödet eltönni láb alul, ha emezök a rontók mögrontanak.

Azelőtt jártak Bókán, egyet kísért haza egy tündér ide, egészen a másik uccáig. Mikó háború vót, vége, nincsennek, mē nem szeretik a lüvödözést.

Így vót valamikó, most mög egész máskép van. Vannak tündérok, de vannak boszorkányok. Most máskép mönnek a boszorkányok. Kiritkúnak má lassan, mer hát a boszorkányok most miniszoknyába járnak.

Márton József (Bóka)

KIKINDA

TOJJ, TOJJ, TYÚKOM

Ēgy szĕgĕny embörnek vót három fia. Szĕgĕnyek vótak, mikó mögnyötek, azt mondja az apjuk: – Mönnyetek, fijajim valamöre dógozni, kĕnyerĕt kerĕsni, hogy lĕgyen mit önni, mer nincs önnivaló.

Ēmönt a legöregebb. Mén, mén és betanált ĕgy házhoz, ott vót ĕgy vén boszorkán, ĕgy öreg néni. Kérdezi: – Hát, fijam, hun jársz erre, möre a madár se jár. – Aszongya: – Munkát keresök, mer nagyon szĕgĕnyek vagyunk. – Aszongya: – Ide jó hejre gyütté, nem lösz más dógod, csak van ĕgy rossz kaszró, eztĕt addig locsolod és tüzelöd, míg ki nem jukad.

No, mikó ez mögtörtĕnt, kijukadt a kaszró, mĕgszólaĕt a kaszró: – Tudod-e, fijam, hogy mit kérjĕ, amikor az öregasszony kérdi, mit kérsz. – Mit kérjek? – Mongyad neki, aggya ide a toj, toj, tyúkot. – Aszongya: – E mikor tojik, aranyat tojik.

Hát mondja az öregasszonynak, mikor kérdi, hogy mit adjon: toj, toj, tyúkot. – Hát jó van, fiam, ha azt akarod, odaadom.

Mikó mĕnt hazafelé fáradtan, betĕvedt ĕgy kocsmába. Ottan elaludt az asztalon, ivott, ráborult az asztalra, elaludt. A kocsmáros, mikó möglátta, hogy ez mit akar e, kocsmáros önni anni, mög inni anni, mit akar ez a szögĕn, nincs ennek péze. Toj, toj, tyúkom, toj, toj, tyúkom, a kocsmáros ezt látta. Itatta a legĕnt, az elaludt az asztalon, kicserĕte a tyúkot. Vót neki ĕgy ippen ojan tyúkja.

No, mikó mén haza, má messzirű kiát az apjának a legĕn: – Ēdĕsapám, vége a szögĕnységnek. Nem löszünk ezután ĕhössek. – Ugyan, fijam, mit beszĕsz? – Maj mĕglátod!

Leterítötte a zsebkendőjit az asztalra és akkó azt mondta: – Toj, toj, tyúkom, toj, toj, tyúkom.

Ēmondta párszó, hát, e meg odatojt olyan rendösen. E nem az vót. Akkó a legĕn nagyon ĕszĕgyöte magát. Gondóta, majd otthon a tyúk mögtojik arantojást, de bizon az nem tojt, fogta a tyúkot oszt kidobta.

– No majd ĕn mĕk el, ĕdĕsapám – mondja a második fia.

Akkó ĕmĕnt a második fia, az is ĕppön odatanát, mer nagyon szögĕnyek vagyunk, nincs mit önni. – Jó, ipp hejre gyüttél, itten kapsz mun-

kát. Addig locsolod a kaszrót, tüzelsz, míg ki nem lukad. Három nap az esztendő.

Ez mögtörtént. Akkó kérdözi az öregasszon, hogy mit kíván. De előbb a kaszró mögszólat és azt mondta: – Mongyad neki, amit szömöm, szám kíván. Terítsd mög kis asztalkám.

No, mikor aztán ezt monta, ěkapta az asztalt a fíjü is. Mönt haza örömmē, lösz mit ěnni ědösapám. Igen, de ű is betért a kocsmába. A kocsmáros kicseréte az asztalt és e csak mögfogta az asztalt és mönt vele haza.

Mikó oszt közel ěrt: – ědesapám, vége a szögénségnek! – Leteszi az asztalt. – Amit szömöm, szám kíván, terítsd meg kis asztalkám! – ěmonta ěccő, többsző, de az asztal nem terítött. Mögfogta, kidobta, összetört az asztal.

Azt mongya a legkisebb: Maj ű ěmén. – ěmék ěn, ědösapám, hátha neköm lösz szöröncsém. – Kisfijam, má bátyajaidnak nincsen szöröncsějik.

Ű is betévedt az öregasszonhon. Ugyanúgy történt, mint emezekké, locsojjá, meg tüzejjé, hogy a kaszró kijukaggyon. Akkor osztán mikó kěsz vót, azt mondja neki a kaszró: – Ide hallgass, gyerök, ha kérdezi az öregasszon, hogy mi kő, mongyad neki: Uszordi, botom, ne ordíts, űjü, jü, azt aggyá. – Azt kěrje ě, hát akko ű ěkěrte. Odatta az öregasszon neki.

No, hazafelé betévedt ugyan a kocsmába. Megin gondolja a kocsmáros, mit akar, mikó csupa rongy szegény gyerök, hunnan van ennek píze. No, majd adok, de elévette a tyúkot az embör: toj, toj, tyúkom, toj, toj, tyúkom. Akkó visszaemlékezett a fiú, a gyerök, hogy a bátyjai mit montak. Ez a tyúk lösz az. Akkor kěrte az asztalt, hogy teríjjen neki. – Nem akarsz önni anni? Akkó: – Uszondi, botom, űgyü, űgyü, űgyü, űgyü, űgyü. – Akkó táncót nagyon a bot a kocsmárosnak a hátán és akkó ěkezett jajgatni, hogy ne báncs, ne báncs! Aszongya – ez az asztal is az ěn bátyámé, ű hozta. Kicseréted, ěloptad. Fogd měg a tyúkot, měg az asztalt, oszt ěviszöm, mer ez az ěn bátyájaimé, te kicseréted, ěloptad. – Uszordi, botom, ne ordics, űgyi, űgyi, űgyi! – Akkó odaadta neki.

Mikó hazaměnt, měgmutatta az apjának, itt van az asztal, itt van a tyúk, de a kocsmáros kicseréte. Amit szěměm, szám kíván, teríj měg kisasztalkám. Akkó öttek, jólaktak, többet nem löttek ěhessěk.

Özv. Kónya Mátyásné (Kikinda)

JÁNOSKA

ěccěr vót, hunan vót, vót ěgy kiráj, vót három fia. Űk ěměnnek a világba, szětnězni. Sütöttek nekik pogácsát, oszt ěmöntek.

Mönnek, mönnek, kezdenek ěhesök lönni. Azt mongya a legöre-

göbb: – Ha má éhesök vagyunk, ögyünk. Hát ögyünk. A legkisebbnek a tarisznyájából ögyünk.

Jó van, beleegyözött a gyerök és mögötték. Na, miko mögötték azt, rákerüt a sor a középsőre, azt is mögötték, rákerüt a sor a harmadikra, azt is mögötték, de akkor ők a legkisebbnek nem adtak önni, annak kiszúrták a szömit, mind a két szömit.

Akkó mönt, mönt, valami bogár kérdi: – Hát, te hová mégy? – Én nem tudom, vak vagyok, mék, nem látok, a bátyáim kiszúrták a szö-mömet, mögötték a könyeret. Nagyon éhös vagyok.

– Na, itt ez síp, ha bajba lösző, szójá. – Hát, még is fújta, lött könyér.

Mikor máskor továbbmönt, mögin akadt egy ilyen állat, az mög mást adott neki. Egy dudát.

Mikó osztán mén, mén jóideig, éccő hall valami nagy zajt. Mi lehet ez? Mén, mén, emén ű arra a hangra. Hát, mikó mén, a kirájná van a lakodalom, akinek vót három lánya. A legidősebb fiú elvette azt a lánt, a középső még amaztat. Ennek még a szömevilága visszajött, mikó az a kukac adott neki valamit, és akkó látott. Mikó ű bemén, nagyot néztek a bátyái, hát ez lát a szömire, oszt ők kiszúrták a szömit.

Jánoska akkó emönt a kirájhon, oszt megmondta, hogy ezek az ű testvérjei, még hogy ők mejik ország kirájának a fiai és ű vele mi csinátak, mögötték a menázsiját és kiszúrták a szömit. De most ű meggyógyította, meggyógyította neki az a kukac, meg az a valami más bogár.

Akkor nézett nagyot a kiráj, azokat elűzte az országbul, és a legkisebb lánt, három lánya vót a kirájnak, odatta neki feleségül, ennek a Jánoskának, és fele kiráságát is neki adta.

Kónya Mátyásné (Kikinda)

TENGERLÉPŐ CSIZMA

Valamikor régën az innenen innen, a túlnanon túl, az Üveghégyék országában élt egy szegény legény. Ojan szegény volt, mint a templom egere. Egy szép napon elindult szeréncsét próbálni. Mënt, mënt, mëndegélt – se vízre nem talált, se társra nem talált...

Égyszer csak hetek, hónapok múlva észrevëtt három cigányurdét, akik valamin hangosan, káromkodva osztozkodtak. Hozzájuk lépëtt és mëgkérdezte tőlük, hogy mit csinálnak.

A legidősebb cigánygyerék, mocskos, szurtos ábrázatú, panaszoalta el a szegény legénynek sorsukat.

A napokban temették el édesapjukat, aki örökségül nem hagyott rájuk mást, csak azt a pár csizmát, amit sehogy se tudnak elosztani. Édesapjuk mëghagyta nekik, hogy igazságosan osztozkodjanak az örökség felett – de csak veszekedés és marakodás van köztük a temetés óta. A

csizmának varázsereje van. A szegény legénynek mit volt mit tenni, elhatározta, hogy segít a szerencsétlenékén. Elmondta a testvéreknek tervét. A csizmát, amej már rossz állapotban van, nem vághatják el három felé, ha egynek maradna, még használható is lenne. Félvetődött a kérdés, hogy kié legyen. Így tanakodtak, tanakodtak, amíg csak új ötletük nem támadt. A legszurtosabb cigánygyerek kért szót. Örömmel hozakodott elő tervével, hogy a csizmát ajándékozzák oda ennek a szegény legénynek, aki kibékítette őket. A szegény legény örömmel fogadta az ajándékot. Elbúcsúzott a testvérektől és útnak indult...

Amikor eltakarta az üveghegy a várostól, nem hallatszott már a testvérek örömujjongása se, felhúzza a csizmát.

Égyet lépett, hát csodák csodája túl volt két üveghegyen, kettőt lépett, már a másik ország határában járt. Nagyon megörült a szegény legény, és remélni kezdett a szerencséjében. A csizma vitte, vitte tengerek, hegység felé. Egyet lépett, túl volt a tengeren, kettőt lépett, túl volt a heggyen.

Így érkezett meg egy hatalmas kiráj birodalmába. A kiráj szépséges lányát elvitte magával egy hétfejű sárkány. Sírt-rítt a kiráj, vele együtt gyászolt a népe is. Mëghallotta a szegény legény a szomorú hírt, hogy a kiráj bánata mérhetetlen, elhatározta, hogy szerencsét próbál, segít neki.

Panaszosan, bánatba sűjvedve fogadta a kiráj az új jelënkëzöt, aki lánnya kiszabadítását akarja mëgkísérelni. Nem akarta elengedni a fiút magától, annyira mëgtetszett neki, mert tudta biztosan, hogy ő is ojan sorsra jut, mint sok százan elötte – fëlfalja majd a hétfejű szörny. A fiú azonban nem hallgatta mëg a kiráj könyörgését. Egy pälcát kért és útnak indult. Egy-kettöre az üveghegyek országába ért, a legszëbb legcsillogóbb heggyre, amejre, amikor elöször fëltekintett, kápázott a szëme a nagy fénytől. A heggy legtetején állt a gyönyörüséges kastéj, amejikben élt a kirájleány. Pälcájával suhintott egyet és már is ott termëtt. Szerëncséje volt. A sárkány nem volt otthon. Mindjárt mëglátta a gyönyörüséges kirájleányt, aki majd hogy el nem ájult csodálkozásában. Mëgvendégelte a fiút és sajnálkozva mëgcirógatta bátor tekintetü arcát, nem hitt a szerëncsében, hogy ennek a kedves fiúnak sikerül majd kivégezni a sárkányt, urát és parancsolóját, de azért mëgis ellátta tanácsokkal.

Égyszer csak égő, lángoló tömeg közeledett a palota felé. Az ajtók mëgnýiltak, az ablakok mëgremegetek. A kirájleány gyorsan a szekrénebe zárta szabadítóját és vidáman, mosojogva fogadta a sárkányt.

– Idegen szagot érzék! Ki van itt? – kérdezte dühösen a hétfejű sárkány.

– Senki, senki – védekezett a kirájleány. Asztalhoz ültek. A fiú gyorsan, egy szëmpillantás alatt kiugrott a szekrényből és a már elöbb elökészített karddal szabdalni kezdte a sárkány fejét. A sárkány tüzet okádó feje már elötte hevert, amikor valami fagyasztani, bënítani kezdte. A kirájleányra nézett, az csodálkozva, szerelmesen pillantott rá. Gyorsan le-

vágta a sárkány többi fejét is. A palota még egyszer jobban fénylett, ahogy halódott a hétfejű sárkány, kikészült napnyugtáig. Másnap vígan, szabadon ébredve útnak indult a szegény fiú a kirájlánnyal hazájába. A kirájlányt ölbe kapva vitte apjához. Egyet lépett, hegyet látott, kettőt lépett, tengert látott.

A városban nagy volt az öröm, a gyászlobogókat mind elégették. Virágba, rózsába öltöztették a várost és nagy lakomát csaptak, hogy a szeretett kirájlány hazatért.

A király fél birodalmát még a lányát hálából a fiúnak ajándékozta.

Igy lett a szegény legényből boldog kiráj. Sok-sok ajándékkal halmozta el hálából a cigány gyerekeket, még a hetekig tejben, vajban úszó násznép sorába is meghívta őket.

A fiatal kiráj még a szépséges kirájné még sokáig éltek, sok-sok kisgyerekük született. Még ma is élnek boldogan valahol az üveghegyek forgó kastéjában, aranyos palotájában.

Berta Mária (Kikinda)

KISOROSZ

A HÁROMÁGÚ TÖLGYFA TÜNDERE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy daliás, ifjú kirájfí. Megvolt mindene, amit csak szeme-szája kívánt, mégis sokat unatkozott. Egyszer elhatározta, hogy elmegy vadászni. Így is történt. Hamarosan meglátott egy farkast. Igen megörült neki és nyilával gyorsan célbavette. Ám a farkas így szólt:

– Könyörülj rajtam, kirájfí, hagyd meg az életemet! – A kirájfínak megesett a szíve rajta és hagyta tovafutni.

Nemsokára egy rókát pillantott meg, de azzal is hasonlóképpen járt. Harmadszorra egy kisnyúlnak kegyelmezett meg. A nyúl hálából ezt mondta neki:

– Mivel jó szívvel voltál irántam, elárulok neked valamit. Menj csak tovább ezen az úton, míg egy háromágú tölgyfához nem érsz. Vágd le egyik ágát. Egy gyönyörű szép tündérlány fog kilépni belőle. Csak arra ügyelj, hogy víz legyen nálad, mert különben a lány meghal.

A kirájfí megköszönte a nyúl tanácsát és azonnal elment a tölgyfához. A vízről azonban izgalmában megfeledkezett, a szép lány meghalt, ő pedig szomorúan hazament.

Nemsokára ismét kedvet kapott a vadászáshoz, s megint találkozott a nyúlal. Ez azt tanácsolta neki, hogy vágja le a következő ágát is a tölgyfának. A kirájfí így is tett, ám most nem vizet vitt magával, hanem bort. Gondolta, az is jó lesz. A második tündérlány is az első sorsára jutott. A kirájfí még jobban elbúsult. Ahogy hazafelé tartott, egyszer csak elébe toppant a kis nyúl, s megfeddte, hogy nem tartotta be pontosan az utasításait. De azután ő maga vezette el egy forráshoz, amej az élet vizének forrása volt. Itt a kirájfí megtöltötte a kulacsát, és így a legfiatalabb és legszebb tündérlányt sikerült megmentenie. Hej, boldog volt most a kirájfí. Vitte mindjárt a lányt palotájába, hogy feleségül vegye. Útközben egy kútnál megpihentek. Ekkor a lánynak eszébe jutott, hogy tündérruhában mégsem mehet emberek közé. Elküdté a kirájfí ruháért, ő pedig a kisnyúllal a kútnál maradt.

A nyúl elszaladt élelem után nézni, a lány pedig félt egyedül, s ezért felmászott a kút mellett lévő fára. Nemsokára jött a boszorkány vízért és

a kút vizének tükrében megpillantotta a gyönyörű szép tündért. Lehívta a fáról, az pedig mindent elmesélt neki. Gondolt egyet a boszorkány, belelökte a tündérlányt a kútba és saját lányát küldte fel a fára.

Hamarosan jött a kiráji egy vadonatúj ruhával, s elcsodálkozott kisé, hogy időközben, hogy megcsúnyult a mátkája. De gondolta, bizonyára a naptól lett ilyen sötét a bőre. Otthon csaptak nagy lakodalmat és éltek békességben.

Egyszer a boszorkány meglátogatta lányát és azt tanácsolta neki, mutassa magát betegnek és mondja férjének azt, hogy míg a kútban levő aranyhalból nem eszik, nem gyógyul meg. A boszorkány ugyanis úgy gondolta, hogy a tündérlány változott hallá, s félt, hogy bajt okozhat. A kiráji teljesítette felesége kérését. A hal egyik aranypikkelyéből azonban szép aranyalmafa nőtt az udvarban. Ekkor a boszorkány-lány újra betegnek tetette magát és kérte férjét, vágattassa ki a fát. Ez a kérése is teljesült. Azonban a szegényember, aki kivágta a fát, egy kis forgácsot hazavitt. Gondolta, jó lesz lámpa helyett.

Másnap reggel korán munkába ment családjával. Mikor este hazaért, a szoba fel volt takarítva, a vacsora pedig az asztalon gőzölgött. Másnap ugyanez történt. Harmadnap a szegényember lánya otthon maradt, hogy kilesse, ki takarít az ő házukban. Nemsokára volt is mit látnia. Az aranyforgácsból egy gyönyörű szép tündérlány lépett ki. A lány gyorsan megragadta a forgácsot, s a tündérlány nem tudott visszamenni. Ezután ő is járt dolgozni a szegényember családjával.

Egyszer a kiráji maga elé rendelte a cselédeit, és mindenkinek el kellett mesélni élettörténetét. Mikor a tündérlányra került a sor, az szép sorjában elmesélte, hogyan mentette meg őt egy kiráji és hogy került a szegényember házába.

Mikor befejezte a mesélést, a kiráji boldogan magához ölelte igazi mátkáját, a boszorkány lányát elzavarta, a szegényembert megjutalmazta, ezután pedig hetedhétországra szóló lakodalmat csaptak, s még ma is élnek boldogan, ha meg nem haltak.

Martonosi Gizella (Kisorosz)

TORDA

AZ ARANYALMA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreg kiráj, és az öreg kirájnak egy nemes gyümölcsöse, mejnek párja nem akadt messzi kirájságban. Nagy volt a kert, tömve a szébbnél szébb almafákkal, körtefákkal, madarak csalogatták minden egyes termésre a napsugarat, énekük édesítette a szőlők fürtjeit, szökőkutak harmatos vize üdítette a zöldet köröskörül. A kert közepén, ahol mindig legtöbb madár tanyázott és ahol legpuhább, legselymesőbb volt a pázsit, állt egy almafa, mej a kiráj büszkesége volt, és mejről még sohasem tudott a kiráj érett termést szüretelni, beerte utolsó éjjelén arannyá változott, de azon nyomban valami titokzatos hatalom el is lopta az almákat.

Búsult is emiatt az öreg kiráj, minden évben őrséget állított már egy hónappal a szüret előtt az almafa köré, de a lopást nem tudta megakadályozni. Volt a kirájnak három szép fia is. Mindégyik mestere volt a kardnak, az íjnak. Nem is volt párjuk messze országban. Szerette őket nagyon, ők is viszonzták érzéseit. Ha csak tēhették, kedvébe jártak és a kiráj büszke volt rájuk. Látván apjuk szomorkodását évről évre, leültek egyszer a hercegfik és megbeszēlték, ők is szerēncsét próbálnak az aranyalmák őrzésében.

Legelőször a legidősebb fiú lépett az apja elé kérésével, hogy megvédje az aranyalmákat. Sokáig nem akart beleegyezni az öreg kiráj, de végül is, mikor már nagyon közel volt az az éjszaka, mejen az almák arannyá változnak, beleegyezett, hogy a legöregebbik fiú szerēncsét próbáljon. De intette, nehogy túl nagy veszélynek tēgye ki magát. Elbúcsúztak, a fiú kivonult a kertbe. Ám másnap reggel lehajtott fejjel állt az apja előtt. Az ismeretlen hatalom őt is meglopta.

Ekkor a középső fiú állt kérésével az apja elé, hogy egy év múlva ő is szerēncsét próbáljon, de az év elteltével ő is lehajtott fővel állt az öreg kiráj előtt. Még jobban elkēserēdett az öreg kiráj, mint addig. Mijen idegen hatalom rejtőzik országában, mej idegen kéz meri meglopni az ő gyümölcsösét? De választ nem találhatott sehol.

Harmadévben a legkisebb fiú állt apja elé kívánságával. Nem akart beleegyezni az öreg kiráj, hiszen a két idősebbik fiú sem járt szerēncsē-

vel. De a kis kiráji ojan erős volt elhatározásában, hogy apja végül is engedett kérésének. Kivonult őrhelyére a legkisebbik kiráji is. Magához vette kardját, iját, két meghégyezett karót is. Odaérve az almafához, megkereste a legalkalmasabb örhejet, leverte a két karót egymástól kis távolságra és közéjük ült. Ébrén figyelt minden gyanús zajra, de nem történt semmi.

Lassan elálmosodott, feje előre bukott, ám ráesett a kihégyezett karóra. A fájdalomtól ismét fölébredt. Mégisméltódott ez néhányszor. Éjfél körül a kiráji szárnyzuhogást hallott. Álom vett rajta erőt ismét, ám a kihégyezett karó félköltötte. Láta, hogy valami határozatlan teremtes megszedi villámgyorsan a fát. Csak annyi ideje volt, hogy egy nyilat küldött a távozó után. Éles sikojt hallott. Láta, amint egy aranyalma lehull a fűre, majd minden ismét elcsöndesült. Fogta a kiráji az aranyalmát. Reggel, mikor fölkelt az öreg kiráj, elébe vitte. Nem volt határa az öreg kiráj örömének, hogy végre láthatott egyet a ritka termésből.

Ám az ifjú kiráji ekkor egy újabb kéréssel fordult apjához. Elmondta, hogy fél szeretné kutatni a rabló szellemet és apja engedelmet kéri. Az öreg kiráj azonnal megengedte, mert látta, hogy fia már talpraesett embér és képes a nehéz feladat elvégzésére is.

Felkészült hát a kis kiráji az útra és másnap kora reggel el is indult. Emlékezve a rablószellem fájdalmas kiáltására amikor nyilat kilötte, először az aranyalmafa körül nézett szét, hátha akad valamijen nyom, amejből kiindulna. Féltevése nem is volt téves, mert rövid idő alatt vérnyomokra lett figyelmes. Azokat követve indult el a szellem felkutatására. S legnagyobb meglepetésére, alig néhány mérföldre a kiráji palotától egy rejtett barlangra talált. A vérnyomok kétségen kívül a barlang bejáratához vezettek s a kiskiráj bátran lépte át a sötét bejáratot. Egy ideig sötét fojosón haladt, majd egy keskeny fénysugárra lett figyelmes. Odaérve látta, hogy egy titkos ajtó mögül árad a fény. Amikor jobban feltárta, volt is mit látnia. Fényűző szobák húzódtak mindenfelé és mindegyikben az aranyalmák halmaza. A vérnyomok pedig egy tükrökkel és selemmel borított szobába vezettek. A szoba közepén egy széles ágy volt, és azon feküdt egy gyönyörű tündérleány. Amint meg pillantotta a kiskirájt, így szólt hozzá:

– Vártalak, kiskiráj. Azóta vártalak, amióta megsebeztél azon az éjelen, amikor az almákat loptam. Vártalak, hogy megköszönnyem, amit értém tétél. Valamikor régen, ellopott apámtól a szomszéd kirájtól egy rossz szellem és elvarázsolt. Minden évben lopnom kellett az aranyalmákat egészen addig, míg te még nem sebeztél, mert az volt a varázserő megtörésének kulcsa. Most, hogy félkerestél, a varázserő teljesen megszünt, a szellem többé nem keríthet hatalmába. A szellem kincse a tiéd, engemet pedig vigyél vissza apámhoz.

Így is cselekedett a kiskiráj, ahogy a herceglány mondta. Amikor a szomszéd kiraj meglátta az elveszítettnek hitt leányát, az örömmek nem volt határa. Amikor pedig megtudta, hogy mennyit tett a kiskiráj érte, félajánlotta neki leánya kezét és a kirájságát.

Mégtartották az esküvőt, a lakodalmat és két hétig fojt a bor, fogott az énnivaló. Azután pedig a kiskiráj trónra lépett ifjú feleségével és uralkodásuk alatt az ország lakói szépén és boldogan éltek.

Kiss József (Torda)

A SÍRÓSZEMŰ KIRÁLYLÁNY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egyszer egy kiraj. Volt ennek a kirajnak három nagyon szép leánya. Szerette is őket nagyon a kiraj, különösen a legfiatalabbat. De ennek a legfiatalabb kirajkisasszonynak az egyik széme sírt, a másik nevetett. A kiraj sokat bánkódott ezén, különösen, ha leánya síró szemét látta. Szerette volna, ha mindig mindkét széme boldogan nevetett volna.

Orvosokat hívott kiraji udvarába, de egyik sem tudta kigyógyítani leányát. Amikó már elveszített minden reményt, egy éjszaka álmába megjelént egy csúf boszorkány és azt mondta, hogy leánya csak akkor fog nevetni mindkét szemével, ha ránéz arra a gyémántra, amejik az ő sárkányának a hasában van.

Másnap a kiraj kihirdette országszerte, hogy azé lesz a legfiatalabb kirajleány és a fele kirájság, aki elhozza ezt a gyémántot.

Akadtsok herceg még kirajfi, aki szívesen feleségül vette volna a kirajleányt, mert igazán szép volt, köztük a szomszéd kiraj legfiatalabb fia is. Rögtön el is indult a kirajfi, hogy elhozza a gyémántot.

Hét nap és hét éjjel gyalogolt, míg végül egy nagy erdő közepére nem ért. Itt élt a boszorkány sárkányával. Amikor meglátta a boszorkány a kirajfit, azt mondta neki, hogy menjén haza még mielőtt a sárkány félébröd, mert aztán már késő lesz. De a kirajfi nem ment haza. Leült és várta, hogy a sárkány félébrödjén. Nem is kellett sokáig várni, a sárkány megérezte, hogy idegén van a házban és félébrödt. Ekkor megkezdődött a harc. Hét nap és hét éjjel viaskodtak, míg végül a kirajfi kivágta a sárkány hasát és kivette a gyémántot.

Elvitte a gyémántot a kirajlánynak, és ebben a pillanatban, amikor az ránézett, mindkét széme nevetni kezdett. Nagy lakodalmat csaptak és még ma is boldogan élnek, ha még nem haltak.

Kecskés Mária (Torda)

MAGYARCSERNYE

A JÓSZÍVŰ FIÚ

Élt egyszer egy szegény ember három fiával a falu utolsó házacskájában, a legrosszabb gunyhóban laktak. Mivel nagyon szegények voltak, apjuk elküldte őket világot látni. Mindhármójuknak adott egy-egy darab kenyéröt, és útnak bocsátotta őket.

A három testvér elindult. Ahogy menték, mendegéltek, elérkeztek egy útelágadáshoz. A három testvér ott elvált. A legöregebb és a középső fiú együtt fojtatták útjukat, a legkisebb fiú egyedül indult el. Testvérei nem engedték, hogy velük menjen. Mivel gyengébb volt, nem tehetett mást, mint ahogy mondták neki. Elindult egyedül. Mikor eljött az éjszaka, lefeküdt egy fa alá, megette a maradék madárlátta kenyéröt és elaludt. Másnap korán reggel továbbment. Ahogy ment – mendegélt, egyszer csak hall egy hangot. Embéri hang volt az, de embert nem látott sehol.

– Segítsél nekem, szabadítsál meg. – Körülnézett a fiú, de sehol nem látott senkit. Újra hallotta a hangot. Ekkor már észrevette a fához kötött kis embert, hosszú fehér szakállal. Gyorssan odaugrott a fához, eloldta a kis ember kötelékét. A hosszú szakállas bácsi megköszönte jó tettét és cserébe felajánlotta szolgálatát.

– Kívánhatsz bármit, teljesíteni fogom – mondta a hosszú szakállas. A legfiatalabb testvér megijedt és el akart szaladni. De a hosszú szakállas bácsi mindig nyomában volt. Nem tudott tőle szabadulni. Mikor látta, hogy nem tud szabadulni az öreg bácsitól, elmondta három kívánságát.

Mivel nagyon éhes volt, először is egy jó ebédet kért. Mindjárt megterült előtte az asztalka. Jóízűen megette a sok finom ételt. Második kérésére az öreg bácsi elvitte haza, a harmadik kérését pedig már odahaza teljesítette. A fiú új házat, földet kért, hogy azon édesapjával dolgozzanak, sokáig éljenek.

Így is történt. A csodálatos hosszú, fehér szakállas bácsi épített nekik egy szép takaros kis házat, és mivel szorgalmas volt, hamarosan meggazdagodtak. Lőtt nekik sok földjük és még ma is szorgoskodnak, ha még nem haltak.

Kis Éva (Magyarcsernye)

A MINDENTUDÓ CIPÉSZ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy cipész. Erről a cipészről az a hír járt el még hetedhét országon túlra is, hogy mindent tud, s tanácsaival mindenkiket tud elégíteni. Jártak is hozzá a szegény emberek, s hittek neki, habár a cipésznek nagyon ritkán volt igaza, nagyon ritkán mondta még az igazságot.

Történt egyszer, hogy a kiráji palotában a kirájnőnek elveszett a gyűrűje. Mivelhogy a kiráj sokat hallott már a mindentudó cipészről, ezért magához hívatta és így szólt hozzá.

– No, cipész, most mutasd meg a tudományod! A kirájnőnek elvészett a gyűrűje, s ha megtalálsz, hét kocszi arany és ezüst a jutalmad, de ha nem, abba úgy vigyázz, vége az életédnek, karóba lészél húzva.

Amint azt hallotta, a cipész, nagy bánatába evészette a fejét. Bezárták egy szobába, ahol három napi gondoskodási időt kapott. Törte is a fejét a cipész, de semmit sem tudott kiagyalni. Az utolsó napon már nagyon el volt keseredve, s úgy gondolta, hogy legalább az ebédnél még fogja számolni, hány fogás lesz. Még is történt. Amint belépett az első fogást hozó szolgáló, a cipész így mondta:

– No, itt az első.

A szolgáló nagyon megijedt, mert valóban ő volt az egyik – mit a cipész nem tudott – akik ellopták a kirájnő gyűrűjét. Kiszaladt s mondta társainak – a kuktának és a szakácsnak –, hogy a cipész mindent tud. S valóban ők is úgy jártak, mint a szolgáló, amikor a fogásokat vitték be. A cipész ezt mondta rájuk:

– Itt a második.

– Itt a harmadik.

Elkezdett a három jómadár ekkó rimánkodni, hogy ne mondja meg őket a kirájnő, mert ott az éltükbe kerülne. A cipész megfogadta ezt, s a három tolvaj ennek fejében megmondta nekik, hogy hol a gyűrű.

S amint látjuk, a cipész a véletlennek köszönve megmenekült a haláltól, és még nagy-nagy jutalomban is lett része.

Itt a vége, fuss el véle.

Fazekas András (Magyarcsernye)

ZRENJANIN

A TEHÉNFÍ JANKÓ MESÉJE

Égyszer volt, hol nem volt, a Hetedhét országon is tul volt. Élt egy szegény asszony. Ez a szegény ember és szegény asszony egy nagy őserdő szélén találtak menedékét. Ott csináltak maguknak házikót. Ott éldegéltek évekét.

Telt, múlt az idő. Az asszony mindig azon óhajtozott, hogy az Isten meglepné, hogy lönne neki, egy fiúcsaládot szülne. Na, alig volt egy pár esztendő, hát úgy is lett, hogy született nekik egy fiúcsaládjuk.

Hát, ugye, abba az időbe még nem vót, hogy elmegyünk a templomba körösztoni ére-ára, hanem majd az urává mögbeszéte, hogy hívják a gyerekét. Hát, azt mondták, lögyön Tehénfi Jankó a neve. Nahát, annak is maratt. Arrú is maratt ez a mese. Mer ez a gyerek, mikó az annya megszülte, hét esztendeig szopott. Nagyon szépen nevelkedött, nagy erős fiú lett. Miko betőtötte a hét esztendőt, azt mondta neki az apja:

– Na, fiam, úgy látom, hogy elég erős vagy, ki kő hogy próbád az erejedét, maj kigyüsz velém az erdőbe.

Életibe előszó híttá az apja magával az erdőbe, mē tulajdonképpen az apja favágássá vót a foglalkozássá. S azt mondta a gyereknek:

– Na, fijam, – mikó az erdőbe értek – körübelú a te karvastagságú fát, cserőkét, gondolom csaplót fog még és próbád, ki bírod-e húzni tüvestű és földobni, hogy a högyire essén.

Hát, a gyerek emarkóta, cipeködött, hát nem sikerül neki előszorre, másoccorra, csak harmaccora kihúzni. Azt mondta neki az apja, még hét esztendeig kő szopnod. Ezentúl ē lészó választva az anyatejtű, hanem a Riskát fogod szopni.

Hát, úgy is vót. Vót egy tehenecskéjük, Riskának hítták. Ezt a Riskát szopta még hét esztendeig. Hát, a gyerek nagyon szépen fejlődött, má öleg nagy vót. Akkó az apja azt mondta neki:

– Na, fijam, mos má bírsz mēnni az erdőre fát vágni.

Az apjává dógozgatott. Az apja is, amenyit bírt főpakót, de má amit az apja főpakót, aztat ű is behozta a hátán. Mikó tizennégy éves vót, az apja nem felédkézett ē megint rula. Az apja aszt mondta neki:

– Na, fiam, most próbád ki az erődöt, tizenégy éves vagy, húzd ki azt a karvastagságú fát és dobd fő, hogy hëgyire ájjon.

Hát, a gyerek kihúzta, ki bírta húzni, fődobta, de nem esett hëgyire. Az apja csak azt mondta neki:

– Na, fiam, még hét évet a Riskát szopnod kő.

Hát, úgy is tett a gyerek, ahogy az apja parancsóta neki, más közelikbe nem vót, csak ük éltek. Aztán kisübb lét, mút az idő, aztán mán a gyerek foglalkozott nyájakkā is, tartott az apja nyájakat, mönt juhászkonni, őrizze a nyáját. Hát, így mút az üdő megint, mire megérte a gyerek a huszonegy éves kort. Amikő a huszonegy évet betötötte, akkő monta neki az apja:

– Fiam, embörnyi embör vagy, mán birsz saját magad gazdája lenni. A huszonegyedik évet betötötted, most próbájuk ki még ëccē az erődöt, s ha sikerül, akkő lëhecc a magad gazdája.

Kimëntek az erdőbe, hát jó karvastagságú fát ëgy fékëzzē kicsupát, fődobta a levegőbe s hëgyire állította. Azt mondta neki az apja:

– Na, fiam, mos má magad gazdája is lëhecc ezentül.

Úgy is lét a gyerek. Azt mondta az apjának:

– Na, apám, még egy pár napot idehaza löszök, mē a fehér kiráj hirdetést tött az országba, hogy három gyönyörű lányát ëlopták a sárkányok s hirdetés lét, hogy ha van valamijen vitéz, aki az ü lányát elő biri teremteni, neki adi a három lányábú, amiket választi, mēg a fele királságát.

Hát, ezt mēghallotta Tehénfi Jankó, hát majd ű, azt mondta az apjának meg az anyjának, varjon tarisznyát, süssön pogácsát, ozt mos má elindul országot, világot látogatni. Szöröncsét próbáni. Hátha sikerü az életbe neki is valami.

Hát, úgy is tett az anyja, vart tarisznyát, süttött neki pogácsát, görbebotjára akasztotta és elindút a nagy világba. Majd mönt, möndëgét, elindút a kiráj palotájáho. Jelëntközik ü is, hogy ëmén mögszabadítani a lányait. De mán nagyon sok daliás vitézök próbákoztak avā, de egynek se sikerül azt, hogy a kirájfit, a kirájkisasszont mögmencsík a sárkányoktú.

Hát, hiszen az első, a legöregëbb lányát a hétfejű sárkännā, a második, a közëpső lány a tizenkét fejű, a legfiatalabb lán pedig a huszonegy fejű sárkännā vót és nem is ezen a vidékën, hanem le lött vidve Alsó-Judiába.

Tehénfi Jankó, mikő a kiráj várába érkezött, jelëntközött is a kirájná és azt mondta neki:

– Kirájtayám én azé jöttem, hogy a három lányodat főszabadíjam, de a kívánságotam ha mögtöszöd, amit én mondok, akko úgy vállalom.

Azt mondta a kiráj:

– Mindön kívánságot mögtöszök, de mán nagyon sokan próbáták és egynek se sikerüt a kirájkisasszont mögszörözni, hiszen aszongya az Alsó-Judiába vitték és sárkányok őrzik.

Hát, azt monta Tehénfi Jankó, ü mēgpróbákozik. Ű gondója, hogy mögmenti a három kirájkisasszont. Azt monta a kirájnak, első osztájú

acélbú csináltasson neki kardot és ruhát, daliás ruhát neki és majd úgy indul el. A kiráj mindönt mögadott, mindön kivánságát, amit csak mondott.

Mikó mindön megvót, elkészült és el is indút a Tehénfi Jankó. Mënt, möndegét, erdőkön, högyekön körösztü köllött, nagyon messzire vót egy erdő, az erdő kellős közepébe ott vót egy nagy tógyfa, anak a tógyfának a tüvibe egy luk, hét törpe őrizte, ottan möntek le Alsó-Judiába, oda vitték a kirájkisasszonyokat.

Nohát, sok idő beletelt mire Tehénfi Jankó gyalogosan mögtette azt az utat. Na, de el is ért az az üdő, hogy odaért a lukhon, ahol a törpék és a luk vót, hogy lemönyön Alsó-Judiába. De az uton, amikor mënt, egy éjjel ahun aludt, ott egy nagyon üdős öregembër vót. Ez az öregembër azt mondta neki:

– Ide hallgass, fijam, ha odaérsz a hét törpéhö, améknek leghoszabb a szakálla, hét mérfödre nyúlik a szakálla, azt a törpét fogd mög, a szakálláná fogvást, akkó a többi törpe elveszti az erejit, mer abba van az összesnek az ereje. Ha sikerül ezt mögfognod vagy letörnöd, akkó a tized a szöröncse.

Hát, Tehénfi Jankó meğköszönte az ígéretet és odaért a lukhó, hát tényleg hét törpe őrizte a lukat. Majd Tehénfi Jankót körülkapták, hát azt nézte, hogy améknek a leghoszabb a szakála, mégis sikerüt neki ékapni, magához rántani és a szakállává együtt a fáhó kikötötte. Persze a többi évészttette az erejit.

Most mán Tehénfi Jankó azt nízte, hogy hogy bír lemënni Alsó-Judiába. Gyékénkosarat és gyékénkotelet font és avval ereszkedett le Alsó-Judiába. Mikó megvolt a kosár, a kötél, beleült a kosárba, két kézre fogta a kötelet és lassan avvá leereszködött, ahogy birt. Miko leért Alsó-Judiába, hát akkor látja, egy új világrész van ottan. Irgalmatlan, nagyon csúnya üdő érkezett éppen, mikó leért. Csúnya felhő, nagy vihar és ott a nyilásnál, a luk-nyilásná egy borzasztó nagy fa volt. Annak a fának a tetejibe vót egy griffmadár-fészék. Minden évben azon a napon a griffmadárnak a kisfijait agyonverte a jég is. Sose bírta főneveni a jégesötő a kis griffmadarakat.

Hát, Tehénfi Jankó főmászott a fára, látta a kis griffmadarakat, mikó kezdett a jégeső esni, betakargatta őket és mögmöntette az életüket.

Maj mikó vége lét a nagy viharnak, gyütt a nagy griffmadár haza, hát nézi a fijajit. Hát látta, ott megvannak a fészökbe. Meglátta, hogy valaki a fészök körü van, persze nagy veszéjjë nekirontott vóna Tehénfi Jankónak, na, de Tehénfi Jankó meğáta a hejit, és a kis griffmadarak kérték az anyjukat, ne bánca az embört, hisz az ű életüket ű mentötte meg, máskülönbën a jégeső agyonverte vóna űket. Na, akkó a griffmadár nem bántotta, azt monta neki:

– Jótét hejébe jót fogj várni!

S megkérdezte tüle, hogy hova mén, möre mín, indulásba van? Mikó az arra való madarak ěre nem járnak, az ěre valók āra nem járnak, hogy kerūt ũ abba a vidékbe? Hát, Tehénfi Jankó ěmonta neki, hogy mi járataba van, mijen sorsba jár. Azt mondta neki a griffmadár: Igen, itt van mind a három testvérje, ũ tuggya, na, de ũ azon nem bír segíteni, csak bír utasítást anni neki, möre köl neki měnni, hova měnnyěn, majd úgy kapja az utasítást. Tehénfi Jankó megköszönte már előre is a griffmadárnak. Azt mongya neki:

– Itt van egy gyalogjárda, ha kiérsz ebbũ a falubú, azon a gyalogjár-dán mész, míg nem érsz bele ěgy nagy erdöbe. Mikó az erdöbe beérsz, biztos ějjě fog lěnni. Akkor mögfogod látni ěgy kis házikót, fog ěgni ěgy mécsěs benne. Menny ěs ott kérj szállást az idős embertũ. Százhúsz esz-tendős az embör, aki ott lakik, a hétfejũ sárkännak az erejit az örzi. De az emberrě nagyon szépěn beszějj. Öregapámnek szólícsd, hogy hejet kap-jál nála ěs mondd ě mi járataba vagy, majd segíteni fog rajtad.

Hát, Tehénfi Jankó úgy is tött, ahogy a griffmadár neki mondta. El is indút a nagy útnak, ějjět – nappallá tött, mönt, mire az erdöbe bekeve-rödött arra a hejre, ahun a griffmadár mondta. Hát, valóba ěccaka vót mán, este, nagyon késő, mikó beért az erdöneke a méjségibe oszt těnleg hogy möglátott egy kis fént, akkó eszibe jutott ahova a griffmadár monta neki, oda is tartott. Hát egy kis házikócska vót ott, ěgött a mécsös.

Bekopogott Tehénfi Jankó ěs monta neki:

– Aggyon isten jó estět, öregapám.

– Aggyon isten, isten hozott, hun jársz, hun kelsz ěre, ebbe az idős-zakba, mikor még a madár se jár.

– Hát – aszongya Tehénfi Jankó – hát, öregapám, járok, – aszongya – kelök, nagyon hajt a nyomorúság. Fehér királnak ělopták három gyönyörűszěp lányát, azt akarnám měgszabadítani.

– Jaj, fiam, tudod, mán hán daliás járt ěre, de még ěgy se, mán a hétfejũ sárkán tönkretötte ũket, hova birná ěkerũni a huszonegy fejũ sárkányig?

– Hát, öregapám, mögpróbálok, bízok az erömbe.

– Na, jó van, fijam.

Vacsorát adott neki, hejet adott neki alunni. Másnap hajnába főkelt, hogy majd elindul. Azt mondta az öreg neki:

– Ide hallgass, fiam: Jótět hejěbe jót fogok várni ěn is tũled, de fi-gyejj a szavamra. Adok neköd egy sípot. Oda fogsz ěrni, hét mérfödre van ide a hétfejũ sárkännak a várja. Szarkalábon forog. Hét mérföd-rũ dobja a buzogánnyát, pontos tizenkět órakó a vár közepibe. Itt van ez a síp, be fogsz menni, – aszongya – a várba, a kirájkisasszon kinyíti az aj-tót, ěs ha párbajra mész vele, birokra, ěs ěrzed, hogy az erejed věsztěd, befũjsz a sípba, abba a pillanatba elvěszti a sárkány az erejit. Ebbe van az erö a sárkánynek.

Nagyon szépön mögköszönte a Tehénfi Jankó az öreg tanácsát, éválalta a sípot, zsebibe tötte, oszt mëgmonta, a sípba csak akkó fuj be, ha veszéjbe lösz. Úgy is tött Tehénfi Jankó. Mögmutatta neki az utat, möre kő járni, de bizon mire a hét mérfődet mögtötte, abba napok, éjje-lök teltek.

Tehénfi Jankó mönt, mönt, mán idejért a hét nap, mikorra odaért, a hétfejű sárkának a várát mögpillantotta. Amikó beért a vár közelibe, ec-cé halli, nagy zúgás, bűgás, a fák csak úgy hajlanak, akkó dobta a sárkán a buzogányát a vár közepibe, hogy a felesége tuggya, hogy indul haza. Hát, mire a sárkán hazaért, Tehénfi Jankó mán ott vót, beengette a kiráj-kisasszon és monta neki, hogy ű ütet akari mögmenteni. Aszongya:

– Jaj, édös szívem, mér tötted ezt, – aszongya – innen nem ment el egy daliás férfi se, – aszongya – itt vészttette a fejit. Tudod-e, hogy az én uram a hétfejű sárkány?

Aszongya: – Mindönt tudok, – aszongya, – de én mögpróbálom az életődet mögmenteni.

Hát a kirájkisasszon, mikó hazaért a sárkán, a sárkán nagy dühhē ment befelé, kiabá, hogy idegēn szagot érzek a házba, ki van itt, aszon-gya, a váramba? Aszongya: – Gyütt a sógor. – Igen, a sógor?

Persze a sárkán, az mán tutta, hogy mijért gyütt. Na, jó van, akkó aszongya. – Asszon, főzzé őlmos tésztát neköm, a sógornak mëg sütt sonkát, mert az āravalók nem aszt észnek, mint mi ēre.

Hát, a kirájkisasszon mög is csinát mindönt, amit parancsót, leűtek az asztalhon, mögebédőtek, majd azt mongya a sárkány; – Na, sógor – aszongya – gyerünk le a pincébe, majd iszunk bort.

Hát, mikó lemēntek, a sárkán mögfogott egy hordót, fenekit kiütötte oszt úgy itta le a bort. Na, bizon Tehénfi Jankó is fēlemelte, kiütte, de bizon ű nem itta meg a bort, becsapta a sárkánt mán itten.

Mikó kész vót, letették a hordót, azt mondja a sárkán: – Na, sógor, gyerünk egy birokra –, aszongya – a homoktérre. – Hát, lehet, sógor.

Tehénfi Jankó elkészítette a sípot, mindēnt, nem tudta mëg, hogy mijen ereje van a sárkának, de ű az ű erejibe bízott. Majd mikó kiértek a homoktérre, összekapaszkodtak, hát bizon a sárkán mëgemēte, oszt Tehénfi Jankót térgyig a homokba nyomta. Hát, Tehénfi Jankónak se köl-lött több, elmarkóta a sárkánt, belevágta a homokba kötőzködésig.

– Ejnye, sógor – aszongya – őlég jó fogásod van neköd!

Kiugrott. Mögsördítötte Tehénfi Jankót, bele akarta megint vágni, hogy belevági nyakig, oszt levēszi a fejit persze. Tehénfi Jankó a sípba fűjt, rögtön ēveszítötte az erejit a sárkán. Aszongya a sárkán: – Becsap-tál, disznója, – aszongya – mosmá elvēszed az életēmet. – Tehénfi Jankó kardot rántott, lemeccette mind a hét fejit.

Hát, a kirájkisasszon mikó möglátta, nagy örömmē szalatt elébe, hogy legyőzte a sárkánt. Most má hát szabad lösz. Aszt monta Tehénfi

Jankó a kirájkisasszonnak: – Nem vagyunk mi készön – aszongya –, még a két másik testvérödöt is még akarom menteni. – Hát, jó van, – aszongya –, Tehénfi Jankó, ha mög akarod űket menteni, akkó mëgyünk együtt vagy mögvárlak. – Mögvársz, maj ha gyüvök visszafele, akkó gyüvünk mindnyájan. – Aszongya, ha te biztos vagy az erejedbe, hogy legyözöd, mi lesz, aszongya, ha nem birod legyözni, aszongya, a tizen-négy fejű sárkánt. Aszongya, ne féj semmitű, majd én mindönt elintézők.

Hát, mögmutatta neki megint, hogy hun van a közepső testvére, möre van az út, möre köl mönni. Hát Tehénfi Jankó el is indút. Megint csak tizennégy mérfódet kölöt neki mögtënni, ojan messze vót mán az, hogy odaérjën a tesvérehön, hogy ott is mögpróbákozzon a tizennégy fejű sárkánnyal. Na, majd amikó elindut, mönt, mönt, möndegét, hát sok hejën az erdőbe alutt, ha nem talált menedéköt, majd a tizennegyedik éccaka talált egy menedéköt, egy százhusz esztendős asszonná. Az vót a tizennégyfejű sárkánnak a tutora, akiné az ereje vót.

Bemënt Tehénfi Jankó, úgy köszönt neki: – Aggyon isten jó estét, öreganyám. – Aggyon isten, fijam. Mi szél hozott erre? – Hát öreganyám, – aszongya – hajt a nyomorúság, a másvidéken ëlopták a Fehér kirájnak a három lányát. Szeretném mögmenteni, a hétfejű sárkántul mögmentettem, még szeretném a tizennégyfejű sárkántul is mögmenteni a közepső lányát. – Jaj, fijam, ide, – aszongya – még nem jutott egy daliás, mind a hétfejünél elvesztette a fejit, de úgy látom, hogy nekéd sikerűt. Hátha itt is sikerű.

Az öregasszon mögvacsoráztatta, jó tejët adott neki. Rëgge, hajnába, mikó főkelt, azt monta neki az öregasszony:

– Ide hallgass, fijam, adok neköd egy gyürűt, két feje van a gyürűnek. Ebbe a gyürűbe rejlik a tizennégy fejű sárkánnak az ereje.

Mëgmutatta neki, az alsó fejbe van az ereje, a fölső feje dísz. Aszongya: – Ha ojan bajba lesző, hogy veszíted az erejed, látod, hogy nem birsz ë vele, a gyürű fejit csak fére lehúzod, abba van benne három csöpp víz. Aztat mëgiszod. Rögtön a sárkán az erejët ëveszti, te kapod meg az erejët, tehát ojan erös lésző, mint a tizennégyfejű sárkán ereje.

Nagyon szépön mëgköszönte az öregasszonnak, az elutasította és mëgmonta, möre köl hogy mönnyön.

Hát napok teltek, mire mögtette megint azt a tizennégy mérfódet. Miko a tizennegyedik nap má elmënt, akko közelítötte mög a várt. Csak úgy csillogott, villogott a vár, mindig forgott szarkalábon a vár. Mikó má egész közelödött, megin hallotta a nagy zúgást, búgást. Tizennégyfejű sárkán dobta megint a buzogányát tizennégy mérfódrű. Odaát a várkapukon szót a kirájkisasszonnak, hogy nyissa ki a várkaput, gyütt a sógor, akari az életit menteni. Aszongya: – Csakhogy, sógor, jaj, – aszongya –, ne gyere be, az én uram nagyon veszéjös, – aszongya –, ú a tizennégyfejű sárkán. – Ne féj semmit, csak te azt mondd, hogy gyütt a sógor.

Hát, jó van. Úgy is tött a kirájkisasszon, ahogy monta. Nem is sokára a sárkán hazaért. Nagy dühbe kijabál: – Asszon, idegön szagot érzök a házba, ki van itt idegön a házba? – Aszongya: – Jaj, ne haragudj, gyütt a sógor. – Igen – aszongya – a sógor gyütt? – Hát persze, hogy a sógor.

Na, akkó bement a sárkán, lekezētek, kezet fogtak, de úgy mögszórította Tehénfi Jankónak kezét, hogy majnem csipőve köllött az ujjait szétszōnni. Na, de Tehénfi Jankó se vót rest, ű is mögszórította a sárkának a kezit, de vaskesztyű vót a kezin. Úgy megszorította, hogy a vaskesztyű összeroppant a kezin. Aszongya a sárkán: – Á, sógor, de jó fogása van. De még az én kezemig senki sem járt, te vagy az első daliás, aki idáig elérkezett.

Azt mondja Tehénfi Jankó: – Nem gyüttem én, sógor, haláloedé, én csak elgyüttem, aszongya, vendégségbe. – Na, jó van, sógor, akko is mögmérjük az erőnket.

Hát úgy is vót. Mikó mán odaér az ebédidő, az ebéd kész vót. – Na, sógor, – aszongya –, gyerünk le a pincébe, hajcsunk le egy-egy hordó bort.

Lemēntek. A tizenégyfejű sárkán kilukajtott a hordót, főhajtotta, oszt mögitta. De Tehénfi Jankó is fölemelte a hordót, de nem itta mög, letötte vissza. Hát Tehénfi Jankónak nem vót mindēgy. Látta, hogy itt nagyon veszējős lösz a hejzēt neki, úgy gondóta, mögpróbákozik az első fogássá, hogy hogy lösz, majd osztán ahogy lösz.

Hát mikó összekapaszkottak, bizon Tehénfi Jankót emarkotta, megin belevágta térgyig a homokpájába. Ő, Tehénfi Jankó látta, hogy itt veszēj a hejzēt, kiugrott, egyet fordút, kinyitotta a gyűrűt s megitta a gyűrűbű a három csēpp vizet. Na, jó van! Aszongya a Tehénfi Jankónak a sárkán: – Becsaptá, te disznója, eloptad az erejemet, most vége az életēmnek. – Tehénfi Jankó kardot rántott, levágta mind a tizenégy fejit. A kirájkisasszon nézte az ablakon. Hát mikó látta, hogy legyőzte a tizenégyfejű sárkánt, nagy öröme vót neki. Örült, a nyakába ugrott neki, hogy nem bántották.

– Na, – azt mongya neki a kirájkisasszon – mos mönyünk akkó haza. – Nem, – aszongya – még a testvérōdet, a legfijatalabbat azt kő, hogy megszabadijam. – Jaj – aszongya, – huszonegyfejű sárkán annak az ura. Aztat nem hiszōm, hogy legyőzōd. – Hát – aszongya, – amit isten ad, mögpróbálok, hátha sikerül.

Na, jó van. Úgy is tött a Tehénfi Jankó. Mondta a kirájkisasszonnak: – Maradj itthon, míg én nem gyüvök vissza, együtt megyünk majd haza.

A kirájkisasszon mögmonta neki mōre van az út, mōre kő mönni. De má huszonegy mérfōdre köllött neki mönni, sok időbe fog tartani, mire oda fog érni. Nagy rengeteg erdőkön, högyekön köllött neki kērésztümászni Tehénfi Jankónak. Azt monta a kirájkisasszon, mikó a huszonegyedik mérfōdet tōszōd mög, ottan fogsz tanáni egy kis házikót az erdőbe. Abba van egy nagyon-nagyon öregembōr, majd az utasít, a többi

tanácsot, hogy mit tegyél, hogy hogy tegyél, de az úton senkinek, akivé tanácszó, eztét nem szabad mömondani, hogy hova mégy, mē különben ēvesztēd az erejedet. Hát Tehēnfi Jankó úgy is tött.

Elindút huszonegy mérfödre, erdőkön, mezőkön, högyeken körösztü mönt, mire a huszonegy nap tēlt el. A huszonegyedik nap mikó elkövetközött, út közbe tanákozott is avvā az öreg embörrre, nagyon idős embörrē egy kis házikóban. Este bemēnt, illedelmesen odaközönt, szálást kért tüle, hogy aggyon isten jó estét, öregapám, – Aggyon isten, fijam, hát hun jársz, hun kelsz. Az āraivaló madarak ēre nem járnak, az ērevalók arra. – Jaj, öregapám, hajt a nyomorúság – aszongya –, mögvédém má a Fehér kiráj két lányát, meg a harmadikat szeretnēm még megvédeni. – Jó van, fijam, – aszongya –, még vacsorát kapsz tülem, maj röggē tovább beszélgetünk.

Mögvacsoráztak, hejēt kapott, úgy is alutt, mint a bunda, hajnalig, Tehēnfi Jankó. Persze a nagy fáradtságtú jó kipihente magát, még hajnába, mikó főkelt, azt mondta az öregember: – Ide hallgass, fijam, a huszonegy fejű sárkánnak az ereje egy pohárba van. Maj mikó odaérsz, bemész a lakásába, mikó a buzogánt hazadobta, ű is utána nem soká hazajár. Mond a kirájkisasszonnak: Az ű poharába öntsön te borodbú, az ű poharábú pedig teneköd öncse a borát és úgy tēgye elébe, mer a borba rejlik az ereje. Aszongya, ű csak a saját poharábú iszik mindig bort.

Úgy is tött. Miko odajért, Tehēnfi Jankó mögmonta a kirájkisasszonnak, hogy mibe rejlik az ereje, mijen bort iszik a huszonegyfejű sárkán. Monta a kirájkisasszon, hogy ez az ű pohara, még mijen bort iszik. Azt monta neki: – De ide figyejj, tehát én poharamba az ű borábú öncs, az ű poharába pedig más mijen bort tēgyé bele, hogy az erejit ē birja veszíteni. – Aszmongya a kirájkisasszon: – Hogy merjöm mögtēnni, ha észreveszi – aszongya, hogy nem az ű borát iszi? – Nem fogja – aszongya –, mer egy a bor, csak az ereje van abba benne.

Hát, a kirájkisasszon csakugyan ű tött, mint ahogy a Tehēnfi Jankó neki monta. Mikó dobta a buzogánt, csak ű csöngött-pöngött a vár. Várta Tehēnfi Jankó mög a legfiatalabb kirájkisasszon. A buzogány után nemsokára haza is ért. Nagy ordítássā lángot okádott a száján, hogy idegön szagot éröz a várba. Kirájkisasszon szalad elébe, ne haragudj, aszongya, gyütt a sógor hozzánk vendégségbe.

– A sógor? Mit akar? De ebédöjünk. Na, asszon – aszongya – ölmös tészttát, sūt sonkát sógornak.

Hát ugyanazt tött ez a testvér is, mint a többi, mögfözte, nagy jó sonkaszeletöket Tehēnfi Jankónak, fehér cipót elébe. Belaktak. – Na, – aszongya – sógor, lemenyünk a pincébe, mögiszunk egy-egy hordó bort és aztán maj fogunk mönni a homoktérre.

Azt mondja a kirájkisasszon: – Igen, hát a borodat nem iszod mög? – Aszongya, dehogy nem, aszongya, én is mögiszom még a sógornak is öncs egy pohárrā.

Hát úgy is tett a kirájkisasszon, szépén Tehénfi Jankó poharába öntött az ű borábú, a sárkánnak mög a másik borbú öntött. Egyre lehajtották, nem is vötte a sárkán észre, hogy más bort ivott. Leméntek a pincébe. Fölemel egy hordót, mögitta, de Tehénfi Jankó nem, csak fölemelte a hordót, de nem ütötte ki a fenekit, mög nem is ivott.

Na, aszongya: – Sógor, gyerünk menjünk birokra a homokpájára. – Hát gyerünk, menjünk birokra a homokpájára. Hát gyerünk!

A sárkán nem mingyá vette észre az erejít. Kértek. Tehénfi Jankó csak ú duzzatt az erőtü. Hát, mikó összekapaszkottak, Tehénfi Jankó mög se birta mozdítani. Tehénfi Jankó emarkóta, derékig vágta a homokba. Nem vót ereje a sárkánnak, hogy kimásszon belőle, persze mer mán az erejít Tehénfi Jankó mögitta a borába. Leszédte neki a fejit.

Mögvót a nagy öröm, a nagy dinom-dánom, a legfiatalabbat is mögmentötte. De most azt monta Tehénfi Jankó: – Mögpihenünk kicsit, s aztán indulunk vissza a két testvéredhön, s úgy mönyünk maj haza szülőházadba. – Hát, jó van. Azt monta Tehénfi Jankó: – Ott éccakázunk és akkó indulunk.

Hát úgy is töttek. Másnap röggē hajnába főkeltek, hát nagy utat köllött nekik mögtönni, persze mē akko gyalog jártak. Hát, mikó elindutak, alig haladtak egy mérföldnyit se, Tehénfi Jankó mögát, oszt visszatekintött a várra. Kérdezi a kirájkisasszon: – Teccik neköd ez a vár? – Aszongya: – Nagyon teccik. – Hát, akkó erigy vissza. Bemész a huszonegyedik szobába, a huszonegyedik gerenda alatt mögtanálod a varázspálcát, huszonegyet csapj a gerendára és egy kutijé változik a vár. Zsebred és viszéd a várat is.

Hát Tehénfi Jankó visszamēnt, ténleg be a huszonegyedik szobába, mögtanáta a varázspálcát, a gerendára huszonegyet csapott, hát vót mit látni, egy kutijé vát a vár. Tehénfi Jankó mögfogta, zsebibe tötte és mēnt a kirájkisasszonho.

Möntek, möndegítek, azt a huszonegy mérfódet mēg köllött tenni mire a középső testvérhő értek, aki már alig várta, mi van, hogy legyözte a sárkánt vagy nem. Messzirő mán möglátta űket, miko möntek, szalatt elébük nagy örömē, mē mögmentette ezt a kis kirájlánt. Ott éccakáztak akkó anná, aztán mögin indútak tovább.

Tehénfi Jankó szintén ú tett mint amott. Mikó elindutak, möntek egy darabon, visszatekintött oszt kérdezi a középső kirájkisasszon: Teccik a várja neki? – Aszongya: teccik. Aszongya, akkó mönnyön viszsa, a tizenegyedik gerenda alatt van a varázspálca, tizenegyet csapjon rá, az is kutijé fog változni és magukkal vigyük a várt, hasznát vögyük majd.

Tehénfi Jankó úgy is tött, visszamōnt, mög is tanáta a varázspálcát, a tizenegyedik szobába, tizenegyet ütött a gerendára, kutijé vált és zsebibe tötte és möntek tovább.

Hát mán most kevesebbet köllött ugye mögtënni, a legöregebbik ahun vót a hétfejű sárkánná, a legöregëbb testvérjök, hát az is hét napig tartott, mire odaértek. Az is nagyon várta, de mán möghallotta az a testvére, úton vannak, jönnek, mán nagyon várta üket, hát tudta, hét napra kő hogy odaérjenek. Hetedik nap szaladgált ki, várta, hogy mikor érnék mán oda. Mán messzirű möglátta, hogy gyünnek. Lelkessën szaladt elébük, összeölelközött a három testvér, hogy a sárkántú mögmentötték az életüket. Beméntek a várba, azt monta a legöregëbb nénje: – Na, Tehénfi Jankó, mivel mögmentötted mind a hármunknak az életit a sárkántú, – azt mongya – ne mennyünk tovább! – Tudom, hogy mind a két vár a kezedebe van, a zsebedbe, te menj vissza, itt is a hétédik szobába van a varázspáca, csapjá rá és a zsebedbe tészed, ezt is vigyük magunkká, hátha szükség lesz rá.

Hát úgy is tött Tehénfi Jankó, mint ahogy a kirájkisasszon monta. Mindön rendbe vót. Elindútak és möntek, möndegéltek. Köllött nekik odamönni, ahunan Tehénfi Jankó elindút, a lukhon. Nagyon sok napokat köllött nekik mönni, mire odaértek āra a hejre, ahun elindút, a lukhon.

Hát mire odaértek, nagy üdő után, hát a griffmadarak nagygé vátak, szép nagyok vótak és Tehénfi Jankót mög is üsmerték, hogy ü mentötte mög az életüket, de az öreg griffmadár nem vót othon. Odavót élelömé. Hát most Tehénfi Jankó azon fantáziázott, hogy is csinájja, hogy biri a kirájkisasszonyokat főhúzni mög ű hogy mönnyön fő. A kötél ott vót, a gyékénkosár ott vót, hát ha beleüteti a legöregëbbet, de a kirájnak három katonája aztán ott őrizte a jukat, ahun a Tehénfi Jankó lemönt. Mögrázta a kötelöt, tényleg még akko is ott vótak. Akko Tehénfi Jankó azt monta a legöregëbbnek, üjjön bele a kosárba, ütöt möntötte meg legelsöbb. Beleüt a kosárba, föl is húzták. Leengëtték a kosarat vissza, majd beleütette a középsöt, azt is főhúzta, hát Tehénfi Jankó úgy gondúta, hogyha ű üne bele, talán a legfiatalabb kirájkisasszont megint élöpik, csak bele kő, hogy ütesse azt, ű majd utójára ű bele.

Úgy is tött. Miko leengötték, beleütette a legfiatalabb kirájkisasszont Tehénfi Jankó biztos vót benne, hogy az a három ör, aki fönt át, aki a kirájkisasszont főhúzi, majd elviszik ütet meg a kirájkisasszonyokat, ütet meg félútig főhúzik és majd évágik a kötelet. Úgy is tették. Tehénfi Jankó beletett a kosárba egy nagy küvet, hát miko má jó félig főhúzták, évágták a kötelet s leesött vissza a kü is a kosár is. Na, mos má kész, nincs mivē főmenni. Nagyon bántotta Tehénfi Jankót, leüt a fa tüvibe, spekulált, hogy birjon főmenni. Ennyi utat mögtött, mögmentötte a kirájkisasszonyokat s mostan nem lehet, nem lehet az üvé. Úgy számított, a legfiatalabb az üvé lesz.

Nagy diadallā gyütt haza a nagy griffmadár. Odaköszönt Tehénfi Jankó: – Aggyon isten jónapot, griffmadár. – Aggyon isten. Na, mi baj van? – aszongya. – Van valami bajod? – aszongya. – Van. Mögmentöt-

tem, – azt mongya, – a kirájkisasszonyokat, föl is húzták, de bizony, mikor énrám kerüt a sor, beletöttem egy küvet és elválták a kötelet, nem bírok főjutni. – Azt mongya a griffmadár neki: – Ne búsúj, szörözz három kila húst, három liter bort – aszongya –, majd én főviszlek a hátamon. Jótét hejibe szóva jót várj, azt monták. Mëgmöntöted a fijajimat, ezt mögtöszöm neköd.

Hát, Tehénfi Jankó be is szörözte a húst is, a bort is beszörözte, hátára út, hogy viszi fő. Azt monta neki a griffmadár: – Ha jobbra nézők, húst dobj a számba, ha balra nézők, bort, egy liter bort öncs a számba.

Hát, Tehénfi Jankó ott tartott mindönt magáná, miko szát főfelé, ëccő jobbra néz, beledobta a húst, bāra nézött, öntötte a bort, de má ëfogyott a bor, ëfogyott a hús is, de még nem értek egész fő. Nem messze jártak. Ëccē a griffmadár jobbra tekintött. Mi csinyájon? Gyorsan kirántotta a kardját, levágta a hüvejkujját, azt dobta a szájába. Hát, a griffmadár mikő főértek, azt mondta neki: – Mongyad, mit dobtál utójjára a számba. – Mit? Levágtam a hüvejkujamat, më ëfogyott a hús. – Aszongya: – Jó tötted, me máskülönben lezuhantunk vóna. Köllött vóna egy kila hussā több mög egy liter borrhā. Na, jó van – aszongya. – Nem baj.

Kihánta az ujját, odaragasztotta fórasztófűvē, mintha nem is lött vóna semmi. Ëköszöntek egymástú.

Tehénfi Jankó most mi csinyájon, odavannak a kirájkisasszonyok mind. Most hova mönnyön? Hát elindút, mënt, mëndegélt, érdeklődött, hogy nem-e hallották, hogy a kirájkisasszonyok möre vannak. Hát majd egy idős bácsivā tanákozott az erdőbe, az mondta, ű látta, hogy három daliás férfi paripán mindegyik vitt egy-egy kirájkisasszont, ëre mög ëre jártak.

Azt monta az öreg a Tehénfi Jankónak: – Ide hallgass, fiam, mész az erdőnek a túlsó szélére, ott van egy százhét éves öregasszon, boszorkán, odamész, kérjé tülle egy paripát, hogy akarsz utánuk mönni. De egyët se válajj, csak amék a sarokba áll, egy rossz, sován, göthös. Azt válazd, hogy azt adja oda neköd, – aszongya, – az egy tátos. – Aszongya, – mikő kiérsz az udvarábú, fejibe vágod a kantárszárát, – aszongya –, daliás paripájé válik.

Hát Tehénfi Jankó ű tött, ahogy az öreg monta. Mönt az erdő túlsó széléjig, mëre mögtanáta az öreg boszorkánt. Monta a boszorkánnak, hogy egy paripát akarna, mer akar a kirájkisasszonyok után jární, hogy a nyomukba érjen. – Gyere, fijam, nézd, mënnyi van az istálóba, szébbnél szébb lovak. Hát Tehénfi Jankó körösztűnézi, maj mögláti a sarokba azt a rossz gebét. Aszongya: – Eztöt a gebét aggya neköm. Nem kő neköm – aszongya – azok a gyönyörű paripák. Ez kő!

– Mé nem emëzt, – aszongya – mé? Hát ez nem is bir mënni. – Nem baj, de neköm csak ez kő, ezt aggya!

Hát, nem vót mit tönni, az öreg boszorkánnak oda köllött anni, améket kérte. Odátta. Kiertek az udvarábú, fejibe vágta a kötőfékszárát, daliás, aranszórú paripájé vált.

Ráút Tehénfi Jankó. Azt kérdezte tüle: – Édes gazdám, azt mond, möre vigyelek, hova vigyelek. – Azt monta: – Fejér kirájnak az udvarába akarok jutni, ezér meg ezér. Ęlopták a lányát, én mentöttem meg a lányát és elvitték előlem.

Tip, top, nagyot ugrott a paripa föl a levegőbe. Alig tartott pár óra hosszat, ott vót a Fehér kiráj udvarába.

Hát, mikó odaértek, vót csuda, mit nézni, mán a lakodalom át, mer azt monta az a három férfi, hogy úk mentették még a kirájkisasszonyokat. Azokra még ráparancsótak, meg ne próbáják mondani, hogy nem úk, mer különben vége az életinek.

Hát nem is merték, mer tutták a kirájkisasszonyok, hogy ěvágták a kötelet, Tehénfi Jankó lenn maratt, fő nem bír gyűnni.

Hát tartották az esküvőt. Mikó bemönt Tehénfi Jankó, jelentközött a kirájnak: Mőgyüött, mőgmentötte a három kirájkisasszont. Aszongya a kiráj: – Hát hunnan mēntötöd vóna mőg, miko áll a lakodalom, a három daliás férfi a lányom elvette. – Aszongya: – Mutassa be a lányát is meg a három daliás férfit is.

Hát, nem vót mit tēnni a kirájnak, bemutatatta. Mikó möglátták az a három férfi, a kirájkisasszon mögismerte, nyakába ugrott, hogy ez mentött meg ěngőmet, nem ezek, hazudság vót az ěgész.

A három férfi kereket ugrott, ěszalattak s akkó a kirájja leútek az asztalho mögbeszēgetni. Azt monta Tehénfi Jankó a kirájnak: – A legfiatalabb lányodat akarom ěvēnni feleségül s mēgajántad a fele kirájságot, – azt mongya, – a szüleimet, ha még ělnek, ide akarom hozni az udvarodba.

Hát a kirájnak nem vót mit tenni, amit Tehénfi Jankó kívánt, mög köllöt anni a kívánságát, s aztán csaptak még nagyobb lakodalmat. Három ějjē, három nap fojt az ital, bivajokkal nyomták a levest, annyi vót a hús, pecsenye, még talán máma is tartik a lakodalmat, ha mög nem haltak. Itt a vége, fuss el véle!

Gyólai Illés (Zrenjanin)

A JÓLELKŰ LEÁNYKA

Ęlt egyszer egy özvegyasszony a leányával és egy árva lánykával. Nem szerette mostoha leányát, aki szép és jólelkű volt, ezért rosszul bánt vele.

Igy, egy alkalommal hideg tél közepette ij furcsa kéréssel állt a szegény leányka élē.

– Menjél az erdőbe, és hozzál nekem epret. Ha ezt nem teszed meg, ne is kerűj a szemem élē.

A lánykának nem volt más kiútja, mint felvenni papírból varrt ruháját, s száraz kenyérrel a kosárkában útnak indulni. Hideg tél volt, min-

dent hó takart. A leányka fázott is, éhes is volt, s ami legjobban bántotta, epret sehol sem talált. Szomorúan vándorolt az erdőben, míg be nem esteledett. Ekkor egy kis házikót pillantott meg, mejben élt valaki. Bekopogott, benyitott. Egy kis törpe élt ott, aki csodálkozva pillantott a nem várt vendégre. A leányka elmondta nehéz sorsát, majd elővette száraz kenyérféjét, tört belőle a törpének is s falatozni kezdett.

A jólelkű leányka nehéz sorsa meghatotta a kis törpét. Meleg ruhát adott neki, s megkérte, hogy seperje el a ház előtti havat. A leányka szívesen engedelmeskedett, s nagy ámulatára a felsöprött útacskán eprek nyíltak. Teleszedte kosarát, megköszönte a törpe jóságát s örömmel hazaindult.

A jólelkű leánykát azzal ajándékozta meg a törpe, hogy amikor megszólal, arany hulljon a szájából. A leány érkezését már messziről jelentette a kiskakas. A mostoha nem hitt fülének, s ezért szeméjeseen ment ki, hogy megbizonyosodjon a lány érkezéséről. Volt ám nagy ámulat, amikor megpillantotta a tele kosár epret és a sok aranyat, mej a leány szájából hullott. Mindjárt meleg öltözéket adott édeslányának, sok jó ennivalót s útra bocsátotta, hogy az is eperrel és arannyal térjen vissza. Ő is rátalált a törpe házikójára, mindjárt bement, szó nélkül nekiállt a sok jó falat fogyasztásához, ügyet sem vetve a háztulajdonosra. Végül, amikor a törpe megkérte, hogy söpörje el a havat, a leány ráförmedt, hogy ő nem jött ide dolgozni, hanem eperért. Becsapta az ajtót s üres kosárral hazaindult. E csúnya és rosszlelkű leánynak ij jutalmat adott a törpe: Amikor megszólal, csúnya, varangyos békák ugorjanak ki szájából.

A mostoha ez alkalommal igazán nem hitt a kakas szavainak, de amikor meglátta az üres kosárral hazatért leányát, s a sok békát, rögtön elzavarta a háztól s tovább élt boldogan mostoha lányával.

Makszimov Zorica (Zrenjanin)

A TALPRAESETT VÁNDORLEGÉNY

Hol volt, hol nem volt, a korpakazlakon és az üveghegyeken is túl, volt egy fiú, aki elindult szerencsét próbálni.

Ment, mendegélt, egyszer csak egy fa alatt varjúfiókára lett figyelmes. Megsajnálta, feltette a fészekbe, majd továbbment. A kispatak partján egy szenvedő halacskát talált. Ezt is megsajnálta és visszadobta a patakba. Ahogy továbbment, egy újabb mezőre ért. Itt egy sánta rókát fogott, de ezen is megesett a szíve és elengedte. Útja tovább vitte. Egy erdőben törött szárnyú galambot talált. Szegénykét megmelengette, meggyógyította és amikor már az szállni tudott, elengedte.

Alkonyat előtt egy fényes, nagy városba érkezett. Ebben a városban egy bájos kirájlány élt. A vándorlegénynek nagyon megtetszett, el is határozta, hogy az övé lesz. Na, de a kiráj azt mondta, hogy csak annak adja a lányát, aki úgy elbújik előle, hogy nem tudja megtalálni. A fiú elhatározta, hogy szerencsét próbál. Első nap segítségül jött a varjú és elvitte a legényt a nap mögé. De, a kirájlány pördült a sarkán és megtalálta. Szomorkodott a fiú. Második nap, a kis halacska a tengerfenékre vitte. A kirájlány újból fordult a sarkán és megtalálta. A fiú most még szomorúbb lett.

Harmadik nap a róka jött segítségül. Az ő segítségével eljutott a hetedik fenekére. A kirájlány újból fordult a sarkán és könnyűszerrel megtalálta. Közben a kirájlány mindig, amikor sarkonfordult, rózsát tépett le. Így tette most is.

Negyedik nap az utolsó állat jött segítségül, a galamb. A legény a galambbal együtt bukfencet vet és rózsává változik. A kirájlány, ki tudja hanyadszor, fordul a sarkán, letépi a rózsát, azt a rózsát, mejbe a fiú és a galamb rejtőzött és végül is nem találja meg. Ekkor a fiú visszaváltozik és elveszi feleségül a bájos kirájlányt. Lett is nagy lakadalom és még mindig élnek ha meg nem haltak.

Nagy Miklós (Zrenjanin)

FUTIKA

Élt a világon egy legény, aki mást se tett, csak futott. Ezért a gazdái nem szerették. Elkergették.

Egyszer beállított egy gazdához, és azt mondta neki, fogja fel őt napi háromszori szaladásra. A gazda gondolt egyet és felfogadta. Kimentek a határba szántani. Elérkezett a reggeli ideje. A gazda leült reggelizni. Futika kapta magát és elszaladt, egyenesen a gazda házához. Azt mondja a gazdasszonynak:

– Azt üzente a gazda, ki kell forrázni a hordókat, mert megdohosodnak.

– Hát, akkor csak forrázd ki! – mondta a gazdasszony, és ezzel el is tűnt. Futika kezdi öntögetni a forró vizet a boroshordókba. Egyszer csak az egyik hordó följajdul. Futika benéz a lukon és meglátja a falu tolvaját. Beszól neki:

– Hát, te, mit keresel itt, falu tolvaja? Rögtön elfutok a gazdához és megmondom neki!

– Jaj, jaj, ne árulj be neki! – síránkozott a tolvaj, és kidugott a lukon egy aranytallért.

– No, csak most az egyszer nem árullak be, de aztán hordd el az irhát! – kiáltott rá Futika, és már szaladt is vissza a gazdához.

A gazda éppen akkor nyelte le az utolsó falatot és megkérdezi Futikát, hogy hol volt ezidáig. Futika azt felelte:

– Ott voltam, ahol voltam, jó hejen jártam – azzal fojtatták is a szántást.

Amikor elérkezett az ebéd ideje, Futika megint csak futásnak eredt. Megint csak elszaladt a gazda házához és elkezte hányni a szalmát. Egyszer csak felszisszen valaki a szalmában. Persze a falu tolvaja megint. Ugyancsak rimánkodott Futikának, hogy soha többé be nem teszi az udvarba a lábát, csak meg ne mondja a gazdának. Adott Futikának egy aranytallért. Futika szélnék eresztette a tolvajt, és visszament a gazdához.

A vacsora ideje alatt Futika kivitte az udvarra a tollaszásakat kiporolni, hát a tolvajt megint csak ott találta. De most már nagyon sokáig kellett a tolvajnak rimánkodnia, míg Futika egy aranytallér ellenibe megígérte, hogy nem árulja be a gazdának. De megfenyegette, ha még egyszer itt találja, minden gondolkozás nélkül a gazda elé viszi. A tolvaj meg csak eliszkolt gyorsan, hogy mentse az irháját.

Egyszer hallja ám Futika, hogy őt a tolvaj el akarja emészteni. Gondolt egyet, kiment a kertbe és szedett három fajta gyökeret, majd elindult a vásárba. Kiöltözött szegénylegénynek, hogy a tolvaj ne ismerje föl. Útközbe találkozott is a tolvajjal és eladta neki a gyökereket méreggyökér fejibe két aranytallérért.

Visszament a gazdához, és este, amikor leülnek vacsorázni, azt mondja a gazdának:

– Maga csak csináljon úgy, ahogy én, amikor azt mondom, hogy gazduram, hajtsa ki a kecskét, akkor ne sajnálja.

Avval elkezdenek enni. Az első tányér után Futika kezdi rázni a fejét. A gazda ugyancsak rázza a fejét. A második tányér után Futika kezd fuldokolni, a gazda is fuldoklik. A harmadik tányér után Futika hanyattveti magát, úgy tesz, mintha meghalt volna. A gazda is hanyattveti magát, de először kimérte magának a helyet, nehogy beverje a fejét. Ő is mozdulatlanul fekszik a földön. Amikor a tolvaj ezt látta, beszaladt a szobába és körültáncolta őket. Futika ekkor elkiáltotta magát:

– Gazduram, hajtsa ki a kecskét!

Azzal a gazda elő egy botot és jól elagyabugyálta a tolvajt. Kececszte körbe körbe a szobába, a tolvaj meg jajgatott. De szerencséjére nyitva volt az ablak, kiugrott, és úgy elszaladt, hogy még a lába se érte a földet.

A gazda meg Futika olyan jó barátok lettek, hogy Futika most már kedvére futkározhatott.

Aki nem hiszi, másszon fel a banánfára.

Tóth Márta (Zrenjanin)

VIRÁG PÉTER

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, volt egy ki-dőlt oldalú ezeréves kemence, annak az ezeregyedik ráncából kapartam elő ezt a mesét:

Volt egyszer egy szegény asszony, aki egyedül élt három fiával és három lányával. Amikor a fiúk felcseperedtek annyira, hogy elvégezhet-ték a mezei munkákat, édesanyjuk megparancsolta, hogy egyikük men-jen el fölszántani a földet. A legidősebb fiú vállalkozott is erre, de kikö-tötte, hogy tizenkét órára valamelyik lánytestvére vigye ki neki az ebédet a mezőre. Hogy könnyebben megtalálják, ekéjével egy barázdát húzott a mezőig. Alig ért ki a mezőre, a hatfejű sárkány betemette a barázdáját és egy másikat húzott a saját palotájáig. Dél felé elindult a legidősebb lány, és a barázdát követve a sárkány palotájába jutott. A sárkány rögtön fel-eségül vette, és nem engedte meg, hogy hazamenjen.

Este jön haza a legidősebb fiú nagy mérgesen, mert nem kapott ebé-det. Amikor meghallotta, hogy testvére elindult utána, s azóta nem látták viszont, elhatározta, hogy másnap utána megy.

Úgy is történt. Reggel a legidősebb fiú tarisznyájába tett három hamu-ba sült pogácsát, s nekivágott az útnak. Az eke nyomán ő is eljutott a hatfejű sárkány palotájába. Hej, megörült a legidősebb leány, kínálta is a testvérét minden jóval. Kibeszélgették magukat, tréfáltak néhány óráig. Egyszer csak nagyot csendült a vár fala, akkorát, hogy belereszketett az egész épület.

– Hát, ez meg mi volt? – kérdezte ijedten a legidősebb fiú.

– Az uram, a hatfejű sárkány jelzi hazaérkezését úgy, hogy hat mér-földről hazahajítja hatmázsás buzogányát – magyarázkodott a nővére.

Alig telt el néhány perc, már beviharzott a sárkány, nagy mérgesen mondja:

– Asszony, emberszagot érzek! Hol van az a fattyú, had tiporjam össze!

Amint megpillantotta sógorát, rögtön lecsillapodott. Lekezelték, le-ültek az asztalhoz és együtt borozgattak néhány óráig. Akkor aztán fölállt a sárkány és így szólt:

– Gyere, sógor, birkózzunk!

– Gyerünk – mondta a fiú.

Ki is mentek az udvarra, de alig kapaszkodtak össze, a hatfejű sár-kány derékon ragadta a legidősebb testvért, s úgy a földhöz teremtette, hogy az rögtön meghalt.

Hiába várták vissza a testvérek és édesanyjuk az eltűntet. Múltak a napok, de azoknak se hírük, se hamvuk. Egyik napon így szólt a máso-dik fiú az anyjához:

– Édesanyám, hiába váraozunk, a föld pedig ott áll fölszántatlanul. Kimegyek holnap én, és fölszántom.

Úgy is volt. Másnap reggel elindult a második fiú a mezőre. Hogy könnyebben megtalálják, ekéjével barázdát húzott ő is, akárcsak idősebb testvére. Dél felé összecsomagolta a középső lány az ebédet, s elindult a barázda nyomán. De jaj, ő is a vesztébe indult, mert időközben a tizenkétfejű sárkány betemette a valódi barázdát, s egy másikat húzott a saját váráig.

Este hazajött a fiú nagy mérgesen, hisz egész nap éhen dolgozott, de amint meghallotta, hogy középső lánytestvére is eltűnt, elhatározta, hogy utánajár a dolognak.

Másnap reggel a barázdát követve ő is eljutott a tizenkétfejű sárkány palotájába. Bizony megörült, amikor épségben látta testvérét, összeölelkeztek, összecsókolkoztak, s jól kibeszélgették magukat. Egyszer csak nagyot csendült a vár fala. Hej, megijedt a lány:

– Jaj, édes bátyám, jön haza a férjem! Mi lesz veled, ha itt talál?! Biztos mérges, hisz tizenkét mérföldről hazahajította tizenkét mázsás buzogányát!

Pár pillanat múlva csakugyan beviharzott a tizenkétfejű sárkány. Amint megpillantotta sógorát, rögtön lehiggadt, s leült vele borozgatni. Pár óra múltán fölállt a sárkány és így szólt:

– Na, sógor, gyere birkózni!

Ki is mentek birkózni az udvarra, de alig kapaszkodtak össze, a sárkány úgy odavágta a középső testvért, hogy az menten meghalt.

Hej, sírt az édesanya, különösen akkor, mikor a harmadik lányát a huszonnégyfejű sárkány elragadta, s a legfiatalabb fiát ugyanaz megölte.

Egy napon, amikor éppen a kertben sétált, a szájába egy rózsaszállal, megbotlott, s ijedtében a rózsaszálat lenyelte. Ettől a rózsától teherbe esett, s egy gyönyörű kislányt szült. Mivel a gyerek virágtól született, ezért az anyja Virág Péternek nevezte el.

Telt-múlt az idő, s Virág Péter felcseperedett. Egy napon anyja elé állt ezzel a kérdéssel:

– Édesanyám, igaz-e, hogy nekem voltak testvéreim, és ha voltak, mi van velük?

Elbúsulta magát az asszony, mert tudta, hogy ez a fia is elmegy, ha megtudja a többiek sorsát. De nem volt más választás, elmondott neki mindent. Felpattant erre Virág Péter és így szólt:

– Édesanyám, egy életem, egy halálom, én addig nem nyugodhatok, míg a testvéreimet meg nem találom.

Süttetett édesanyjával három hamuba sült pogácsát, s nekivágott az útnak. Ment, mendegélt, egyszer csak odaért a hatfejű sárkány kastélyához. Bement a kastélyba, s rögtön felismerte testvérét. A lány először nem hitte, hogy valójában egy anyától származnak, de amint megkóstolta a pogácsát, rögtön Péter nyakába ugrott. Alighogy nekiláttak az ebédnek, jön haza a hatfejű sárkány:

– Szervusz, sógór! Hallottam híredet, gyere, megbirkózunk.

Ki is mentek az udvarra, de Virág Péter egy pillanat alatt úgy földhöz csapta a sárkányt, hogy az rögtön kimúlt.

Most már kettesben mentek tovább, s hamarosan elértek a tizenkétfejű sárkány palotájába. Virág Péter őt is gyorsan földhöz teremtette, s két lánytestvérével nekivágott megkeresni a legfiatalabb leányt. A huszonnégyfejű sárkány palotájában meg is találták, s miután Péter félkézrel földhöz csapta erőszakos sógorát s szétaposta mind a huszonnégy fejét, testvéreivel hazaindult édesanyjához.

Megörült az asszony, mikor hazaértek, csaptak is olyan mulatságot, hogy három hétig folyt a bor Hencidától Boncidáig. Azóta is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Kiss István (Zrenjanin)

ORLOVÁT

A HUSZÁR ÉS A TÜNDEÉR

Volt egyszer egy nagyon-nagyon öreg asszonka és annak egy dalia, derék fia. Kettecskén boldogan éltek, éldegéltek mindaddig, amíg egy napon az ő ici-pici falucskájukban is felharsant a kiráj futárjának trombitája. Lett erre nagy zűrzavar a kicsiny kis faluban, mert a kiráj vitéze hadba szólította a fegyverfogókat. Lett erre nagy sírás-rívás a faluban, mindenhonnan a kenyérkeresőt vitték el.

A töpörödött anyóka is búval bélelte napjait, míg egyetlen fiának sütötte hamuban az útravaló pogácsát. Így volt ez minden házban. Mindenhol sok könny folyt el, de talán enné is több pogácsa is sült. Így a sok vitéz felkészítve talpa alá vette az utat és ment, ment pitymallattól kakasszóig az idegen országba.

Teltek-múltak a napok, a mi daliánk sok fojót úszott át, még több bort ivott meg, míg végül elérte a csillogó-ragyogó kiráji kastéjt. Itt szépen fogadták és gondjaira bízta a kirájkisasszony fürdőjének őrzését. Őrizte is híven a magyar dalia, míg egy éjszakán, amikor a Holddal rőtta a végtelen le-fel sétát, egyszerre csak csodák csodájára tíz tündér rebbent a tó mellé, ledobta szellő ruháját és szárnyait és vidáman a tóba siklott, ahol az első kakasszóig lubickoltak. Hej, dobbant nagyot a huszár szíve, a ruhákhoz osont és a legkisebb, legszebb tündérét elrejtette.

Mikor a vidám lubickolásnak vége lett, volt nagy lőtás-futás, keresgélés, sírdogálás, mert a legkisebb tündér ruháit ég nyelte, föld nyelte talán, de sehol se nem volt. Így mikor a többi tündér elröpült, a kicsi csak ott sírdogált bánatában, mert a huszár még a szárnyait is elrejtette.

No, de nem sokáig sírdogált a tündér, mert odament a huszár, megpödörte a bajuszát, magához ölelte a kis tündért, és vitte-vitte árkonbokron keresztül a falujába. Megörült az anyóka dali fiának, tündér menyének, nagyon boldogan éltek. A huszár az anyjára bízta a szárnyakat, hogy jól dugja el őket.

Így teltek-múltak a napok, az anyókának két kis unokája volt. Egyszer azonban megesett a baj, a tündér matatás közben fölfedezte szárnyait, felöltötte és lássatok csudát, mindent elfelejtett és elszállt. Egyenesen Tündérországba szállt.

Nagy lett a bánat a házban. A huszár nem tudott nyugodni, gondolt egyet, lépett kettőt, már is az Óperenciás-tengeren is túl járt, mert szívének búbánata vitte a szélvésznel is gyorsabban. Sok országot bejárt, sok népet megismert, de a tündérekről senki se nem tudott semmit.

Végül, egy nagyon öreg halászhoz ért. Ez rozoga csónakján átvitte a nagy víz közepén levő szigetre, de közben kérlelte, ne menjen, mert könnyen a hétfejű sárkány áldozata lehet. Nem hallgatott rá a dalia, kiugrott a csónakból, megköszönte az öreg szívességét és máris egy hatalmas kapu előtt állott.

Megdöngette jól a kaput, aztán bement, de nem nagyon messzire, mert egyszerre csak előtte termett egy csúf hétfejű sárkány. Nem dobant kettőt se a huszár szíve, már kint volt hüvejéből a már-már berozsdásodott kard. Hajrá! Futott a sárkány elé, kaszabolta a tüzet, vizet, füstöt okádó sárkány fejeit. De a lenyisszantott fejek helyébe mindég gonoszabb nőtt. A huszár csak kaszabolt fáradhatatlanul. Mire este lett, feljött a Hold, a sárkány utolsó feje is a porba hullt. A huszár letörölte verejtékét, véres kardját, majd hüvejébe tette. Elindult.

Zsongott az andalító zene, részegítőn illatoztak a tündértulipánok, messziről csillogott a tündérek kristájtiszta tava. Egyszer csak nagyot dobbant a huszár szíve, meglátta a tó partján szomorkodó feleségét, tündérét. Odafutott, átölelte, nem engedte el, míg a többiek oda nem sereglettek, s a tündérének ők maguk nem égették el a szárnyait. Szélparipákra ültették őket, a gondolatnál is sebesebben repülve egyszer csak otthon teremtek. A tündér szaladt szívére ölelni drága gyermekeit. Ölelte-csókolta őket, miközben potyogtak könnyei. Kezet csókolt az anyóának is, s közben úgy érezte a tündérségnél is szebb, mikor gyermekei „édesanyám”-nak szólítják.

Még ma is ojan nagy boldogságban élnek, mint akkor, ha meg nem haltak.

Kis János (Orlovát)

MUZSLA

BABSZEM JANKÓ

Hol vót, hol nem vót, az innenen innen vót, a tunnan mög túl, az Óperenciás-tengerökön is túl vót egy szögény embör, élt a feleségivel. De má úgy éjárt rajtuk az idő, hogy keztek öregöbök lönni. Ékeseröttek, ojan szomorúak vótak, hogy bár a Jóisten adott vóna nekik egy gyereket, ha nem is nagyobbat, egy akkorát, mint egy babszöm családöt, hogy lögyön nekik is valakijük. Úgyhogy akkorára elébe ugrott egy ojan, mint egy kis babszöm, oszt aran sapkába. Aszongya: – Itt vagyok, édösapám! Mos má én is segítök dógozni. – Ránéz az embör: – Hát, te tudsz dógozni?

Alig látszott a földtü, akkora vót, mint egy babszöm. Majd, ugye, azt mongya a feleséginek: – Ide hallgass, pakojjá a tarisznyába kényerét még egy csipetnyi sót. A korsót öntsd teli vízzel, oszt kiményünk a fiammā szántani. Úgyhogy, hát, aszongya az én fijam, hogy ű is tud dógozni. Maj mögnézzük, hogy hogy tud dógozni.

Mikó kimönnök, no oszt befogik a lovakat az ekébe, aszongya: – Édösapám, maj én belemék a lónak a fülibe. – Belemönt. Aszongya: – Ken még falatolódzon.

Belemönt a lónak a fülibe, oszt dirigál a lovaknak: – Cáo ide, cáo oda, ne, te! – Kijabál, hallik a hangja, de nem látnak senkit se az eke után, se a ló mellett. Csudákozott aki ára mönt mindenki, hogy ki hajti ezt a lovat, mikó sänkit nem látnak, se az ekéné, se a lónál, de hangot hallanak.

Majd ára mönt az uraság is, osztán mondi a bérösnek, hogy nézd mög csak, aszt a lovat senki nem irányíti, oszt hogy tudnak szántani. Ijen lovat kéne énnököm is. Aszongya a bérös: csakugyan.

No, mögának ott a szekér mellett, köszönnök az embörnek. – Hát – aszongya – mi csinál a bácsi? – Aszongya: – Falatolódzok. – Aszongya: – Hát, ki szánt, öregöm? – Hát, a fijam! – Hát, hun van a fija? – Aszongya: – A lónak a fülibe. – Aszongya: – Hát, én szeretném möglátni!

Hát, mikó ide gyüttek, a végire ide jérték, aszongya: – Ájjon mög. – No, szól Babszem Jankónak, hogy ájj le, fijam. Leát. Bekukucskát a lónak a fülibe az uraság. Ténleg akora vót, mint egy babszöm. Aran sapkába! Hm, aszongya ezt a sapkát idannád neköm az esküvöm napjára?!

Kóccsön – Aszongya a gyerek: – Nem adom, mer nem adod vissza. – Aszongya az uraság: – Visszadom én – aszongya – böcsületszavamra, csak add ide neköm az esküvöm napjára. – No, jó van, odatta.

Hát, mos má emúlik két nap, emúlik három nap, nem viszi az uraság a sapkát. Gondóta magába Babszöm Jankó, majd idadod te azt a sapkát, várja csak.

Elindút, hogy mén az uraságho. Tanákozik a rókávā. No, mikó a róka odajér, kérdi tülle: – Hova mész, Babszöm Jankó? – Aszongya: – Ęmék az urasághó, az aran sapkámé. – Aszongya: – Vigyé magaddā én-göm is. – Ó, – aszongya Babszöm Jankó – nem bírsz te annyit gyalogóni. – Dehogynem bírok, csak vigyé magaddā. – Aszongya: – Hát, ha bírsz, gyere velem.

Hát, mönt a róka. Aszongya: – Hallod, te, Babszöm Jankó, én má ěfáradtam. – Hát akkó – aszongya – eröggy a tarisznyámba, majd a hátamon viszlök.

Belement a tarisznyába, vitte a hátán a rókát. Tanákoznak a farkasā. Aszongya a farkas: – Hova mész, Babszöm Jankó? – Aszongya: – Mék az urasághon, az aran sapkámé. – Aszongya a farkas: – Jó van, vigyé magaddā éngöm is. – Aszongya: – Nem bírsz te ennyit gyalogóni. – Dehogynem, csak vigyé. – Hát, gyere, no!

Mönt akkó a farkas is. Mikó mönnek egy jó úton, aszongya neki a farkas: – Hallod, te, Babszöm Jankó, én má ěfáradtam. – Hát, eröggy a tarisznyámba! – Ajis belemönt a tarisznyájába.

Most mönnek tovább. Tanákoznak a medvévē. Aszongya a medve: – Huvá mész, Babszöm Jankó? – Hát, ěmék az urasághó, az aran sapkámé. – Aszongya a medve: – Vigyé magaddā éngöm is. – Hát – aszongya – nem bírsz te ennyit gyalogóni. – Aszongya a medve: – Dehogynem bírok, csak vigyé! – Gyere, no!

Ęmënt a farkas, a róka, a medve. Úgyhogy hát ěmönt ajis. Hát mikó szól a medve: – Hallod-e te, Babszöm Jankó, én má ěfáradtam. – Jó van, ha ěfáradtā, ereggy a tarisznyába. – A is belemënt.

Maj most mönnek, mind maga viszi a hátán. Maj mikó odaér az uraságho, beszél az uraságnak: – Hallod, te, uraság! Gyüttem az aran sapkámé! – Aszongya az uraság: – Te haszontalan, kéne aran sapka? – Szól a bérösöknek: – Hajjjjátok oda a ludak közé!

Az ólba be vótak csukva, ěrekesztve sok liba. Behajították oda Babszöm Jankót, majd ott szétszödik a libák. Persze kiengette a tarisznyábú a rókát, farkast, medvét, azok mingyā ěbántak az összes libāvā, mind męgfujtogatták.

Akkó oszt kigyün Babszöm Jankó, mind le van fujtogatva az összes liba. Aszongya: – Hallod, te uraság, gyüttem én az aran sapkámé. – Aszongya az uraság: – Te, haszontalan fráter – aszongya –, kéne még aran sapka? – Aszongya: – Hajjjjátok a kútba!

No, fogták a bérösök, behajították a kútba. Mikó behajították, aszongya Babszöm Jankó: – Szíd fő, tarisznyám, a vizet! Szíd fő, tarisznyám, a vizet! Szíd föl, tarisznyám, a vizet!

Mind főszítta, az egész vizet, ami a kútba vót, a tarisznyája. Na, most viszi a hátán. Aszongya az uraságnak: – Hallod, te, uraság! Gyüttem az aran sapkámé, add ide! – Aszongya az uraság: – Még kéne aran sapka? Majd adok én teneköd! Hajíjjátok az égő kemincébe rögtön!

Fogták a bérösök, behajították az égő kemincébe, égött a tűz a kemincébe. Babszöm Jankó meg rögtön kinyitotta a tarisznyája száját: – Engödd ki, tarisznyám, gyorsan engödd ki a vizet! Engödd ki! – Úgyhogy elötotta az egész tüzet a kemincébe. Egy szöm parázs se nem vót.

Kigyün vissza. – Hallod, te, uraság, gyüttem az aran sapkámé. – Aszongya az uraság: – Ha ojan rosszú vagy érte, itt van, lögyé vele boldog!

Fejibe tötte Babszöm Jankó. Ment haza nagy örömmē. Miko hazaért mongya: – Édösapám, édösanyám, hoztam az aran sapkát, ekaptam az uraságtú. Mos má élhetünk boldogan, itt van az aran sapka!

De éltek is boldogan. Még máma is élnek, ha mög nem haltak.

Báló Juliánna (Muzsla)

HA SZÓLSZ, LEVÁGOM AZ ORROD

Hol vót, hol nem vót, vót a világon egy szegényembör, mög a felesége. Úgyhogy három fijuk vót. Persze mán azok is igazán főnyöttek, munkaképések vótak. Bántotta az apjukat, az anyukat is, hogy semmire a világon nem tuggyák űket főhasznáni. Hát jó vóna, ha mán űk is mőnnének kenyérkeresöt után, mer bizon ennyinek sok kenyér köll. Úgyhogy a legőregöbbsz azonta: – Édesapám, én emék szógálatot keresni. – Jó van, fijam. Mongya az asszonnak, varjon neki tarisznyát, süssön pogácsát, mén a gyerök szógálatot keresni.

El is mönt. Kin áll a kapuba egy embör, aszongya: – Hát te, hova ballagsz, fijam? – Aszongya: – Én mék szógálatot keresni. – Aszongya: – Éppön neköm köllene egy bérös. – Jó van, – aszongya, – akkó itt maradhatok. – Aszongya: – De tudod, fijam, mi itt az izé? Hogy egy esztendő a szógálati bér, akkó kapod ki a fizetést, de aki mēgharagszik, annak levágjuk az órát. – Jó van, gazduram.

Na, most beszegödött a legénke. Dógozik, dógozik örömmē. Emúlik dél, nem híjik önni, emúlik este, nincs vacsora. Ennye, hát czéknek a dógom kő, oszt önni mög nem akarnak anni. Hát ijen szömtelenék! Aszongya a gazdának: – Gazduram, se ebéd, se vacsora? – Még tán haragszol? – Aszongya: – Hát, ki a fene nem haragunna mög, mikó nem kap önni. – Vötte a bicskát, levágta az órát.

Szegény legény hazamönt ór nékü. Sírdogát az anyja, hogy mostan beletötték a fiába a csúfot, levágták az órát.

Aszongya a középső: – Édősanyám, én emék és keresök szógálatot. Ha a bátyámnak le is vágták az órát, én emék, oszt én keresök szógálatot. – Jaj, fijam, ne menny sehová! – Emék én, emék.

Emént a középső fija is. Persze az az embör mögén csak ott át a kapuba. Mikó ott á, odajér a legén.

– Hova ballagsz, fijam? – Aszongya: – Mék szógálatot keresni. – Aszongya: – Hát éppön nekem köll szolga. Egy esztendő letelik, kifizetlek, fijam. – Aszongya: – De hozzátöszöm ám, aki mögharakszik, annak levágjuk az órát. – Jó van, gazduram.

Na, most dógoztak. Emúlik ebéd, nem híjik önni, emúlik a vacsora, nem hívik. Ennye! Hát majd hónap biztos hínak. Másnap se hitták, csak dógozni. Aszongya: – Ugye, gazduram, hát itten nem ösznek, csak dógozni? – Aszongya: – Tán még harakszól is? – Ki a fene nem haragunna, ha nem kap önni, oszt csak dógozni! – Kapta a bicskát, oszt levágta az órát.

Mos má emönt az is ór nékü. Haj, de rítt szögén anyyuk, hogy mostan beleverték a fijasiba a csúfot.

A legkisebb ecő aszongya: – Édősanyám, én mék ē szógáni. – Ne menny, fijam, két bátyád is hazagyütt ór nékü. – Nem bánom én, de én biztos nem gyüvök ór nékü haza.

No, emönt. Annak is varrt tarisznyát, süttött pogácsát, útnak bocsátotta. Hát kint ál az embör, mögént csak az az embör. Aszongya: – Hova ballagsz, fijam? – Aszongya: – Szógálatot keresök. – Hát, enneköm éppen köl egy bérös. – Jó, itt maradhatok. – Aszongya: – Hát, mi a fizetés? – Hát, – aszongya – tudod, fijam, én kifizetlek, de csak akkó, ha mögszólal a kakukkmadár, akkó jár le az esztendő. A kakukkmadár egy esztendőre mindég mögszólal. – Jó van, gazduram. – De aszongya: – Hozzátöszöm, aki mögharakszik, levágjuk az órát. – Jó, gazduram.

No, dógoznak, dógoznak, nem híjik önni. Hm, ez így mén? Hát, átmen a szomszédba, azt mongya a szomszédnak: – Aggyanak nekön önni. – Aszongya a szomszéd: – Hát, jó, adhatok ecő, de többet nem adok. – Adott neki önni. Övött a bérös.

– Majd én eszt áthozom –, aszongya, – van a palláson lüsz. Átvitt egy zsák lüsztet. Vót a komrába szalonna, átvitt egy ódal szalonnát. Mindönt. Úgyhogy az asszon, a szomszédasszon süttött neki kényerét, szalonnát adott neki. Krumplit vitt át. Krumplit is főzött neki. Úgyhogy dógozott a gyerök, mög még bizon át is horta, ami köllött neki, hogy ü ögyön. Soha nem hitták önni. Hát igaza is vót, valamit önni kő.

Majd ugye vót nyóc gyönyörű szép birka, oszt nagy eső vót, nagy sár vót, gondóta magába, ne járjon sárba, mind a nyóc birkát levágta oszt leterígette a bűrit, oszt azon járt. Aszongya a gazdura: – Ugye, hát János,

mi csinátá? – Aszongya: – Hát – nem akarok, Uram, sárba járni. – Hát – hun a húsa? – Aszongya: – Átvittem a szomszédba. Én azt lassan megészögetem. – Aszongya: – Tán még haragszik is, gazduram? – Dehogy haragszok, fijam, hát mé haragunnék? Azé a nyóc birkájé, azé még nincs harag. – Azé, mē ha haragszik, levágom az órát, gazduram. – Dehogy haragszok!

Ugye mos má jó kiürítette a pallását az öregnek, a komráját is. Persze bántotta őket. Hát, mos má ami hiányzik, gyerünk be a vásárba, aszongya, oszt vásárojjuk mög a birkákat is, hogy lögyön újra nyóc birka az udvarba.

Hát úgy is vót. Mikor el akarnak indúni, mönnek a vásárba, oszt mongya a Jancsi gyerök: – Gazduram, mit dógozzak, még oda lösznek? Aszongya: – Amit a szomszéd. – Jó, bele vagyok egyezve, amit a szomszéd.

Persze a szomszédnak, szögénnek rossz háza vót, oszt mán annyí mindönt áthordott, hogy át bírta renováni. Szépön szette le a cserepēt a szomszéd, oszt a fát is mind leszötte a háztetőrű, hogy csinál új házat. Hát, möglátta Jancsi, neki mingyá ásóvā, kapāvā, mind leverte a cserepet a ház tetejirű a gazdának. Fát is fejszévē mind leverte.

Mikó mennek haza a vásárbú, asz mongya: – Jaj, hé, leégtünk – aszongya: – Ó, nem. De néz csak mög, ahun van, hát nincs a házunkon tető. – Aszongya: – Mi csinát ez a gyerök? Tényleg nincs tetejük, mi csinát?

Hát, mikó hazaérnek, hát, látik, hogy le van zúzva mindön. Aszongya a gazda: – Ugye, aranyos, há mi csinátá? – Aszongya: – Amit a szomszéd, gazduram. – Aszongya a szomszéd is leverte, hát én is. – Maga parancsóta, amit a szomszéd. – Aszongya: – Tán még haragszik? – Dehogy haragszok, – aszongya, – mé haragudnék? Egy tetőjé csak nem haragszok mög. – Azé, mer ha haragszik, levágom az órát. – Dehogy haragszok, – aszongya, – nem haragszok én.

Oszt mongya az asszonnak, mi csinájának vele, ki kék fizetni, hogy mönnyön a háztú, me tejjesen leégöt benünket, tönkre megýünk.

Aszongya az asszon: – Itt van az a nagy epörfa a házunk előtt, majd én fómászok a tetejibe oszt kakukolok, oszt te meg híjad, hogy gyere be, János, kifizetlek. Mögszólalt a kakukmadár. Oszt akkó kifizessük, oszt emén haza, lejárt az év.

– Látod, hejös, jó van.

Úgy is vót. Majd ugyi fómászott az asszon a fára, oszt amiko fómászott, ékezött: kakuk, kakuk! Osz mongya gazduram: – János, gyere gyorsan, mögszólalt a kakukmadár. – Hun, gazduram? – Kakuk, kakuk! – Ténleg! No, fizessön ki.

Kifizette a gazda. Hát mikó kifizette, aszongya: – No mos má elmék. Hát isten álgya meg őket. – De aszongya: – Gazduram, én még soha kakukmadarat nem láttam, én szeretném möglátni. – Ne törögy te a kakukmadárrā, csak eriggy az utadon. – Nem, aszongya, én mögnézöm ezt a kakukmadarat!

Odamönt a fa alá, mögrázta a fát, lepottyant az asszon, szörnyet halt. Mikó szörnyet halt, elkezte ám a gazduram: – Hej, az anyád, itt vót, ott vóttját, hát a házam tönkretötted, a feleségöm möghalt, te gyalázatos, te disznó! – Aszongya: – Gazduram, tán még haragszik? – Hát ki a fene ne haragunna mög, ha ijét is csiná!

Gyorsan kivette a bicskát a zsebbű, levágta az órát.

– Aggya ide a bátyáim órjait is!

Odatta a bátya órjait is, oszt akkó szépön örömébe mönt haza az annyáhó, az apjáhó mög a két bátyáhó. Hozta nekik az órukat, osztán fizetést, itt van gazduramnak az óra, azt is hoztam, levágtam az órát. Hát aki ezt nem hiszi, máma is él, aki ēmesélte, járjon utánna.

Báló Julianna (Muzsla)

JÉZUS, SZENT PÉTER ÉS AZ ÖRDÖG

Vót egy szégén embör, a feleségive élt. Gyönyörűszép eladó nagylányai vótak. De ojan szögénség vót abba az időben a világba, hogy munkát nem kaptak, oszt nem vót mibű ötöztetni, szögényül éltek.

Irta az újság, vásár lösz Nagy bikácson. Abba a vásárba jó löbbe menni, de nincs píz, nagyon kevés. De csak bemén ű, szétnéz a városba. Egyik lánya is monta, másik lánya is: – Édösapám, bár neköm vögyön ruhát. – Édösapám, énnéköm is vegyön ruhát! – Hogy vegyök, mikó nincs rá péz? Akkó nem tudunk mibű élni, ha nem lösz péz a házná.

Úgyhogy elindút az embör nagy gonddā a vásárba. Ahogy mönt gondjába gondoskodott lehajtott fejjē, még tán mög se látta vóna, a vásár szélin át egy embēr három gyönyörű fekete hízott disznóvā, árúta. Aszongya: – Bácsi, gyüjjön, vögye mög a disznót. – Ó, – aszongya, nincsön neköm ēre pénzöm. – Aszongya: – Nem is pézé adom én ezt, bácsi. – Aszongya: – Hát, mijé adod? – Aszongya: – Három szójé. – Ó, mijé adod? – Aszongya: – Három szójé. Estére mék a három szójé. – Jó van, aszongya, annyijé mögvöhetēm.

Mögvötte, kezét csaptak, enyém a disznó. Hajti a három disznót, de azok ojan kövérök vótak, hogy allig tuttak mönni. Hazaért az embör. Mán kint várták a lányok, hogy mit visz nekik az apjuk. Szalad be a legöregöbb lánya: – Édösanyám, három gyönyörű hízódisznót hajt az én apám. – Ugyan, ne mondd! – Aszongya: – Mivē hajtaná, mikó még péze se nem vót?

De a másik is szalad be: – De, anyám, ojan gyönyörű három hízott disznót árú, hajti, hogy még ijét nem láttam.

Hát, ténleg kimén az asszon és láti, hogy gyönyörű három disznó, de mán úgy pihegtök, hogy maj mögfullattak a kövérségtű. Melög is vót

egy kicsit. Hazaértek. Kinyitogatták a kaput, hogy könnyebben behajcsa üket, mindgyá lefekütek. Sëmmi. – Rőgtőn összeszönni a szomszédokat, meg a komát, komaasszont, oszt rőgtőn levágyuk a disznókat, mer azok nem maradhatnak, mögfullanak a kövérségtű.

Úgyhogy összehítták ott a szomszédokat. Mingyá üstöt, üstházat, mingyá leszurkáták üket, ojan gyorsan ëbántak a három disznóvā, hogy hihetetlen vót. Majd rájuk gyütt ám az este. Akkorára mögfött ám a jó paprikás, oszt leütek önni, ösznek.

Odaér két embör, ojan szëgën ötözetűek. Azt mondják, hogy melik itt a gazda. Jelönközött, hogy én vagyok, aszongya. – Mondja, – aszongya, – nem kaphatnánk mink itt szállást? Mer, – aszongya, – még két faluba kő mönnünk, ránk sötétödött mán, este van. – Hát, – aszongya, – jó lönne egy kicsit mögpihenni válahun, osztán hogyne annának szállást.

Oszt mongya az embör: – Mink – aszongya – többen vagyunk, ágyat nem bírok anni, de itt a konyha, hozunk be szalmát, leteríjjük pokróccā, itt mögalszanak röggelig. – Hejös, mögalszunk mink itt is. – Mög még – aszongya – jó paprikást is bírok anni, vacsorát, mer gyönyörű három disznót vágtam.

Asz mongya az asszon rá erre: – Hát, mos má osztogassa kend, mer kapott kend disznót, mos má mindön gyüttmöntnek teríjjen, ken, kell mindön gyüttmöntnek önni – aszongya.

Erre asz mongya az egyik embör, hogy: – Pétör, tödd az ajtóra a kezedet, a kilincstre. – Pétör rátette a kilincstre a kezit. Odaért kívül aki mönt, az ördög. No, nagyot rúgott az ajtón. Aszongya: – Égyüttem a három szójé. – Asz mongya a Jézus: – A másikon mán vissza is möhecc. – Asz mongya: – Ket-tő. – Aszongya ezen mán visszamöhecc a másikon. Aszongya kívű az ördög: – Há-rom. – Aszongya: – Akinek három nagy eladólánya van, három nagy bödön zsírja, az nem szorú tehozzád ëgy főzeté.

Akkó mögharagudott az ördög, mögrázta a házat úgy, hogy összevissza rëpëdözött a lakás. Ha Jézus még Szënt Péter benne nem lött vóna, bizon, hogy az rájuk dűt vóna. Úgyhogy de az vót a szöröncsëje, hogy Jézus mög Szënt Péter benne vótak. Összerëpëdözött, de nem dűt össze.

Akkó oszt aszt monta Jézus: – Mos má mënyünk tovább, nem akartunk mink szálást, csak azë gyüttünk, hogy mögmöncsem a három lányodat, mer elvitték vóna, ëvitte vóna az ördög a három lányodat a három disznójér.

Hát ezt sokat emlögette az én apám, më ez való igaz, még máma is él, aki ëmonta. Ez igaz történet vót.

Báló Julianna (Muzsla)

A SZORGALMAS LÁNY ÉS A LUSTA FIÚ

Mönt Jézus mög Szent Péter a határba. Persze nagyon melegön sütött a nap. Odaérték egy kocsihon, hát ott ivogatott egy kislánka, mē még nem ojan nagylánka vót, de má kivitték azt kapáni. Úgyhogy mikó odajérték, azt kérdezték a kislántú, hogy vóna-e egy kis vizük, hogy inának, mē nagyon melegön süt a nap. De ű nem tutta, hogy ez Jézus mög Szent Pétör. Majd aszonta: – Van neköm vizem, de kiöntöm, hozok frisset, mingyá itt löszök, addig várjanak.

Szalatt a lánka a kútig is meg vissza. Vitt jó hideg vizet inni. Na, má ittak, mos má mönnyenök tovább.

Azt mondja Szent Pétör: – Ugye Uram, hogy ez a kislán minköt így kiszógát, kiöntötte a meleg vizet, hozott hidegöt, mit érdemöl, mivel áldod meg? – Hát, aszongya, maj mögáldom egy jó fiatal embörrē. – Aszongya: – Na, kíváncsi löszök, hogy ki lösz az a jó fiatalembör.

Mönnek tovább. Ott van egy gyönyörű körtefa, de érott rajta a körte, oszt ott fekszik alatta egy fiatalembör. Tátva van a szája. Úgyhogy aszongya: – Uram teremtöm, hát ennek mír van tátva a szája? – Aszongya: – Várja, hogy belessön a szájába a körte, még arra is lusta, hogy egy körtét levögyön oszt mögögye, hogy pottyanyon a szájába oszt majd ű összerági. – Aszongya: – Uram, Teremtöm, hogy él ez mög a nagyvilágba? Te tudod, hogy él mög, ez a kislán lösz a felesége. Ez maj bekeresi neki a mindēnnapi könyerit, meg fog élni.

Mindég monta az én apám, hogy ez történet vót, nem mese vót.

Báló Julianna (Muzsla)

SZENT PÉTER ÉS AZ ELTÉVEDT EMBER

Összeesküdött egy szép fiatal pár család, de jól éltek, ojan kedvessek vótak, este, mikó lefeküttek, persze hát egész nap fáradság az élet, me bizon küzdeni kő az életér, úgy hogy elaluttak, egész aluttak.

Az embör úgy aludt, ojan álomba merút, ojan álomba kerút, hogy bekerút egy pincébe. Rettēnetős nagy pince. Miko belépött, nem tutta kigondóni, hun vagyok. Még eztet az életbe nem láttam, még nem hallottam ezt a nagy pincét, de az mind teli vót poharakkā, égő méccökkē, egyik félig, másik tele, úgyhogy nem győzött csudákozni, hogy hun van most.

Arra mén egy embör, köszön neki, hogy jó napot, aggyon isten. Aszongya: – Hát maga kicsoda, mit keres itt, mikó itt nem szabad járkányi? – Hát aszongya: – Én tévedsbű gyüttem csak ide be. Ki ez, mi ez? – Ez a menyország – aszongya. Aszongya: – Én Szen Pétör vagyok. –

Szen Pétör? – Hát – aszongya – akkó bocsánat, nem soká löszök én itt, elmék én innet, de annyit mögkérdezök, mongya mög Szen Pétör, ugyan mit jelönt ez a sok pohár, ez a sok égő mécsés, akik itt égnek? – Aszongya: – Mögmondom én, mit jelönt. Mindön élő embörnek van egy pohára, benne az olajmécs ég osz – mongya, – mikó kiégött, meghalt. – Tán csak nem? – De – aszongya, – mongya édös Szen Péteröm, ugyan mék az enyém? Ha ugyan męgtanáá. – Épp ehun van e! – aszongya.

Rámutat egy pohárra, de abba má alig vót olaj. Aszongya: – Hát a feleségemé mék? Az mög majnem csordultig vót benne az olaj, nagyon égött a mécs, me hát sok olaj vót benne még. Aszongya: – Ez a feleségéé.

Gondóta magába, csak ěballagna innen, hogy lopnák a feleségöm olajjábú az enyembe, hogy én is továbbějjek, me én semeddig se élök, ha itten kiég az olaj, oszt odavan az embör.

Ě is ballagott Szen Pétör, ű meg így gondúta, hogy majd a kezive markul, raki a felesége poharábul az ű poharába az olajat. Rakta, de rakta, rakta, mán az ű poharába is vót ám jó féligné föjebb olajjá, akkorára durr, pofon vágta a felesége. – Akárhogy szeretlek, de ezt má nem engedem meg, elsőbb a fenekembe, aztán meg a számba nyújkájjá!

Báló Julianna (Muzsla)

BÉKAKIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kiráj. Ennek a kirájnak volt egy tündérszép lánya. A kirájkisasszony naphosszat a kastéj melleti gyönyörűszép kertben játszadozott. A kert zöld pázsitján sok-sok apró virág tarkállott. A fákon madarak daloltak és minden nap ők köszöntötték elsőnek a kis kirájnót. A kertben volt egy nagy kút is.

Egyik napon, amint a kertben játszadoztak az aranylabdával, a labda nagyot pattant és hipp-hopp, már el is tűnt a kútban. Sírt a kirájlány, nem tudták megvigasztalni. Naphosszat szomorkodott, amikor egyszer csak kidugta fejét a kút fenekéről egy csúnya varangyos béka, és megszólalt:

– Ne szomorkodj, kirájlány, fölhozom neked a kút méjéről az aranylabdát, ha teljesíted három kívánságomat.

A kirájkisasszonynak nem volt más választása, beleegyezett.

– Mi az a három kívánság? – kérdezte.

– Az első, hogy asztalednál ehessek, a második, hogy asztalednál ihassak, a harmadik meg, hogy ágyadban veled hálhassak.

Ahogy eszt a béka elmondta, eltűnt a víz alatt és pár perc múlva fölbukkant az aranylabdával. A kirájkisasszony nagyon megörült, hogy visszakapta labdáját és futott be a palotába, mire a béka utánnaszólt.

– Engem se felejts itt, hisz ígéretet adtál.

A kirájlány elkomorodott és egyik udvarhölgyével vitette a palotába a békát.

Elérkezett az ebéd ideje, a béka követelőzni kezdett:

– Kirájlány, a tányérodból akarok enni.

Később a poharából akart inni. Végül elérkezett az este, és a béka nagyokat ugrálva követte a kirájlányt a hálószoba ajtajáig. Ott a kirájlány kívül akarta hagyni a békát, de az újra megszólalt:

– A harmadik kívánságomat még nem teljesítetted!

Bosszús volt a kirájlány, de mit tehetett mást, bevitte az ágyába a békát, ő maga meg az ablaknál állt, és virrasztott. Mire a béka újra megszólalt:

– Feküdj az ágyadba, kirájlány!

Erre a kirájkisasszony dühbe gurult, fölkapta a békát és a falhoz vágta. Elfordult, s mérgében keservesen sírni kezdett. Mire egy hang megszólalt a háta mögött:

– Köszönöm, kirájlány, hogy megszabadítottál a gonosz varázslat alól.

A kirájkisasszony meglepetten fordult hátra. Hát, uramfia, egy délcég kiráji áll a szobában. A kirájlány megnémult az ijedtségtől, mire a kiráji megmagyarázta, hogy egy csúf boszorkány varázsolta el. A varázslat addig tart, míg egy kirájlány meg nem szabadítja.

Mondanom sem kell, hogy a két fiatal egymásba szeretett, és heted-hétországra szóló lakodalmat csaptak. Szólt a zene hét nap – hét éjjel, fojt a nagy vígasság. Még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle. Aki nem hiszi, járjon utána.

Varga Mária (Muzsla)

A KIRÁLYFI ÉS A VÁSZON

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren innen, az üveghegyen túl, élt egy király három fiával. Országá napkelettől napnyugatig terjedt. A király már öreg volt, érezte halála közeledtét, elhatározta, hogy birodalmát nem osztja fel fiai között, hanem annak adja, aki kiállja a kieszt próbát.

Magához hívatta őket, s ezt mondta:

– Fiaim, ti tudjátok, hogy életemben igazságos voltam, s szeretném, ha halálom után is az országban béke maradna. Mivel mindhárman képesek vagytok irányítására, a birodalom annak a kezébe jut, aki kiállja a próbát. Elmondta, miben próba vár reájuk. A legidősebb és a középső fiú a próba hallatán elmosojodtak, könnyűnek találták, de a legkisebb

kiráji komojan hallgatta apja szavait. Ugyanis ojan vásznat kellett hozniuk, amely száz rőf széles és hétszáz rőf hosszú, s a tű fokán át lehet húzni.

El is indultak, ki-ki a maga útján. A legidősebb kiráji nagyon szerette volna a birodalmat megkaparintani, de erről nem szólt senkinek. Összejárta a leghíresebb városokat, de a szövők a kiráji kérésére csak fejöket rázták. Végül is az egyik kisvárosban megvásárolta a legdrágább szöveteket. Hazafelé indult, gondolván, hogy most már bizonyosan kiráj lesz. Ugyanígy tett a középső kiráji is.

A legkisebb kiráji bebarangolt hetedhét országot három kerek esztendő alatt, de apja kívánságát nem tudta teljesíteni. Egyik napon azonban csoda történt! Ahogy megy, mendegél az erdőben, egy békára bukkan, ami majdnem elpusztult, de a fiút meglátva megszólalt:

– Kedves kiráji, hozzál nekem a forrásból vizet, mert elpusztulok.

A kis kiráji elszaladt a forráshoz, kulacsát telemerítette, s megítatta a kínlódó állatot. A béka, miután ivott, újból megszólalt:

– Mivel segítettél rajtam, meghálálom. Elvezetlek a Hó kirájhoz, kinek szövői száz rőf széles és hétszáz rőf hosszú vásznat szőnek, s a tű fokán át lehet húzni.

A kis kiráji úgy cselekedett, ahogy a béka mondta. A Hó kiráj szövői egy kettőre megszőtték a vásznat, s így a kiráji útnak indult. A béka könyörgött, vigye magával, a fiú újból meghallgatta. Útközben mikor már messze jártak Hó kiráj országától, a béka megszólalt:

– Most vágj földhöz!

A fiú nem akarta, de végül megtette. S a békából nagyon gyönyörű leány lett, ojan, amijet még emberi szem nem látott. Akkor a leány elmesélte, hogy ő egy elvarázsolt kirájleány. A fiú elhatározta, hogy feleségül veszi.

Amikor hazaért, megmutatta édesapjának a vásznat.

Olyan lakadalmat csaptak, hogy hetedhét országon túl is róla meséltek. S még talán ma is élnek, ha meg nem haltak.

Itt a vége, fuss el vége!

Tápai Irén (Muzsla)

MAGYARITTABÉ

GYURI ÉS A LIBA

Ez is a régi világba vót. Még akkó tanyavilág is vót. Két tesvír, Gyuri vót mind a kettőnek a neve. De elneveszték az egyiket kis Gyurinak, a másikat nagy Gyurinak.

Kis Gyurinak vót egy libája, nem bírt többet nevelni. Nagy Gyurinak meg vót öt. De kis Gyuri nem tudta, mitévő légyen vele. Ha levágja, megsüti, lisztje nincsen, hogy valahogy ráráncson. Azt gondolta, elviszi a kirájnak, megajándékozza vele.

El is vitte. Hóna alá vette. Mikor a palota elé írt, hát, ott ált az őr, nem engedte vóna be. – Mit akarsz, te, itten? – Kiráj urammā akarok beszólni, ajándíkot hoztam neki. – Oda te nem mēhecc be! – De én vele akarok beszólni.

Hát, mit vót mit tenni, bement az őr, emonta a kirájnak, hogy itt van egy szégín embēr egy libával. – Magával akar beszólni. – Bocsásd be!

Bemēnt. Illedelmesen köszönt, meg hozta ezt a libát. Így van. – Minek hoztál te nekēm, mikó te is rá vóná erre utalva? – De mi csinyájak vele? Ha levágom is, nincs mivel ráráncsak, lisztem sincs. – Jó van – aszongya a kiráj. – Elfogadom, ha ē tudod osztani becsületesen, mer van felesígem, két fijam, két lányom meg te. Ha el tudod osztani becsületesen, tíz zsák lisztet kapsz.

Hát, mingyá hívta a szakácsokat, levágták, egybe megsütötték, bevitték az asztalra. Kést adtak a kezibe, hogy most ossza szít hétfele, de becsületesen. Mingyá levágta a fejit, odanyújtotta a kirájnak. – Ez kirájuramat illeti, mivel maga az országnak a feje. – Levágta a nyakát. – Ez kirájasszont illeti, ű az utánavaló. – Levágta a két lábát térgyig, ez a két kirájfié, jól tudjanak gyalogolni a vadászaton. Levágta a két szárnyát, átnyújtotta a két lánynak. Ez a két lánt illeti, mivel ezek szárnyára lesznek bocsátva, hogy tугyanak repülni. – Hejes, Gyuri! – Mingyá szót a kiráj a kocsisoknak, rakjanak tíz zsák lisztet a kocsira, vigyík ē Gyurinak.

È is vitték. Nagy Gyuri észrevette, hogy nagy forgolódás van ottan. Mikó a kocsisok emēntek, elintízték, ű átmēnt, mēgnízi, mi törtínt itt. – Hát, megajándíkosztam a libával a kirájt, oszt tíz zsák lisztet adott jutalmul.

Azt gondolta nagy Gyuri, neki öt libája van, hát akkor ű kap ötven zsák lisztet. Tanakodott. Két nap múva ű is félrakta a kocsjára a libákat. Vót egy lova. Ęvitte a libákat. Ę is męgált a palota elłtt, az łr beszłlt a kirájnak, hogy beengedhetnék, itt van egy másik szęginember, de ez łt libát hozott.

– Bocsásd be! – Bebocsátotta. Az az łt libát lerakta. Mivel ez is aszonta, hogy megajándíkozza a kirajt vele, a kiráj ěfogadta. – Elfogadom, ha el tudod osztani hetünk fele, de becsületesen legyen mindenkinek, łtven zsák lisztet kapsz, de ha nem tudod elosztani, huszonłt botłtist.

Hát, osztogatta mindenfílekípen, de nem jłtt jóra sehogy. Űdłt is attak neki, három napot felosztani. Majd azt mondta a kiráj: – Ereggy el az łcsédhe, hídd el, az maj csak el tugya osztani.

Hát el is ment. Felkírte az łccsit, hogy gyere mán el, nem tudok boldogulni.

Hát, el is mentek. Monta a kiráj neki is, hogy becsületesen ozd el, hogy minden egyformán legyen. Hát, semmi az! Elébe vett az egy libát, meg a kirájné elébe tette meg a kirájnak, ez három liba. Másik libát elébe tette a két kirájfinak, itt is három liba. Elébe tette az egy libát a két lánynak, ez is három liba. Két liba meg egy, e is három liba!

Hej, kis Gyuri! A kocsisoknak megparancsolta a kiráj, łtven zsák lisztet vigyenek el a kis Gyurinak. Nagy Gyurit meg huszonłt botłtissel bocsátották el.

Juhász Péter (Magyarittabé)

MÁTYÁS KIRÁLY

Annak idejin élt igasságos Mátyás kiráj, mer úgy nevezte az egisz níp, mer úgy is vót. Most, hogy męgtudja a níp íletit, nyomorát, vagy akár a boldogságát, így ment egyik falurú másakra, határokon keresztül.

Egy alkalommā, ahogy męnt, látta, hogy egy embēr szánt három lúvā, egy másik szánt egy lúvā. Odament ahó, aki három lúvā szántott. Azt mondta, egy lovat innet fogjá ki, oszt add oda anak, akinek egy lova van, hogy neki is legyen kettó. Így majd jobban tuttok boldogulni.

Oda is atta neki. Egy idő múltán, megen męgy Mátyás kiráj, hát látja, hogy az az ember, aki akkó egy lóvā szántott, kapott egy lovat, megent csak egy lóvā szánt. Męgkérdezte Mátyás kiráj: – Hát, hun van a másik lovad, amit akkó kaptá? Mér szántol most egy lóvā? – Az ember azt felelte: – Ęn így szoktam meg!

Jámbor Imre (Magyarittabé)

MÁTYÁS KIRÁLY MEG A TÖK

Mátyás szeretett gyüszmékélni. No, majd osztán vót egy szëgin ember. Vót neki egy kis háza, földceskéje. Termelt ezt, azt. Közbe termelt neki ez-az, tökök is teremtek. De egy nagyon szíp vót. Kedveskedni akart a kirájnak. Ęviszi ezt a tököt ajándíkba. Ęvitte fel Budára.

Hát, a kiráj elfogatta tüle. Kihalgatta, hogy mint íl. Elmonta az ű íletít a szëgin ember ide-oda. Nahát, akkor a kiráj megajándíkotta a tökír, valamennyi, nem tudom én, mennyi arannyá. Úgyhogy azon a pízen ű, miko hazament, bírt építeni egy kis házíkót, egy kis földceskét venni.

Majd ezt látta egy írígj jómódú, gazdagnak nevezett ember. Gondóta, ha ez azír a tökír kapott annyi pízt, mennyit kapna ű azír a két szép ökörír, ami neki van. Félvihetné. Fogta magát, félvitte a gyönyörű szép két ökröt Mátyásnak. Azzal is ěbeszilgetett Mátyás, ki vagy mi. Mëgtudta, hogy jobbmódú.

– Nahát, amír te adtad ezt a két szép ökröt, nízd, itt van ez a szép nagy tök, ezt neked ajándíkodom, mer ez ennyi meg ennyi aranba kerút. Hát, osztán vidd haza.

Akkor osztán a paraszt ěment haza, oszt szígyelte is az ígyet, meg bosszús is vót. Bosszújába bedobta a szëginembernek az udvarába a tököt. – Légyen a tied! – A szëginembernek a disznaja fogyasztotta el a tököt. Hát eddig tartott a tök!

Patai Béla (Magyarittabé)

CSÓRI CSUKA

Annak idejín Mátyás szeretett álruhába jární az ű országába ide-oda. Na, osztán jártába-keltibe Csór hejsígbe menne. Hát, ottan kírt ott a szállóba ebídet. Hát, mi van? Há, ez van, az van. Csinájanak neki, süsének halat. Csukát. Szerette a csukamájat. Na, keresi a májat benne, piszkájja. A kocsmáros meg fitymáva nézi, hogy tologatja jobbra-balra. Gögösen odafelel: – Mit turkász benne, te íjen, ojan? Tán nem teccik a kaja? Há, a mondja: – Keresem a májat! – Megvető hangon mondja a kocsmáros: – Csóri csuka, nincsen mája!

No, fizet, oszt eltávozott. Jegyet csinát az asztal alatt, hogy ű ott járt ekkor meg ekkor. Kísőbbi időbe elment hivatalos útjára, kiráji öltözíkbe. A vendéglős tisztelettel fogadta, minden. Na, oszt akko felelőssígre vonta. Kérdezte tüle: – Jól szoktad te kielígíteni a vándorokat? – Mindig nagyon tisztessígesen. – Valamikor valakit nem szógáltál ki? – Ű mindig kiszógát mindenkit.

Akkó oszt megmutatta neki, mi van ide írva. – Annak idején én vótam az, akinek az ebídjibül kivetted a májat. Ezír hát annak rendje-módja szerint, ahogy ű szokta, megvesszőztette.

Patai Béla (Magyarittabé)

MÁTYÁS KIRÁLY MINT KOVÁCS

Mátyás kirájnak az vót a hobbija, vagy nem is hobbija, kötelességinek érezte azt, hogy ellenőrizze az ű alatvalóinak az ű ballépéseit, visszaéléseit. Járt, kelt, hát, mos mán nem tudom, faluba törtúnt, városba vót, mi vót a hejsíg neve.

Még máma is van az, hogy a kirájt üldözik. Mindig vannak kémek. Ű is megszagolta, hogy üldözik. Hát, hogy meneküjjön el? Hát, akkó berohant egy kovácsműhejbe. A kovácstú êkirte a bürkötínt, nyakába akasztotta. A műhej elôt ott vót a javítandó kocsikerík, a szekérkerík, fogta, gurította a városon keresztú, addig, míg csak ki nem ment a városbú. Otthagyott csapot, papot. Így menekút még Mátyás kiráj az üldözô kémjei elól.

Patai Béla (Magyarittabé)

MÁTYÁS KIRÁLY FORDÍTVÁ PATKOLTATTA A LOVÁT

Mátyás érezte, hogy nyomába ezek az üldözô papagájok. Valahol szerzett egy gebét gyorsan. Odaálította a kovácshó, patkója még. Vasajja még, de fordítva tégye a patára a patkót. Az eleje legyen hátul. Mikor ez mégvót, akko ényargalt vele. Az üldözôk nem találták.

– Ere kélét neki mënni, láccik a nyom, ère mënt!

Visszamëntek oda, ahonnan indultak, mer a patkónyom a ló lábán visszavezetett.

Patai Béla (Magyarittabé)

MÁTYÁS ÉS A BOLOND

Valamikó rígen, Mátyás kiráj idejibe annak vót egy udvari bolondja, Istók vót a neve. Mátyás kiráj fent ált az erkéjen, sétikát. Ara ment Istók. Kérđi tüle: – Huva mész, te? – Hát, tíged akarlak meglátogatni. – Ide nem gyühet föl bolond! – Hát, te hogy jutottá oda? – kérđi Istók.

Juhász Péter (Magyarittabé)

A PISÁLÓ LÁNYOK

Vót éccē egy gróf. Mēnt a vonaton. Kinizett az ablakon, látja, hogy egy lány kucorog, pisál. Hát, oszt leállította a vonatot, ájjon mēg. Mēgszerette a lánt, oszt ēvette felesīgű.

Pár évig együtt vótak. Éccē mongya, utazzanak ē ara a hejre, ahun ūtet mēgszerette. Osz a felesige szīgylte, mijen környezetbe tanáta ūtet. De csak ēmentek. Hát, odaírnek. A kalauz szalad, hogy ēhúzza a firhangot. – Jó, jó – azongya –, ne húzza ē, én itt ki akarok nízni. – Aszongya, itt nem lehet kinízni, mer itt egy lánt ijen környezetbe szerettek mēg, osztán azóta itt ūnek a lányok vígig, pisának. Kiűtek ūk is pisáni, hátha ūk is ijen szerēncsēt tanának, mint az a másik lán.

Varga Erzsébet (Magyarittabé)

A PLETYKÁS ASSZONYOK

Gugyori meg Hunyori jóbarátok vótak. Minden dílelött vasárnap a kocsmába tanákoztak. Hát, elbeszílgettek, pálinkás pohár mellett.

Éccēr aszongya Gugyori: – Jaj, komám, az én felesígem ojan, ē nem mondana a házon kívül senkinek semmit. Titoktartó. – Hát ne mond, – aszongya Hunyori –, minden asszon pletyka! – Az enyim nem. – Hát, – aszongya Hunyori – a tied se különb, mint az enyim vagy a szomszíd-asszony vagy a többi. – Az én felesígem, a nem! Az egy áldott asszony, az a házbú ki nem mond semmit. – Jó van, komám – aszongya – foggyunk öt liter borba, hogy te hónap dílutánra kimondottan tíz tojást tojsz. – Hát, te nem! – Jó van, csak csinád úgy, ahogy mondom. Öt liter borba fogadunk. Jövő vasárnap dílelött itt isszuk meg. – Rendbe van. Hónap reggē ne kej fē, – Hunyori mongya Gugyorinak. – Kízíts oda egy tojást, tedd a paplanyod alá. Osz ne kej föl. Maj megy a felesíged kőtögetni, de te ne kej fő, mongyad, hogy te nem bírsz főkeni. Szígylled magad, mert mēgtojtá. De esztet így csinád, mer különben megcsalódsz.

Hát, úgy is csinát Gugyori másnap. Kízített a paplany alá egy gyönyörű tyúktojást. Majd elmúlt az idő, hogy fel kellett vóna má kelni. A felesige felkelt eléb, bemegy, szól: – Kej má fel, hé, mit fetrengesz ijen soká! – Hadd el, hadd el! Bajba vagyok. – Mi baj? – Ide tojtam. – Mi baj, maj kimosom, oszt kész. – Nem úgy, ám! Valódi tyúktojást tojtam. – Ugyan, ne mondd! – De bizon! De ne mondd el senkinek, mert ezt nem cselekedte senki, én velem ez most mēgtörtint.

Hát kiveszi a tojást. Gugyori csak fölkel osztán. Kimēnt az uccára, a komaasszonya éppen a kúton vót. Akkor a kútra is úgy jártak, egyik kútrú a másikra.

– Komámasszon, várja csak, mondok valamit. – Mit? – Mi történt nálunk!

Elmonta az esetet, hogy megtoj az embër. Hát, aszongya: – Mit tehetsz? Kimosod oszt kîsz. – De nem úgy! Kimondottan tyúktojást. – Ugyan, ne beszîj! – De bizony! – No, még eszt se hallottam. – De nem mondd senkinek! – Nem! Nem mondom.

Elment, alig írt haza a komaasszonya, a szomszídasszony kint vót, annak is csak emonta naggyábú, hogy mi lett a komaasszonyékná. Az meg elment a postára, ott elmonta az ű komaasszonyának, erre-arra.

No, a falu közepin három tojás lett belüle, nem egy. Hát, estefelegyenyen a masinszkába* mûtrágya vígett Jóska bácsi vagy Gogyori. A gyerekek meg jáccanak az ucán, kijabának: – Jóska bácsi, hun vannak a csirkék mostan? – Mijen csirkék? – Hát, amiket máma reggê ki-kötött.

Nemcsak tojás, mán meg csirkék is. Vasárnap vitte ű felszólítás nélkül az öt liter bort. Hunyorival megitták. Hát, hogy aztán mi törtînt, én nem tudom.

Juhász Péter (Magyarittabé)

A HÁROM LÁNY, ZSUZSKA

Egy embërnek vót három lánya. Az egyiket, a legkisebbikét Zsuzskának hitták. De ez nagyon elevên lán vót, oszt mindenki legjobban megszerette mindig. A tesvírei ezér irigykedtek rá.

Osztán az apjuk êküdté űket szógálni. Hát, mënnek, mënnek, tanákoztak, kint ál egy ember az uccán, tanákoztak avvá az embërre. Kêrdik; nem kéne nekik egy szógáló? – De igen – aszongya. – Ippen ijen három lánra vóna szükségik.

Oszt elátak hozzá. Ez még az ördög vót. Hát, megfogatta űket, de azê Zsuzskát legjobban szerette. Mëgszerette. Este félfejtette űket a pallásra. De neki is vót három lánya. Azt is a pallásra fejtette. Azok is ott feküdtek, oszt az ű lányának párnát tett a feje alá, a Zsuzskáéknak meg követ. Közbe Zsuzska kihallgatta űket, hogy azon tanakottak a felesíggel, íccaka mind a három lánnak levágják a fejit. Akik odamentek, azoknak.

Hát, a Zsuzska, mikó amazok elaluttak, fôkelt, oszt kicserélte a párnát, az ű fejük alá tette. Hát, ífilbe mëgy az ördög, levagdossa az ű lányának a fejit. Akkó reggel, mikor mán a felesíge befûtött meg mindên, mos mán mëgsütik, Zsuzskáék meg lejöttek a pallásrú, lekiabáltak: – Hej, ördög, nem minket öltél meg, hanem a három gyereked! – Akkó nagyon mérgesek vótak. Ezek meg észalattak.

Méntek, méntek, hát tanákoztak a kirájjá, oszt megajáták, nem-e kéne szógálló. Hát aszongya a kiráj: – Ípp ijen három lánra vóna szükség. – Oszt hát a is nagyon megszerette őket, de az is Zsuzskát legjobban szerette, mer nagyon elevén vót.

Akkó az a két tesvír meg irígykednek, oszt éveztík mondani, hogy annak az ördögnek van egy tengerugró papuccsa. Aszonta a Zsuzsika, hogy ű ē tuggya lopni. Aszonta a kiráj, jó. É kell Zsuzsikának, mēnni érte. Aszongya, igaz, hogy van, de ű nem monta, hogy ē tuggya lopni. Hát, ē kellēt írte menni. Oszt mikó odaért, hát megtanáta a papucsot, belelépett, akkó bekiátott: – Hej, ördög, viszem a tengerugró papucsodat! – Aszongya az ördög: – Megáj, Zsuzska, meglakósz te ezér! Megöletted három szép lányomat, a papucsomat is viszed. De ezér meglakósz!

Oszt észalatt vele Zsuzska. Odért. A kiráj még jobban megszerette. Akkor a tesvírek meg megent irígykedtek rá. Oszt akkó meg azt hazutták, hogy van neki tengerütő pácája. Akko azír is vissza kellēt neki mēnni. Mikó ēhozta azt is, a kiráj nagyon megszerette. Akkó megen vissza kellēt menni. Azt hazutták a tesvírek, van neki egy zsák arandiója. Aszonta Zsuzska: – Igaz, hogy van, de azt a feje alatt tartja, azt nem bírja ēhozni. – Hát, addig veszekedett vele a kiráj, hogy ē kellēt neki mēnni. Mikó odaírt, íppen ifil vót, oszt lassan bemēnt, kihúzta a feje alól, a zsák kiódódott, oszt kiszóródott a díj. Ére oszt Zsuzska kiszalatt, de az ördög ēkapta, megfogta.

– Na, aszongya, mos má meglakósz, Zsuzska!

Oszt akkó megekötözte, oszt akkó a felesígit félkötötte, oszt akkó nekifogott fúteni, ű meg maj lakomat csiná, megsüti Zsuzskát, levágják. Osztán befütött az ördögné, osztán Zsuzskát rá akarta ütetni a lapátra. Űljön rá osztán maj beteszi a kemencibe.

Hát, ahogy ráüt, mindig lecsúszott róla. Aszongya neki az ördögné, hogy hát rendessen űjjön rá a lapátra. Zsuzska mongya: – Mutassa meg, hogy kell!

E meg ráüt, ű meg belökte a kemencébe, oszt föltette az elótét, összeszette az arandijót, oszt emēnt.

Oszt csinát egy tököt, oszt bekötötte a fejit, meg csinát órát, szemet, szájat, oszt beletette az ágyba. Oszt ű emeneküt.

Hát, oszt mikó hazagyön az ördög, odamēgy az ágyhó. – Elfáradtál meg minden? – Beszíl. Hát látja, a tök van ott, nincs a felesíge. Akko osztán nagyon mérges lett, de hát mán akkó hijába vót.

Zsuzskát meg amott a kiráj annyira megszerette, hogy elvette felesígül. A lányokat meg a fú közé rakatta, oszt aki ára járt, mindenkinek le kellēt köpködni őket, amír ijen irígyek vótak a testvírikre.

Varga Erzsébet (Magyarittabé)

AZ OKOS KIRÁLYLÁNY

Ēccē vót egy kiráj, annak egy okos lánya. Az ojan okos vót, hogy a minisztereken is túljárt az esze. Azok ha föladtak neki kérdíst, ű mindig megfejttette. De ha ű azoknak feladott, azok nem tutták megfejteni. Oszt miko megnőtt a lán, a kiráj kihirdette, férhen agya a lányát, de ojanhon, aki meg tuggya fejteni a kérdíseket.

Hát, győttek is a kírők mindenfelől, de mind szégyenkezve visszament, mē egyik se tutta megfejteni.

Egy embernek vót három fija. Kettő okos vót, tanult, a harmadik az pedig nem tanult. Azír nevezttük Ostoba Jánosnak. Osztán azok is, hát, a két tanult monták, hogy emēnek szerencsét próbáni. János, ű is el akart mēnni, de a tesvírjei nem akarták. De csak addig erősködött, hogyhát azt monták, győjjön, na.

El is indultak lóháton. Mēntek egy darabig. Egyszer János tanát egy döglött madarat. Kijabál a tesvírjeinek, hogy ájjanak mēg, tanát valamit. Hát azok miko meglátták, nagyon haragudtak. Azt mongyák: – Mit akarsz evvē a halott madárra? – Hát ű a zsebibe teszi, hátha még szükségé lesz rá.

Na, akkor mēntek tovább, akkor meg tanát egy csapot János. Megent a tesvírjeinek kijabál, megent tanát valamit. Hát, mit tanát? Miko meglátták, haraguttak, hogy mindig hátrájja űket. Hát, János azt is a zsebibe tette.

Mēntek tovább. Akkó meg tanát egy abrincdot. Kijabát a tesvírjeinek. Azok leszitták, hogy minden ostobaságot összeszed, oszt kíselteti űket. Hát ű nem bánnya, azt is a zsebibe teszi.

Na, akkó mēntek tovább bíkességbe. Akkó János tanát egy tehínpínt. Hát, megen kijabá a tesvírjeinek, ájjanak meg, tanát valamit. Mikor azok látták, hogy mit tanát, megvertük Jánost, hogy ijen ostoba, hogy mindent összeszed. Hát, aszongya János: – Nem bánom, de én ezt is beletészem a tarisznyába. Hátha szükségem lesz rá.

Na, akkor mēntek. Hát, egyszer megérkeztek a kiráj váráhon. Ott jelenkeztek. Be is erisztettük űket. Hát, először a legidősebb ment be. A kirájlán űlt a szobába a kájha mellett. A kájháná vót még egy szék. Azt mutatta a kírőnek, hogy ott foglaljon helyet.

Azt mongya a legín, hogy jó meleg van itt. Azt mongya a kirájlán: – De az én szívembe még melegebb. – Hát ěre a legín nem tudott válaszóni. Akkor a kirájlán mutatta neki, hogy mehet, nem tudott megfelelni.

Akkó jött a másik. Hát, a szintén úgy járt.

Akkor bemēnt János. Hát, János is ugyanaszt monta, hogy jó meleg van itt bent. Aszongya a kirájlán: – De az én szívembe még melegebb van. – Aszongya János, hogy akkó megsüthetném a madaramat ott. Aszongya a kirájlán: – Nem lēhēt, mer kicsepeg a zsírja. – Asz mongya

János: – Itt van ez a csap! – Kivette a zsebibű. – Odatesszük és nem bír kicsepegni a zsír. – Asz mongya a kirájlán, akkor szétpukkan. Akkor János kivette az abrincot. Aszongya: – Rátesszük ezt az abrincot, oszt nem bír szétpukkanni.

Akkor nagyon mérges lett a kirájlán. Aszt mongya a kirájlán: – De sok gyűjteményed van. Tán még trágyád is van? – Akkor kivette János a tehénlepínt. Aszt mongya: – Itt van, ni!

Akkor nagyon megharagudott a kirájlán. Elkezdett kijabáni az apjának, hogy vesztett. Aszt mongya János: – Dehogy vesztetté, inkább nyerté! – A kirájlán tovább kijabál, hogy nem győztem, nem nyertem, nem tanátam. Aszongya János: – Hát, tanátá! Tanátá engem, én meg tígéd!

Hát, akkor a kiráj nem akarta megmásítani a szavát, hát aszt monta, hogyhát az lész a kiráj, aki a lányának a kérdéseit megfejti. Oszt akkor hát csinátak nagy lakodalmat. Nemsokára meghalt a kiráj, akkor János lett a kiráj. Akkor János odavitte a két testvérjít miniszternek. Oszt még most is ilnek, ha meg nem haltak.

B. Varga Juliánna (Magyarittabé)

A KIRÁLY ÉS A SZEGÉNYEMBER INGE

Vót eccër egy kiráj valamikor régen. Betegségbe esett. Möntek orvostúl orvoshó, kórházba. Gyógyszértárba mán orvoság nem vót a szá-mára.

Majd egy jósasszon kerūt a városba. Azt is előhítták. Azt a tanácsot adta, hogy kiráj uram meggyógyul, csak egy ojan embërnek az ingit kell hogy rávegye, aki még van élígedve.

Hó, azt gondóták, hogyne kapnák, mindenki még van talá élígedve. Elkeztík kérdezetni a minisztereket. Mind valami úton-módon hogy vagy evvë vagy avvã nem vót megélígedve. Maj futárokat küttek az ország területire, de mind avvã mént vissza, hogy nem tanálnak megélígedett embért, mer mindenki tele van panasszã.

Igy mán bajba kerūt az ország, nincs ojan ing.

Eccër egy katona jelenközött, az gondóta, ha az országot járja, nem lész a katonaságnál, szabad íletet íl. De ű gyalog mégyën. El is engettík. Mént keresztül az erdõn, hát, látja, hogy gyerekék szaladgálnak. Közledik hozzá, látja, hogy az erdész karba tett kézzel nízi űket, gyönyörködik bennük. Odamégy a katona, kérdi: – No, mi csinyál, erdész uram? – Gyönyörködök a gyerekeimbe. Nízze, mijen szípen jáccanak! – Örül nekik? – Hát, hogyne örűnék, az enyimek. Nízze, kilencen vannak. – Még van velük élígedve? – Hát, hogyne vónék! – A sorsával is? – Avval is. Nem kívánok jobat.

– Jaj, – aszongya, – csakhogy ráakattam magára! Ténne egy szívességet nekem?

– Nagyon szívessen.

– Hát, akkó tuggya mit, a kirájunk nagybeteg, ott áll, hogy halálos ágyán van. Lénne szíves az ingit ideadni, hogy rávegye, attul meggyógyul. Szítteríti a kabátját.

– Nagyon szívessen odaadnám, de nekem ingem nincs!

Juhász Péter (Magyarittabé)

DOKTOR KAKUKK KISASSZONY ESETE

Törtínt egy alkalommā, egy vadászat idejín, hogy egy gyerek belelútt a bagoj lábába. A bagoj ájultan rogyott össze. Hát, mi csinyájon, mi tévő legyen? Nem bír menni sehová. Széjjelnízett, hát, legközelebb ott látta nem messze a kedvenc barátját, a varnyút. Mēgkírte:

– Kedves barátom, segítcs rajtam, ha bírsz, mer nagyon fáj a lábom. Nem bírok menni. Tele van sērétte. – Hát, én segíték, de csak ojan formába, hogy elvezetlek egy doktorhó, mer én nem értek az ijen betegségnek a gyógyításáhó.

Össze is fogózkodtak. Elvezette a Doktor Kakukk kisasszonhó. Mondja neki, hogy ide vezettem ezt a bagoj barátomat, mer nagyon fáj a lába, tele van sērétte, ha bírna rajta segíteni. Azt mondta a Doktor Kakukk kisasszony: – Én segíték, segíteni bírok, de a bagoj becsületiír egy szót sem szólok. Ha vállalod a felelősséget, akkor én adok jó orvosságot a gyógyításra. – Rendbe van, vállalom a felelősséget.

Igy akkor azt monta a Doktor Kakukk kisasszon, hogy vezesd le a patak szélire, ott lubickojjon a mocsárba. Ott akkó mind kihul a sērét a lábábú.

Úgy is vót. De mán mikó mēntek, mingyá monta a bagoj: – Ej, hát ezt én is tuttam vóna! – Hát, mindegy.

Maj egy pár nap múva ēment a Doktor Kakukk kisasszon, hogy meglátogassa a beteget. Odanyútotta szép kecsesessen a lábait, várván, hogy maj fizet a bagoj. Igen ám, de annak esze ágában sem vót, hogy fizessen, hanem ēkezdet méltatlankonni: – Jaj, de szép piros lábod van! Nékem ha ijen szép piros lábom vóna, én vónék a legboldogabb a világon!

Esze ágába se vót, hogy fizessen. Ezér ojan nagyon megsértődött a Kakukk kisasszony, hogy attul fogva tojásait mindig a más madarak fészkeibe rakja.

Jámbor Imre (Magyarittabé)

KI TUD NAGYOBBAT HAZUDNI?

Az ember kivitte a dudváját a főgyire. Szóval elszórta. Másnap ki- megy, lássa, hogy nem az ő főgyin van. Mi csinyát? Megfogta a négy sarkát, átfordította az ű főgyire. Hát aszongyák: e lehet.

Akkó a másik ember aszongya, neki meg vót nem tudom hán család raj- ja. Minden réggē megolvasta, hogy hán mēnt ki. Este mēgen megolvasta, mi- kor jönnek hazafele. Hát, ez este kettő hiánzott. Bántotta, hogy hová lett ez a két raj. Elmēnt keresésre. Kimēnt az erdőbe, hát hajja, mikó kimegy az er- dőbe, hogy egy szēginembēr ugyancsak pūfő valamit. Odamēgyēn, hát, a két méhecskéje be vót fogva egy szekérbe, meg vót rakva gajjá. Oszt mire odamēgyēn, hát mán a szūgyüket főtörte a járom. Hát, akkó kifogta a két méhecskét, hazavitte. Otthon meg betömte díjófalevéllē, az meg kihajtott, oszt ojan nagy díjófa lett belőle, hogy a gyerekek oda jártak diót verni.

Hát, akkó aszongyák, akkó ez a legnagyobb hazugság.

Varga Erzsébet (Magyarittabé)

AZ ELVESZETT GYŰRŰ

Vót egy kiráj, annak egy lánya. Nagyon finom, drága gyűrűje vót, oszt elveszett. Kihirdette a kiráj, annak adja a lányát feleségül, aki a gyű- rűt megtanájja.

Összegyűltek nagyon mindenfelül nagyon mindenféle tudósok meg minden. Hát, oszt ārajárt egy szēginember, egy vāndorlegín. Így gondó- ta, ű bár szerēncsēt tróbá.

Hát, mikor bemēgyēn, hát nagy ebídet csaptak, ebídltek. Ű is kő- zējük űlt. Ott, ahogy keztek a pincérek bevinni az ételt, ű elkēzte olvas- ni, hogy hán tál ételt visznek be. Egy, kettő... számojja. Összeníznek a pincérek, ēpirulnak, intenek neki, hogy mēnnyen ki velük. Kimēgy. Aszongyák: – Látjuk, hogy maga tudja, hogy hun a gyűrű. Hát, mēg- mongyuk: mi odaggyuk, oszt tēgye ahová akarja!

Mer hát náluk vót a gyűrű. Tēgye ahová akarja. Oszt odatták. Hát, oszt akkor egy kis kenyeret a zsebbe tett, belegyugta a gyűrűt, oszt odatta egy pujkának az udvaron.

Mikó rákerűt a sor, ki mit gondó – egyik ezt mondott, másik amazt mondott – a szēgín legín fēnált. Aszongya, ű megmongya, hogy hun van a gyűrű. Hát, hun? Aszongya: – Gyōjjenek ki! – Mutassa, mēk pujkának van a begyibe. Vágják le, biztos, hogy mēgvan benne. Hát, oszt meg is vót. Így osztán az ővé lett a királán. Mēglett a nagy öröm.

Varga Erzsébet (Magyarittabé)

A KUTYA MEG A MACSKA

Hogy nem tűri a kutya a macskát, van is oka annak.

Valamikor az állatok kirája vagy miije, főnöke elrendelte, hogy országos konferenciát vagy kongresszust tart, vagy tudja is a manó, mit. Minden állat légyen képviselve ottan, kutya, macska, disznó, ló, tehén, minden légyen képviselve.

Égyütt is vót a csapat, de hiánzott a teve. Mire várjanak? Kurirt kélene, küldöncöt küldeni, jöjjön mán az a teve. A választás a kutyára esett. – Te vagy a legügyeseb, elíg fúrge vagy. Eriggy, oszt mongyad neki, si-jessen ám! – Igen ám – azt mongya a kutya, ű nem ismeri a tevét, ű soha az íletibe nem látott tevét. – Eriggy csak nyugottan, megismered árú, hogy púp van a hátán.

Hát, oszt nyargalt a kutya, az eb. Hát egyszer valahunnan elébe ugrott valami macska. A macska ijettibe félpúposította a hátát, sziszegett rá. A kutya mongya neki: – Gyere mán, terád várunk. Má minden álat ott van, csak még te nem vagy ott.

Méntek vissza. Mire odaírt, hát a púp émúlt a macska hátárú. Akkor lepirongatta a főnök a kutyát: – Hát, nem látod, hogy macska. Ennek má ítt van a kiküldötje. – De ennek púp vót a hátán! – Most nincs!

Azóta a kutya nem bírja a macskát. Azír haragszik, mer rászette, be-csapta.

Patai Pál (Magyarittabé)

RÓKA KOMA

Egyszer róka koma iskolát hirdetett erdő nagy közepibe. Ennek hí-rire összejöttek az erdei vadağ. Még a filink nyúl is odaközeledött. Ekkor a róka koma főlemelt egy korsót, azt monta: – Ha kitanájátok, hogy ez a korsó üres-e vagy tele van-e, annak ötöst írok be a naplóba bodzabogyó tintává. Aki pedig nem tanája ki, annak összekötöm a lábát vadszedörin-dává.

A vadağ, akik ott összejöttek, az egyik azt monta, tele, a másik nincs. De hasztalan, mer róka koma mindnek összekötötte a lábát egytől egyig és még máig is lakmározik belőlük, ha el nem fogyott.

Jámbor Imre (Magyarittabé)

AZ ÖREG SZÁNTÓ EMBER MEG A LÁDIKÓ

Éccer egy alkalommā kiment egy öreg bácsi szántani a mezőre. Két ökörrē. Amint szántott lassan, eccör csak az eke kifordított, felfordított egy kis ládikót. Ére mēgált. Kíváncsi vót, mi is lehet benne. Mijen ládikó ez? Amint kinyitotta, hát, egy rövid farkú egér vót benne. Ennek az egérnek ha hosszabb lett vóna a farka, az én mesém is tovább tartott vóna!

Jámbor Imre (Magyarittabé)

A HALÁL MEG AZ ÖREGEMBÖR

Egyszer vót egy öregembör. Igön szögén vót. Járt fát vágni, hogy legaláb mēgmelegēdjön.

Éccör má nagyon ēfáradt. Kifakadt: – Mér, miér nem jön ē má éccör a Halál? – mondta. Ahogy eztet kigondóta, kimonta, ott termött a Halál. – Mit akarsz? – kérdezte az öregembört. – Mēgijett az öreg. Nem gondóta, hogy valóba ott is teröm a Halál. – Semmit, csak ad fel a hátamra ezt a rőzsecsomót!

Jámbor Imre (Magyarittabé)

A MOSOGATÁS

Annak idejin, mikó még csak két embör vót a világon, úgy mondda, egy embör meg egy asszon. E vót Ádám meg Éva. Teltek, múltak a napok, a sok mosatlan szaporodott. De nem akarta kötelességinek érezni egyik se, hogy miknek a dōga lēgyen az, aki mosogasson.

Akkó azt monta Ádám: – Egyezzünk meg aba, hogy amékünk elēb mēgszólal, az mosogat.

Rendbe van. Mēgegyeztek. Halgattak, nagyon sokáig halgattak. Igen ám, de a macska álandójan ott sündörgőzöt Évának a lábáná. Éva borzasztó felbosszankodott és így szolt bosszújába: – Kacc! – Ére Ádám: – Te mosogacc! – Így lett ezután az asszon dōga a mosogatás.

Jámbor Imre (Magyarittabé)

AZ OKOS INCULA VINCULA

Éccer vót egy ember még egy öregasszony, vót nekik két fíjuk, de nagyon szegínyek vótak, mán nem tudtak mit adni a gyerekéknek enni. Hát megbeszilték, hogy kiviszik az erdőbe őket, oszt ott hagyják.

Na úgy is vót. Réggel félkötötték a gyerekéket, hogy mennek, de a legöregebb Incula Vincula meghallotta, ahogy beszélgettek, hogy kint hagyják őket, oszt szédett össze hamut, szítszórta, ahogy mentek. Mikor kiértek, aszongya az apja: – Jaj, fiaim, otthon felejtettem a fejszít, hazamegyek oszt visszagyövök.

Na, jó, hát vártak a gyerekik, estefele még nem gyött a zapjuk irtük, hát megkerestük a hamuutat, hazatanáltak. Na, majd az öregek otthon mondták, szegíny gyerekik, biztos nem tudnak hazatanálni, mire mondták, otthon is vótak.

Na, micsinájanak, ha mán hazagyöttek? Majd hónap messzebb vitte őket az erdőbe. Nem is vitte, hanem mentek azok maguk. Incula Vincula most kavicsot szórt, és megint hazatanáltak. Megint kivitte őket, igen ám, Incula Vincula most kenyírmorzsát szórt, a madarak féllették, így nem tuttak hazatanálni.

Há, micsinájjanak, rájuk estelédett, há aszmongyák, mennyünk fél egy fára. Incula Vincula hátha lát világosságot. Hát, látott is, ott lakott a vasóru bába, annak is vót két fíja. Na jóu van, hát elfáradtak, adott vacsorát. Mikor lefektette, a zü gyerekeinek a feje alá aranyfej káposztát tett, emezeknek még csak egyszerűt.

Az öreg vasóru összehítta a barátnéit vacsorára, hogy lenyisszanti a gyerekiket.

Incula Vincula ezt meghallotta, oszt kicserélte a káposztát. Úgy is vót, a vasóru fente a kést! – Kissz-kossz, öreg kés, két fiúnak vérét iszom, húsát észem máma.

Na, lenyeszelte őket, gyöttek az öreg banyák megebédelni, közbe Incula Vincula megtanálta a Dunaugró papucsot, átméntek a testvírrekkkel, na, lesték, mi lesz. Na, megsültek a peccsenyék, ebídeltek, majd horta ki a csontokat oszt törögette: – Hej, Incula Vincula összetöröm csontodat!

Erre Incula Vincula meg átkijabált: – Össze ám a magad fíjadét.

Majd menték, mendegélték, egy kiráji palotára tanáltak, ott szolgának beálltak. A testvírék mindig menték dicsekedni, hogy mi van a banyának az, amit Incula Vincula el tudna lopni. Hát akkor a kiráj megparancsolta, hogy mennyen oszt hozza el azt a fej aranykáposztát. Na, el is ment, sikerült is neki, mire a banya észrevette, átugrotta a Dunát.

– Hej, Incula Vincula, megmentéttél két fíjamtól, Dunaugró papucsomtól, két fej aranykáposztámtól, vissza jössz-e még?

– Az is lehet, hogy vissza, az is lehet, hogy nem.

A másik testvér eldicsekette a kirájnak, hogy az ű Incula Vinculájuk el tuggya hozni a világlátó lámpássát. Hát, ezt nagynehezen elhoszta.

Egyik testvír megint eldicsekette, hogy a boszorkánnak gyönyörű lánya van. Mikor Incula Vinculát elkütte a kiráj a lányírt, a boszorka valahogy még birta fogni, na, oszt akkor hé, bezárta, oszt monta a lányának, hogy fűccsön be a kemencébe, hogy megsüssik. Ű meg elmént a barátnékat összehínni. Na, oszt hát egyre biztatta, hogy üjjön rá a sütőlapátra. Incula Vincula há ű nem tuggya, hogy kell, üjjön elébb rá a lán. A lán buta fejfel ráült, osztán belökte a kemencébe. Míre a boszorkány mént, megvót mán süelve. A lány ágyába még tett egy tököt, mikor gyött a boszorkány, nem tanálta a lányát, hát, bemént a szobájába, lássa, hogy fekszik sápattan. Gondolta, biztos nehéz vót megbirkózni vele.

Hát még is ettik a pecsenyét, na oszt akkor örömbibe kivitte a csontokat a Dunapartra, ott törögette, oszt monta: – Hej Incula Vincula, törom mán a rossz csontyaidat.

Hát, visszaszólt Incula Vincula: – Töröd ám a magad lányáét.

Hát, mikor megníszte az ágyat jobban, egy tök vót ott. Erre mírgibe főthő vákta magát, oszt meghalt.

Győrfi Erzsébet (Magyarittabé)

AZ ÁBRÁNDOZÓ CIGÁNYGYEREK

Èccer egy cigánygyerék mént a határra, meglátott egy nyulat, hogy fekszik, gondolta, hogy eszt a nyulat megfogja oszt elviszi a kirájnak ajándékba. Az ád írte egy koca malacot ajándékba, ű félneveli aszt a malacot. Az a malac megfijal kilencét, az mind kocamalac lesz, oszt félneveli, azok is fijalnak mindëgyik kilenc-kilenc kocamalacot, lesz mán neki egy egísz nagy csürhéje. Akkor vót neki egy csamangó, sántalábú öccse, oszt aszt megfogaggya kanásznak, ű meg majd viszi neki, viszi az ebédét, az még majd úgy izél, elbúvik, hogy keresse.

Mikor közeledik az öccsike, elkijáttya magát: – „Héj, csamangó, sántalábú cigánygyerék itt hozom az ebédet.” Erre a kijabálásra a nyúl felébredt oszt elszaladt, úgyhogy nem lett még nyúl se.

Ennyi ebbül az egísz.

Győrfi Mihály (Magyarittabé)

A KUTYAJÓ PÁLINKA

Ěccě ěgy emběr itt nálunk a faluba szětte a cefrěnek való szilvát, na majd oszt dútőgette a hordóba. De azelőtt a supába, a hordó tetejin szokott feküdni a kutyája, ěgy kisebb kutya vót. Mikor a deszkákat le kellett szědni, hogy dűtik bele a cefrět, ű osztán csak egy pokróccal takarta le a hordót.

Na, jó van, szěděgetik a cefrěnek valót, ěccěr ěszrevětte a házigazda, hogy nincs a kutyája. Há, jó van, eltűnt, majd előgyön. De a kutya nem gyött elő.

Na, mikó a cefre měgírett, kifősztik pálinkának. Hát, fősztik is a pálinkát, nem is. Egy kazánra való cefrět szěttek ki, akkor tanálták měg a kutyát a hordóba, de már a szőre lepálott rulla. Mán akkó a többi pálinkát kifőszték. Na, oszt hát, micsinájjon, csak elfogyott az a pálinka. Igy oszt aki měnt hozzá, mindegyiknek mondta: – Ugye, hogy kutya jó pálinka?

Igen ám, de osztán bevallotta, hogy ebbe egy kutya beledőglött.

Győrfi Mihály (Magyarittabé)

DEBELLÁCS – DEBELYACSA

CSALI MESE

Amikor háromnapos voltam, vállamra kenyarítottam édesapám csíkos tarisznyáját, amelybe édesanyám akkora hamubasúlt pogácsát rakott, mint egy kocsikerék.

Búcsút vettem édős szüleimtől és százesztendőös öreganyámtól, s sűrű könnyhullajtás közepette útnak indultam. Möntem, möndegéltem. Amikor a falu szélíre jutottam, egy hatalmas fojót pillantottam mög. Honnan a fojó? – csodálkoztam el, mikor erre felénk akkora a szárazság, hogy az egerek akkorára nőnek mög, mint a tehenek. Mivel a búza is jól terem, egy szem elég egy családnak egész télön át. Akkor látom, hogy a fojó a mi házunk kapujából ömlik ki. Hát a fojó az én szüelim sűrű könnyhullajtásából keletkezött. Előkaptam a lajbizsebből a bugylibicskámát s kinyitottam. Éppen olyan hosszú volt, hogy átért az egyik parttól a másikig. Szöröncsésen átjutottam az áradaton.

Tovább raktam a lábam alá az utat, amikor egyszerre olyan sötétség keletkezett körülöttem, hogy az orromon túl nem láttam.

– Hínnye, mi lehet ez? – néztem körül, s ekkor a messzeségbe mögpillantottam egy picinyke világosságot, amely alig volt nagyobb egy bolhánál. Mőgindultam a világosság felé. Egy kidőlt-bedőlt házikóhoz érkeztem. A viskóban egy olyan öreg asszony űlt, hogy a sok rántól nem is látszott. Illendőképpen köszöntöttem:

– Adjon isten, öreganyám.

– Adjon isten, édős fijam! – köszöntött vissza. – Hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

– Hát én, édős öreganyám, szöröncsét indúltam próbálni.

– Akkor éppőn jó helön jársz – mondá az öregasszony, s elmesélte, hogy ebben az országban azért van olyan iszonyú nagy sötétség, mert az ördög ellopta a napot, a holdat és a csillagokat. Aki ezt mind visszaszörzi tőle, megkapja a fele királságot, mög a szépségös királkisasszonyt.

Több se köllött neköm. Mőgköszöntem a szívějös útbaigazítást. Addig möntem, míg a pokol kapujához nem értem. Nagy bátran bemön-tem, hát ott volt az ördög a kátrányos kazány mellett, s háromágú villájával nyomkodta a bűnös lelköket, a forró kátrány alá. Neköm se köllött

több. Előkaptam bugylibicskámát s úgy elvertem az ördögöt, hogy még pislogni se tudott. Ijedtében visszadobta az égre a napot, a holdat és csillagokat s úgy világgá szaladt, hogy soha többé azon a vidéken nem látták.

Lött is nagy öröm az országba. De a királ nem akarta ideadni a lányát, mivel nagyon gonosz embör vót. A nép nagyon mögharagudott s levetette a trónjáról. Én elvöttem a királlányt feleségül, a királ pedig beállt disznyópásztornak. Mi még ma is boldogan élünk édös felesögmmelel.

Kovács János (Debellács)

A KUTYA MEG A NYÚL

Ëgyször volt, hol nem volt, amikor még a nyulaknak hosszú farkuk volt és nagy barátságban éltek a kutyával. De történt egyször, hogy amikor beköszöntött a tél és az állatok nagy tüzet raktak az erdő közepében, hogy melegedjének, ott volt a kutya is meg a nyúl is. A kutya éppén a tűznél állt és a lábát melegítette, amejét még, akkor sűrű ször fédett. A nyúl annyira örült a tűznek és a melegnek, hogy örömében nekiszaladt hátulról a kutyának és belelökte a tűzbe, és a kutya lábáról leégött a ször.

Azóta nics a kutya lábán ször. A kutya erre mögharagudott és hirtelen leharapta a nyúl hosszú farkát, és azóta lett a nyúlnak rövid farka.

Ettől kezdve gyűlöli a kutya a nyúlat, a nyúl pedig a kutyát. És az én mesém is tovább tartott volna, ha még mindig barátságban élne a kutya a nyúllal.

Bús Judit (Debellács)

A LEGKISEBB

Hol volt, hol nem volt, a magas hëgyékén túl, élt tizënhárom testvér. Egyedül éltek, mivel möghalt az édesapjuk és az édesanyjuk is. Egyször összeültek és elhatározták, hogy elindulnak a nagyvilágba.

Már három nap és három éjjel mëntek, mire a legkisebbik mëglátott egy fényës palotát. Mikor bemëntek, látták, hogy nagy lakomára készülnek a kiráji házban. A légkisebbik fiú mëgkérte a kirájt, hogy adjon nekik szállást néhány napra. A kiráj azt felélte, hogy ad, de ennek ellenébe a kiráji udvarban élö arany medvétöl el kell lopnia az arany takarót. A kisfiú vállalta. Mikor a medve elaludt, lassan belopódzött a szobájába és ellopta az arany takarót. Ezután még néhány napot kértek a kirájtól, hogy ott ma-

radhassanak. Azt mondta a kiráj, hogy lehet, de csak úgy, ha a medvétől ellopja az arany madarat. A kisiú ezt is vállalta. Mëgvárta, míg a medve elhagyja a házát, és ekkor bemënt és sikerült a madarat is a kiráj kezébe juttatni.

Mivel nem volt a szëgény testvérëknek hova mënniük, mëgkérték a kirájt, engedje mëg, hogy mëg néhány nap ott maradhassanak. A kiráj azt mondta, hogy lehet, de hozza el neki a medvét. A kisiú ezt is vállalta.

Leült egy almafa tövébe és hosszan gondolkodott. Ègyszer csak az az ötlete támadt, hogy ravaszsággal próbálja a medvét mëgszërezni. Kért egy kocsit és elindult a medve háza felé. Mikor közel ért, elkezdett kiabálni, hogy: – Mëghalt a legkisebb, mëghalt a legkisebb. – A medve örömmel vette ezt tudomásul, mert bosszút akart állni rajta, amiért ellopta az arany takarót és az arany madarat. A kisiú hívta, hogy feküdjön föl a kocsira, ezën vitték a legkisebbët is. Mikor a medve fölmászott, a kisiú mëgkötözte, és elvitte a kirájnak.

Mikor a kiráj mëglátta, nagyon mëgörült, hálából a tizënhárom testvérënek átengëdte a medve házát, ami aranyból volt, és mëg mëg is ajándékozta öket egy zsák arany pénzzel.

Mindannyian boldogok voltak és mëg most is élnek, ha mëg nem haltak.

Kiss Mária (Debellács)

ÜRMÉNYHÁZA

RÓZSA SÁNDOR ÜRMÉNYHÁZÁN

Az öregapámtul hallottam, hogy Rúzsa Sándor itt járt két betyárral. Vaskerekű kocsin jöttek, oszt ott száltak mēg, ahun most a Kószó Misa lakik. Bēhajtottak az udvarba, de mán valaki szót nekik, hogy vigyázzanak, mē kint van a faluba nyóc csendőr.

Még nem is érkeztek kifogni, amikó mán, hogy hogy nem, mēggyüttek a csendőrök, oszt beszótak nekik, hogy adják mēg magukat. Erre oszt Rúzsa Sándor kiszót, hogy mē nem gyüttetek nyócan, amikó Szēgedēn vótunk, akkó majd elbántunk vóna veletek.

Ekkó elkezdődött a lüvődözés. Az egyik betyár fönt maradt a kocsin, a másik pedig, amelyik haslűvést kapott, kivezette a lovat az utcára és a lovat mellette vezetve a nyergén körösztü lüvődözött a csendőrökre. Egyet le is lűtt, de akkó valamelyik lelűtte a lovát. No, de a betyár nem ijedt mēg, hanem bēugrott abba a házba, ahun ma a Cseh Poldi lakik. Nem tudom má, hogy hívták azt az öregasszonyt, akihön bemēnt, csak kivett egy zacskó aranyat és azt mondta, hogy tegye el, mer űneki mán úgy se kő többet.

Akkor oszt a konyhábul a betyár bémēnt a szobába, belecsavargózott egy nagy subába, oszt bémēnt az ágy alá. A csendőrök tudták, hogy hova mēnt bé, oszt odamentek az oldalablakhon, tudja, valamikor olyan kis oldalablakok voltak. No, oszt mondom, elkezdtek lüvődözni az ablakon körösztü l. A betyár is elővette a revolvert, oszt ű is agyonlűtt egy párat ám.

Mikó osztán elfogyott a gojója, emezek addig lűttek bé az ablakon, mēg nem gondolták, hogy a betyár halott. Akkó oszt bémentek a szobába, kihúzták az ágy alul a betyárt és kihemperítették a subábul. Hát, akkó nem kifordult a subábul mēg egy pisztoly. Aszt mondta ekkó a betyár, ha mēg tudom, hogy ez nállam van, máma mēg elmentetek volna a paradicsomba.

Míg ezek lüvődöztek, Rúzsa Sándor lemēnt a kert alá. Ott valamikó ördögcérna vót. Várjon csak, nem is, oda egy másik betyár mēnt. Rúzsa Sándor közbe lóra űlt, oszt iszkiri, többet nem fordult mēg a faluban.

Hogy ez igaz, bizonyítja a két vaskereszt a temetőben, oda vannak eltemetve a csendőrök. A két betyár meg a szegedi közjegyzőnek a fiai vótak, azokat még a temetőárokba temették el.

Kincses János (Ürményháza)

HETÉNY

BOHÓKÁS

Vót éccör egy asszon. Vót neki egy fija, Bohókásnak hítták. Nagyon szögényök vótak.

Ēment Bohókás szógáni. Szógát, szógát. Két nap vót az esztendője. Eltelt. Hát, kapott egy gombostút. Hazamönt. – Gyüttem, édösanyám. – Hát, fijam mét szógáltál? – Hát, egy gombostújé. – Hát, hová tötted? – Szénakazalba gyugtam. – Ennye, fijam, hát nem úgy köllött vóna! A kalapodba köllöt vóna szúrjad, úgy hazahozni. – No, idösanyám, maj máskó!

Na, maj máskó ěmönt szógáni. Két nap vót az esztendő. Kített. Hát, akkó kapott egy ekevasat. A kalapjááhó tűzte, oszt úgy vitte haza. – No, fijam, mit szógáltál? – Hát, édösanyám egy ekevasé. – Há, hová tötted? – Kalapomhá tűztem, oszt úgy hazahoztam. – Ennye, fijam, hát, nem úgy köllött vóna, zsebbe köllött vóna tönni, oszt úgy hazahozni. – No, maj máskó.

Ēmönt megen szógáni. Szógát. Két nap vót az esztendő. Kített. Hát, akkó egy kiskutyát kapott. Hát, ezt mög a zsebbe gyugta. Mikó hazamén, kérdi az annya: – Na, fijam, mét szógátá? – Hát, édösanyám, egy kiskutyájé. – Hová tötted? – Hát, a zsebbe gyugtam. – Ennye, fijam, hát, nem úgy köllött vóna. Madzagot a nyakára, levezetni az istálóba. – No, édösanyám, maj máskó.

Ēmönt megén szógáni. Két nap vót az esztendő. De kített. Hát, akkó kapta Katót. Annak mög mazzagot kötött a nyakára, bekötötte az istálóba. Bemén. – No, fijam, mét szógátá? – Édösanyám, Katójé. – Hát, hun van? – Mazzagot kötöttem a nyakára, bekötöttem az istálóba. – Ennye, fijam, hát, nem úgy köllött vóna. Karonfogni, oszt bevezetni. – No, édösanyám, maj máskó.

Hát, akkó ěmönt mégén szógáni. Kapott egy kisbornyút. Azt meg karonfogta, bevezette a házba. – Ennye, fijam, hát, nem így köllött vóna. Katót bevezetni a házba, bornyút bekötni az istálóba. – No, édösanyám, maj máskó.

Nem mēnt többet szógáni. Eccēr aszongya a Bohókás, mönnyenek mán eccó haza az annyájék. Ēmöntek. De Bohókás nagyon sokat övött. Kató mongya: – Ne ögyön, kend, ojan sokat. Ha rálépök a lábára, ne ögyön tovább.

Hát, Katójéknak vót egy nagy macskájuk. Rálépett Bohókásnak a lábára, nem övött Bohókás. Egyre monták: – Ögyön, ögyön, kend! – Nem övött. Bohókás hát azt hitte, hogy Kató lépett a lábára.

No, majd este lefeküdtek. Bohókás nagyon éhös vót. – Hallod, Kató, éhös vagyok. – Mönnyön, ke, ott van a kemönce nyakán a ré-tös, ögyön, ke. – Ęmönt. Oda fijadzott a macska a keménce nya-kára. Mőgötte a kismacskákat. Ęmönt. – Hallod, Kató, de szőrös a te rétestök! – Tán csak nem a kismacskákat ötte, ken, mög? – Löhet az, Kató.

Eccör aszongya: – Hallod, Kató, de szomjas vagyok. – Mönnyön, ke, len a pincébe van a kannába a víz, igyon, ken. – Lemönt. Kiengette a bort a hordóbú. Főmén. – Ennye, Kató, de sáros a te pincétek. – Tán csak nem a bort engötte, ken, ki? – Lehöt – aszongya. – Mönnyön le, ken, len van hamu, szórja, ke, rá.

Hát, lenn vót egy zsák liszt, mind rászórta. Főmén. – Hallod, Kató, de nagyon fejírek a te hamutok! – Tán csak nem a lisztöt szórta, ken, ki? – Löhet az, Kató.

– No, – hallod, Kató, ojan nagyon fáj a hasam, vécére kéne mőnni. – Mönnyön, len van a.bili a pincébe, üjjön rá. – Hát, ott vót a mézősfazék, ráút. Főmén. – Hallod, Kató, de ragadós a te bilitök. – Ennye, aszongya, tán csak nem a mézesfazékra úté? – Löhet az, Kató. – Mönnyön, ken, vágja kend az ágashó.

Kimönt. Durr az ágashon. Hát, az ipa kinn vót, ahon vágta hozzá. Bemén. – Hallod, Kató, de nagyot nyögött ez a te ágastok. – Tán csak nem édösapámhó vágta ken? – Löhet az, Kató.

Hát, mos má ne várják a röggelt, mönnyenek, sok kárt csinát mán Bohókás. Mőntek, mőntek, de aszongya Kató: – Levötte, kend, az ajtót? – Nem én, Kató. – Mönnyen, ken, vőgye, ke, le az ajtót. Nem csukta be.

Az meg levötte az ajtót, oszt vitte. – Hallod, Kató, de nehéz ez a te ajtótok. – Odaértek egy nagy fáhon. Fővítették a fára. Kis törpék főztek a fa alatt. Ahogy fővítették, hát éccő Bohókásnak pisálni köllött. Belepisált a törpéknek a kásájukba. – Ennye, aszongyák, de hullik a zuzmara a fárul. – Éccő meg mán a nagydógát végözte. – Ennye, de hullik a manna a kásába.

Leesött az ajtó, ráesött a kis törpére. A kis törpe akarta kijabáni: – Embör vót, embör vót. – Ęharapta a nyelvit, azt kijabálta: – Embēr lót, embēr lót.

Móra Margit (Hetény)

ETETÉS

Volt egy asszon és egy embër. Mindig osztotak a házi munkán. Maj' egyszerű azt monta az asszon az embërnek, hogy maj' ű kimegy szán-tani, az embër meg otthon a házi dógot csinájja.

Akkó az embër hozzáfogott mingyá röge a munkához. Mëgfejte a tehenet, adott neki ënni. Ëmënt az udvarba, a baromfihoz. Hozzáfogott végzõnni. Elmënt a disznókhoz. Kiengette a disznókat, ënni adott, a kukoricát ëszórta, az árpát az udvarra. Akkó odavót a baromfiakná, adott a kotlóknak ënni, a libákat etette, pujkát, baromfit, adott nekik ënni. Bemënt a gyerekeknek rëggelit csináyáni.

Akkó eszibe jutott, kint is a jószág hogy áll. Akkorára már bemëntek a supába s mëgëtték amit kiszórt, az egész fészket szëtdúrták a malacok, disznók, a tojást mind mëgëtték, szëtrepütek a kotlók.

Aztán még vót neki mást csináyáni. Ósszel vót, a tëfõl ë vót készítte, köpülõbe öntötte, hogy ne kejjen gyorsan köpülõdni, fenkötötte a hátára, s ahogy szaladgát az udvaron a disznók, malacok után, akkorára lesz belüle vaj, összehúzza. Ëmënt a kúthon vizet meríteni. Ahogy vitte a vizet, a gémeskútná lehajút nagyon, a tejfõlt belezútotta a kútba meg a nyakába. Ez is mëgtörtínt.

Akkó bemënt, most maj' má hozzáfog az ételt csináyáni. Fõtette az ételt a spórhertre, maj' krumplit pucót meg mindönt. Pirút a rántás, mindën. Akkó kiszaladt. Még a tehén nem kapott ënni. Kikõtte a ház háta mëgé, a szomszédba legelni. Akkó a tehén hogy legelt, visszament főzni. Leengette a kéményen körösztü a kötelet és a derekára kötötte a hóna alá. A tehén hogy ment ëre-ára, leesëtt a pincébe, elrántotta a kémént, égött a rántás. Közbe nem bírt leereszkõnni. A felesége hazajött a szántásbú, a határbú. Kiabál: – Haló, kaput nyitni! – Kiabát: – Itt vagyok! Kaput nyitni! – Nem bírok kaput nyitni! – Hun vagy? – A kéménbe.

Leszát a kocsirú az asszon. – Mi van veled? – Aszongya: – A tehén szarvára van kötve a kötél, biztosan félhúzott.

Átszaladt az asszon a szomszédba. Láti, a tehén a pincébe. Elvágta késsë a kötelet. Az ember leesëtt a spórhertre, bele az ételbe. Akkó az asszon behajtotta a kocsit az udvarba, aztán a lovakat kifogta. Mëggyeztek, hogy ezentúl mindegyik csinájja a saját dolgát. Az asszon marad a házi munkáná, az ember mëgy a határba. Ezután mindig az emberé vót a határ, az asszon otthon dógozott.

Dõme András (Hetény)

A GOND NÉLKÜLI PAP

Vót éccer egy kiráj, Mátyás kiráj vót a neve. Ez a kiráj járt falurú falura. Éccó egy papi izére betévet, egy hitkösségre. És látta, hogy ki vót a hitkösségre tűzve, hogy gond nekü élök. Hát a kiráj mikó eztet meglátta, kétségsbe esött, hogy ű nagy küzködissel meg gonddal él, hát ez az egyszerű pap meg gond nekü él. Hát, majd adok én neked!

Mongya a papnak, hogy hát ű gond nekü él, űneki meg mind kirájnak annyi a gondja, az ország ügyes-bajos dógokkal kínlódik.

– Hanem, idehallgass, adok én fő nekéd gondot. De ha ezt nem fejtöd meg, vége az életödnek!

Hát föladata neki a három kérdést. Arra köllött a papnak felelni.

– Nyóc nap múva gyüvök s akkó megmondod, hogy hun van a világ közepe. Meg hun van, hán csillag van az égön, meg hogy mit gondú a kiráj. Nyóc nap múva itt vagyok, és ha ezeket nem fejtöd meg pontosan, vége, öspörös, az életödnek.

Hát, nagy gondba borút a plébános úr, hogy most mi lösz. Vége az életnek. Akkó hogy törte a fejit, nem tudta kitanáni, hogy hun is van a világ közepe, hán csillag van az égön, mög hát mit is gondolhat az a kiráj.

Teltek-múltak a napok, nagyon gyorsan együtt a nyóc nap, az utolsó napja a papnak. Nagyon nagy bánatja vót. Búcsúzott az egyikű is meg a másiktű is, búcsúzott a harangozójátű is. Mongya: – Hát mé? – Mondi neki a pap: – Ez az utolsó napja. – Mára gyün a kiráj, de nem tud neki megfelelni. – Hát, mé? – Hát oszt emeséli a pap, hogy mi az.

Plébános úr, könyörög az izé, a harangozó, aggya oda neki a ruháját mög mindönt. Majd ű. Elébe áll ű Mátyásnak, majd ű megmondi neki, hogy van mindönféle.

Hát, a papnak, úgy gondóta jó lesz. Odaadi a pap a mindönfélit. A bünös maj ki lész végezve, ű meg megmarad. Mikó oszt megérközött a kiráj nagy pompával, hát behítették a papot a parókiába, leült. – Hát, plébános úr, na most, – aszongya –, hun van ám a világ közepe? – Aj, kimértem, – aszongya – felségöd, ahun van az udvar közepin leverve a karó, hát ű pontosan ott tanáta meg, hogy ott a világ közepe. Ha nem hiszi, mérje újra!

Ej, megörült a kiráj, megfelelt a pap. – De, hán csillag van az égön? Aszongya a plébános, hogy ű megolvasta, annyi csillag van az égön, ahán szál szór a szamarán. – Ha nem hiszi, olvassa újra!

Hát, na most, de mit gondol a kiráj? Hát aszongya: – Felségöd asz gondója, hogy én vagyok a cirkutasi pap, nagyon téved, mer én vagyok a cirkutasi kántor!

Erre oszt nagyot nézett a kiráj, oszt megbocsátott neki. Csasztizta. Oszt így megmaratt a plébánosnak az élete.

Döme András (Hetény)

A VAK ÖREGEMBER

Éccő vót egy öregembör, mäg annak vót egy onokája. De az öregembör vak vót. Nem vót nekik mit énnijük. Kitanáta az öreg, azt monta az onokájának: – Gyerünk, kislejiam, kúdúni, mégis légyön valami önnivaló.

A gyerök vezette az öregöt és mēntek falurú falura. Majd egy faluba odaértek éppen dél alkalmával. Mēntek házrul házra. Bemēntek egy házba. Hát, éppen kivették a turóslépint a kemencébül. Attak is nekik egyegy darabot. Megköszönték. Elmōntek.

Kiértek az uccára. Az onoka mēgētte mind a két darab lépēnt. Majd az öreg éccē kérdi tüle: – Aggyá, fijam, nekem is egy darab lépēnt! – Há, aszongya: – Nem kaptam én lépēnt! – Dehogynem – aszongya – érzem én a szagát, éreztem én!

Akkó ahogy mentek tovább, egyik ódarul a másikra, hát, neki a körsztháznak, és ott a gyerök azt monta az öregapjának: – Ugorjék, ken, mer itt árok van. – Az öregot nekiugrasztotta a téglafalnak. Összeverte órát, száját.

– Ennye, fijam, aszongya, hát, ijen rosszul elbánsz velem! Nem szégyellöd magad!

– A fene egye meg a kend órát, ennek a szagát nem érezte, csak a lépēnek?!

Macák János (Hetény)

A MEGPATKOLT MACSKA

Volt egyszerű egy embör. Annak vót három családja. Favágó embör volt, és ezér mindēn nap fájért járt az erdőbe, hogy el bírja tartani a gyereket.

Az út hazafele a temetōn vezetett keresztű. De észrevette, hogy egy macska kíséri. Így mēnt ez naprul napra. Sokallotta ezt és elhatározta, hogy mēgfogja a macskát. Úgy is történt. Elvitte a kovácshó és megpatkoltatta.

Másnap egy öregasszony nem akart felkelni. Így volt ez pár napig. A lánya mán megsokallotta és egyszer lerántotta róla a dunnát. Akkor látta, hogy a két keze és a két lába mēg volt patkolva.

Így tudta meg az ember, hogy ki kísérte őtet napról napra. A falu népe is mēgtudta, hogy az öregasszon boszorkán vót.

Szeli Erzsébet (Hetény)

NYÍRTÁK VAGY VÁGTÁK

Vót a világon egy új pár család. Ezek eméntek aratás időbe a szüleik-hön a következő kösségbe vendégségbe. Útközbe rátanátak egy darab talpon álló zabra, amit aratott a gazdája meg a gazdasszonya. Mikó oda-értek, aszongya az embër a feleséginek: – Nézd, hékám, mijen szépen le van a zab vágva. – Aszongya az asszony rá: – Hallod, hé, aztat nyírták, nem vágták.

S így szóról szóra, nyírták és vágták, összeharagudtak egymásra. Akkó nem is mēntek ē a szüleikhön, hanem vissza, hazamēntek. Mikó hazaértek, kifogták a lovakat a kocsból. Mēgfőzött az asszony, de egész főzés közbe mindig, nyírták, vágták.

Ezön összeharaguttak, összevesztek. Az ember az asszonnak a hóna alá tett egy nagy kötelet és leengette a kútba, hátha maj akkó az is aszongya, hogy vágták. De hiába engette lejjebb, lejjebb a vízbe. Mán a hóna-ajjáig ért a víz, de még akkó is, mikor az ember kérdezte: – Hát vágták-e, hé? – Nem, hanem nyírták!

Akkó lejjebb engette, má kezdett a szájáná bugyogni a víz, akko, is mán nem bírta a szájávā mondani, me bemén a víz, hanem mutatta az újjáva, hogy nyírták. Akkó az embër leengette egész a víz alá. Mán csak az uja láccott ki a vízbű, de még mindig azt monta, hogy nyírták. Erre föl az ember föl húzta a kútbul, nehogy mēghaljon a felesége.

Macák József (Hetény)

KOPASZ ÉS VAK

Élt a faluba egy pár öreg kúdos. Szomszédok. Egyik vak vót, másik meg kopasz vót. Átmēntek a következő kösségbe kúdulni. Összejártak minden uccát. Hát egyik hejt kaptak önni, másik hejt pénzt, harmadik hejt inni.

Mikó átjárták az egész falut, akkó mēntek vissza, haza a saját kösségükbe. Majd mikó az útkanyarhon értek, ott vót egy fekete feszület, a határi köröszt, ott vót egy nagy lompos epörfa. Beültek alá, hogy most elosztokzonnak. A pésztt elosztották, akkó ēkeszték kártyázni. El akarták egymástul nyerni a pésztt.

Hát, amék kopasz vót, az huncut vót. Asz hitte, amaz nem lát, hát be lehet csapni. Majd eccē aszt mongya az öreg vak: – Neköm tizenhetöm van. – Amaz meg ēkijátotta: – Huszonegy! – Osztt leborította a kártyávā a pésztt.

Azt monta az öreg: – Jó van, maj megnézzük, hogy huszonegy-e.

Hát, mikó az öreg ēvette a kártyákat, ēkezte tapogatni az újjāvā. – Ej, – aszongya, – te huncut vagy, e csak tizenhét! – Affene egye meg a szemed tapintását, hát hogy láttad meg?!

Eddig vót, meddig vót, Kelemennek kedve vót.

Macák József (Hetény)

A SZOMSZÉDOT SZERETTE AZ ASSZONY

Vót eccör egy asszon. Nem szerette az urát. Hát, mi csinyájon? De vót neki egy szeretője, szomszéd emböre. Azt szerette. De mi csinyájon, hogy az ura ne tugya mög.

Ēmönt. Vót egy nagy erdő, az erdőnek a másik végin vót egy öreg-asszon. Annak vót egy kunyhója, az jós vót. Ēmönt ahon, hogy mögjősojja, az ura ne tuggya mög, hogy ű szeröt másik embört, hogy möghajja.

Azt monta az öregasszon: – No, mi járatba vagy, fijam? – Hát, aszongya: – Nem szeretöm az uramat, osztá, hogy az uram ne tunná mög, hogy ű másik embört szeret. – Nem baj, fijam! Majd én jósolok neköd. Vögyé kilenc fekete tyúkot. Mindön nap egy tyúkot főzzé mög. Mire a kilencediköt mögfőzöd, mögvakul az urad.

Gondóta az asszon, nem baj, csakhogy ha nem láti az ura, hogy mén oda másik embör.

Na, hazamönt. Vött tyúkot, kilenc fekete tyúkot vött. Mindön nap egyet mögfőzött. Hát, mikó az elsöt levágta, örüt az ura, mos má jó levős lesz. A másodikat levágta, a harmadikat, negyediket. Mán akko aszonta az ura, mán mintha nem ojan jó látna a szömire. Örüt az asszony, mögvakú az ura. Levágta az ötödiket, hatodikat, hetediket, nyócadikat. Mikó levágta a kilencediket, akkó nem látott az ura.

– Hallod – aszongya – én úgy gondótam, vezessé le a Bögéra. Te fölálász a partra, én a víz szélire, oszt kijabáj: „Segíccség, segiccség!” Szalaggy lefelé.

Az asszon kijabált: „Segíccség, segiccség!” Szalatt lefelé. Mikor leért, az embör elugrott, az asszon beleesött a vízbe. Az embör nem lött bajba, mer segiccségér kijabát, nem mönt a segiccség, az asszon mögfuladt.

Móra Margit (Hetény)

RÓZSA SÁNDOR A SAJÁT SZÍNDARABJÁT NÉZTE

Hát, amikó készen vót a színdarab, nagyon sok néző vót. Ezök a színészek, akik ezt levezették, befejezték, egy közülük főment a színpadra és kérdözte a közönségöt, hogy vannak a színdarabbā mögelégödde.

Hát, egy felugrott a színpadra, hogy ő evvē nincs mögelégödde, mer még egy fölönás ē van maradva. – Dehogy van! – Hát, így meg úgy meg amúgy. Majd Rúzsa Sándor belefút egy sípba, beugrátak a betyárok az ajtón, oszt Rúzsa Sándor mind a két kezibe levorvertöt rántott és rászögezte a nézőkre, hogy senki még ne mozduljon, mer aki mëgmoccan, halál fia. Mindönki a felszólításnak tögyön elegöt, mer aki ennék nem tösz elegöt, újfönt halál fia. Beugrátak a betyárok, mindönkinek az óra előtt ēhuzgáták a pokrócot és oda bele köllött nekik tönni a pénztárcájukat, az aranyúrújuket, aran karperecet behánni.

Mikó mindöz mögvót, át lētt mindönki füsúve, vót még egy pap, akit má másod ízbe rabót mög Rúzsa Sándor. Az könyörgött, hogy ne űtet, mer így mög amúgy, hogy haggya mög, mer űtet má másoccó raboli mög. Maj ha esetleg fölakasztik, hát ű imát mond a lelke üdvössigire. De Rúzsa Sándor kegyetlen vót, nem engedött a papnak se. Csak beletönni a pénztárcát!

Mikó mindöz mögvót, akko levötte a cilinderkalapját, oszt hálás köszönetöt mondott a közönségnek, hogy én mint Rúzsa Sándor én is meg vagyok vele elégödde, a második darabbā is, s elköszönt tülük.

Jenős György (Hetény)

FEHÉRTELEP – SUSARA

A BUTA ASSZONY

Ěccě vót, hunnan vót, vót ěgy embĕr. Járt mindig a vásárra így eladni búzát, mindĕnt. Ěccě a felesĕge asszongya neki, hogy engĕggye űtet. Ű is ě tud mĕnni a vásárra, had nízze mĕg, mĭjen a vásár. Asszongya: – Jó, ěmĕhecc, de vigyázz, hogy jó add el azt a búzát. Űgy add, ahogy jár, – aszonta.

El is mĕnt a fiávā. Ěmĕntek a vásárra, fölút a kocsira, a kocsin őrizte a búzát. Ěccě odamĕnt ěgy embĕr, a kereskedő, azt mondja neki. – Hogy a búza? – Asszongya: – Ahogy jár.

Az embĕr má mingyá tutta, hogy mi a dolog. – Jó, majd ěmĕgyĕk, mĕgnízem, hogy hogy jár. – Ěmĕnt, egyet kerút, visszagyűtt. Asszongya az asszon: – Hogy jár? – Asszongya: – Az egyik hitelbe, a másik várakozásra. – Hát jó, – asszongya az asszon, – de majd hogy ismerjűk mĕg egy-mást majd a másik vásáron?

Az asszonyon szép bundás nagykabát vót, az embĕrĕn mĕg rossz kabát. Aszt mongya az embĕr neki: – Cserĕjjűk ki a kabátot – asszongya, – mikor ěmegyűnk a másik vásárra, mĕgismerjűk egymást a kabátokrű. – Az nagyon jó, – mongya az asszon.

El is vitte az embĕr a búzát. Az asszon hazamĕnt. Az embĕr kérdezi: – Elattad a búzát? – El. – Hogy? – Űgy, ahogy járt. – Hun a pénz? – Asszongya: – Nĕm kaptam. Aszonta az ember, hogy ahogy jár, fele hitelbe, fele várakozásra!

Na, az embĕr mĕgharagudott. – Te buta! Ěmĕgyűk, addig mĕk, míg két ilyen butát nem tanálok, mint te!

Ěmĕnt az embĕr. Mĕnt, mĕnt, hát ěgy erdő szĕlin tanát ěgy kisházat, mire este odaĕrt. Bekopogott. Asszongya: – Birna-i itten mĕghálni? – Asszongya az asszon: – Hogyne, bir.

Hát, annak a kereskedőnek a felesĕge vót. Az embĕr nem vót ott-hon. Asszongya az asszon: – Hunnĕn gyűtt? – Asszongya: – Másvilágrű. – Asszongya az asszon: – Vót a másvilágon? Ott van az ěn fiam, aki mĕghalt. Tanákozott vele? – Hogyne – asszongya. – Láttam, ruhakereskedő, de ű maga húzza a kocsit. – Mikó mĕn vissza? – Maj hónap. – Asszongya: – Sűtűk ěn majd hónap két libát mĕg kalá-

csot és ēvinné-e? – Aszongya az ember: – El, szívesen. – Na, aszongya: – Feküdjön le, aluggyon, maj én réggēre mindēnt mēgcsinálok. Mire főkel, kész is lész.

Úgy is lēt. Mire az ember főkelt, mindēn mēg vót sūtve. Aszongya: – Van nekünk egy szürke lovunk, vigye azt is el, hogy ne ű húzza a kocsit. Van itt egy nagykabát, egy szép, a férjem ēgy asszontú ēcsempészte, azt is, vigye, hogy ne fázzon a fiam.

Az ember tutta, hogy hány óra, mi van. – Jó, ēviszēm – aszongya. Odaadta neki a szürke lovat, pénzt is adott neki, hogy aggyon pénzt is a fiának. Főpakót, fölūt az embōr a lōra, ēmēt.

Mēgyēn az embēr haza, a kereskedō. Aszongya neki az asszon: – Vót itt a másvilágrū ēgy embēr, aszongya, hogy a fiammá tanákozott, a fiúnkā, s hát odattam neki a kabátot, amit ēcsempészte az asszontú, odattam a lovat is, hogy ne húzza a kocsit maga a fiam.

Az ember mēgharagudott. – Hát ijen buta vagy, – aszongya! – Hun van? Mērre mēt – aszongya. – Most nem régōn mēt el. – Mutatta az az utat, merre. Az embēr utána.

Az az ember észrevētte, hogy valaki gyōn utána. Sejtētte, hogy ki az. Gyorsan előre hajtott és egy ojan görbe úton az erdőbe odakōtōtte a lovat egy fáhō, visszaszalatt és odatámaszkodott egy görbe fához. Nyomja a fát, nyomja a fát. Odaér az embēr. – Ugye, nem látott erre ēgy embērt, szürke lōval mēt erre? – De, itt mēt az elébb. De maga azt nem bír mēg, az nagyon erōs ember. – De – aszongya: – Mēnyēn maga, osztán visszahoznā. – Én nem bírok – aszongya –, én nem bírok. Mēnyēn maga. – Nem bírom elengēdni ezt a fát, mer ha elengēdēm, mēghal az egész családom. – Aszongya: – Majd én támasztom a fát, csak szalaggyon és hozza vissza.

Úgy is vót. Ő támasztotta a fát, az ember mēg fölūt a lōra, hazamēt. És mikō hazaért, mongya az asszonnak: – Tanátam két ojan butát, mint te!

Így mēglēt a lō is, lovuk is lett, pēz is, mēg a bundát is visszahozta. A másík nyomta azt a fát, mēg ma is nyomja, ha ott nem hagyta.

Alföldi Sándor (Fehértelep – Susara)

A RÁSZEDET FARKAS

Ēccēr vót, hogy kimēt az erdőbe ēgy bárán legelni és jōtt a farkas. A farkas azt mondja neki: – Várjā, barátom, mēgēszlők. – Aszongya a bárány: – Ne egyé mēg. Látod azt a vakondakdúrást? Ūjj oda, tásd el a szādat, majd én beleugrok.

A farkas ēmēt a vakontúrāshon, ētātotta a szājāt, a szōmit becsukta, a bárán nekiszalatt, fölükte és ēszalatt haza.

Akkó gyütt a szürke ló. Aszongya a szürke lónak a farkas: – Ájj meg, oszt maj megészlek. – Ne, aszongya – hanem gyere, újj fő a hátamra, oszt maj beviszlek a faluba. Nincsen bíró a faluba, maj megválasztanak bírónak. – Aszongya a farkas: – Az jó lesz!

Ráút a hátára, bemönt a faluba. Lassan ment a szürke ló, hogy meglássák. Mikó meglátták, elkezdett kiabáni: – Itt a farkas, itt a farkas!

Na, akkó oszt gyöttek ám bottā, vasvillāvā az embérek. Űtötték a farkast. Aszongya a farkas, hát má nem bírta, akkorát morgott. A szürke ló aszongya: – Ne mozogj, mos választanak maj bírónak!

Ej, azt a farkas nem bírta ki, leugrott oszt visszaszalatt az erdőbe. Így a szürke ló mégmaradt, hazamént.

Alföldi Sándor (Fehértelep – Susara)

HERTELENDYFALVA – VOJLOVICA

ÁRGYÉLUS

Vót egyszer egy kiráj, vót annak három fia. Növelkedtek a gyermekék, mán az idősebb 18–19 esztendős lehetett. Vót a kiráj kertjében egy körtefa, reggel kivirágzott, estére körte lett rajta, de éjjel elvitték, sose kóstolhatta. Hát a kiráj szomorába, hogy ojan sokáig termett az a fa, s még se kóstolhatta a körtét rajta, rákényékelt az asztalra s buslakodott. A legidősebb fia megkérdezte:

– Mit búsulsz, felségös atyám?

– Mit búsulok? Hát mióta terem a kertben ez a körtefa s még a gyümöcsit nem láttam. Reggel virágzik, estére megérik, éjjel elviszik.

– Hadd el, felségös atyám, ne búsulj ezén. Majd én megörzöm az éjjel.

A kirájnak a fia elővette a kardját, jó erős vót, jó vitéz lett belülle. Béjön a kertbe, kezdte örözni. Forgolódik a fa alatt ide-oda. Egyszer kilenc, fél tíz eljő, tíz óra, de ő a körtefa alatt állott. Egyszer jönnek a tündérek Tündérországból. Mikor értek oda a tündérlányok, avval az álomporval megfújták, összeesett, s aludt mint a bunda. Leszedték a körtét s elméntek. Reggel a fiú félkel s nézi, hát alig van lapi es rajta, úgy leszedték.

Azt mondja a kiráj: – Te vótál a legidősebb fiam, s nem tudtad megörözni!

Mén kacagva a középső: – Majd én!

– Ejnye, mēnj el, ez nem tudta megörözni, majd te?

– Majd én!

Másik este nekimén a középső fia, maj megörzöm én, gondójjá. Az is feni a kardját, mén a kerbe. Este mikor alkonyodik, odamén a körtefa alá, várja, hogy majd ki jó, hogy a körtét ellopja. Egyszer szél lett, repülnek a tündérek, reá azt az alvóport s ez is összeesett. Leszedték a körtét s elméntek.

A legküsebbik fia lehetett olyan 17–18 esztendős. Azt mondja ez: – Nem tudta a két bátyám megörözni, de majd én!

– Oh, mēnj el, hát gyēnge vagy tē ehhez.

– Kicsoda gyēnge, majd megmutatom én!

A kert egyik sarkába sok seprűfü vót, a király kertje korona ákácval vót körülkerítve. Elvett egy baltát a legfiatalabbik kirájgyerek, elvágta

azt a korona-ákácfa hajtásokat s a körtefa körül mēgrakta, mind egy fészket. Unalmába, hát mit csinájjon, hát vágta a seprőfüvet s csinát egy kalibát oda, kunyhót. De a fa alatt hagyott magának egy kicsi hejēt, ahova nem tett abból a tuskés vesszöbül. Elövette kardját, oda a fa alá. Hát egy-szēr jó a kilenc óra, suhog úgy, hogy a fa mēghajlott. Rájafújják azt az álomport, hanyattesēt abba a tuskés ákácosba, olyan mint a szēg, de minnyá fölelevenēdēt attól.

Tündér Ilona a fa tövibe állott s onnat szēdte a körtēt. A kirájfi, amikor béesēt a tuskés bokorba, amit ő mēgcsinát magának, odakapott Tündér Ilonához, mēgfogta a haját, akkora haja vót, mint egy paplan. Mēgfogta, s a többik elrepültek, nem tudták beszēdni a körtēt a fárul.

Azt mondja Tündér Ilona: – Most már rabod vagyok, hol maradhatok?
– Itt bé, abba a sēprükalibába.

Lēfeküdtek oda, egy pokróc vót alattuk, Tündér Ilona a hajával bētakarta mindkettőjüket. Aludtak réggelig. Réggel a szakácsnének a legelső dóga a kiráji udvarba, hogy früstököt készítsēn, így ő volt a legelső fölkelő. Félkel a szakácsné, hátranéz a kerbe s hát a körte megérve! Hátrafut a kerbe, odamēnyēn, nézi abba a sēprükalibába, hoppá, kettő hever. Ott van a kirájnak a legfiatalabbik fia.

Elfutott s egy szabóollót hozott s a hajából egy tincset kivágott. Elēfut nagy örömmel, hogy ni, a legfiatalabbik fiú hever itt egy lēánval, vagy mēnyecskével. Mutassa a kirájnak a nagy tincs haját, két és fél metēr hosszút.

A kiráj egy ideig nem szót egy szót se, de mikor fölkel, mer a kiráj se kel túl korán, lássa a körtéfán a körtēt. De félkeltek ők es, Tündér Ilona volt a tündéréknek a kirájnője, özvegyasszon. Félkel, kimēnt abbul a sēprükalibából, mēgrázta a haját úgy, ahogy bé voltak takarözva, mēg kéne fészülködjön, hát az a tincs, mikor hátranyúlt, a kezibe akadott, amit lēvágott a szakácsné.

– Hát, hogy gondolod, én eljöttem s itt es maradhattam vóna, de mért nyírtetök mēg?

Csak egyet rebbent s mind egy fecske, úgy elmēnt. De előbb mondta, Jánosnak: – Ha föl akarsz keresni, nekēd száz pár vasbocskort kell csináni, s amikor elszakad, odaérsz az Űveghegy alá. Na, azon átal tudsz jönni, akkor még találkozunk mi ketten.

János nagy bögvē, sírva élémēnyēn az apjához. Hát mit tudjon az a szakácsné csináni, ha má mēgnyírta, örömbē nyírta mēg, hogy mēgmuttassa a kirájnak, hogy a fia gyöztes lēt.

– No mondja János az apjának –, felségēs kiráijatyám, tudja-ē mi a panaszom?

- Mondjad, fiam, majd mēghallgatom.
- Száz pár vasbocskorra van szükségēm.
- Minek?
- Azért, hogy én mēnyēk.

– Jó.

– Erre még pénz es kell.

Kivétt a kiráj egy táska pénzt, mind aranyat. Elményen a fia a városba s megrendeli a bocskorokat. A száz pár vasbocskort vagy két esztendeig készítették. Tündér Ilona azt mondta, hogy amikor az elszakad, csak akkor ér az Üveghégyig.

Hát esztendő, kettő bizon beléltelt amíg a vasbocskorok készen lététek, mer nem szíjval varrták, hanem szögvel kellett.

Azt mondja a kiráji az apjának: – Most nekem kell egy kocsi a bocskoroknak s élélemnek, s adjon két katonát, s pénzt, mert, nem nyugszik még, amíg Tündér Ilonával nem találkozik.

Az öreg kiráj azon vót, hogy mivel János a legfiatalabb vót s legszorgalmasabb (ő örözte még a körtét), hogy eléget tégyn neki.

– Ne, itt van, fiam, ennyi arany, itt van egy kocsi jól megrakva, élélem rajta s két zsoldos katona, eridj!

Elindultak, de János nem ült a kocsira, csak a vasbocskorba járt. Ményen, ményen, a vasbocskor kilikadott s elhagyta, s le a kocsirul a másikat fél s tovább. Addig mentek, hogy egyik katonája megsántult.

– Tudod mit, én felszabadítlak tégéd – mondta János a katonának –, eridj haza! A másikkal majd én haladok tovább.

Addig mentek, hogy kifogytak az élelembül. A másik katona es kérdezi, mere van az Üveghégy.

– Csak erre tartsál!

Békerültek egy erdőbe, s úgy lehet, hogy állandóan körbe mentek, nem tudtak körösztülmenni, hanem csak körbe. Megint érdeklődnek egy házná. De kipusztút a másik katonája es. De ő mént egyedül, mindent elhagyott, csak a tarisznya vót a vállán egy kicsi aranyval még énnivalóval. Mán a kilencvenkilencedik vasbocskort vitte. Mikor kiért az erdőbül, odaért egy nagy fojóhon. Hát, most mejik az Üveghégy? Fúj a szél, viszi el Jánost. Lás-sa, hogy igenest elég sima s magos. Ezén kell átalménjen? Mэгpróbálta. Nekifutott, de mán a századik bocskorán is likja vót, felmént egy hat-hét metert s visszacsúszott. Híj, úgy kifáradott, hogy nem tudta, mit csinájjon?

Ahogy fújt a szél, megéhézt, gondóta, kell valahova lehúzódjon, hogy egyék. Ott vót mellette egy vízimalom, hát, hogy szélajjba kerüljön, János bémént a vízimalomba. Kérdezi a molnártul, hogy megengedné, hogy itt egy pár falatot béfaljon, kint fúj a szél s elviszi a kezéből. Nem tudták, hogy kirájiú.

– Há, hogyne, ülj le, fiam s falatozzál.

Elkezdött beszélgetni a malmosval.

– Mi járatban vagy? – kérdezte tőle.

– Itt valahol van az Üveghégyen túl Tündérország, de nem tudom, hogy hol.

– Ó, édes fiam, oda akarsz menni? Hát itt nem tudsz keresztülmenni, ezén az Üveghégyen lecsúszol.

Mindégy, de neki át kell menni. Gondolkozik János, étt a kirájfíú, étt, kínálta a molnárt is, hogy egyék, az es évett. Mëgsajnálta a molnár a legént, azt mondja: – Tudod-e, mit mondok én nekéd. – Mëghallgatom szívesen, ha mondja. – Ne, hoztak tënnap három zsák lisztët a tündérkirálok. Este jönnek a liszté, tégéd beléállítlak a zsákba, csak sënki ezt mëg né tudja. A zsákot kilikasztom s egy töcsért tészék belé, hogy te azon keresztül kapjá levegőt. Békötöm a zsákot s ő, aki jó érte, viszen Tündérországba.

Úgy mëgörvendëtt János, belényúl a tarisznyába, kivész egy félmarok Napóleon dukátot, aranyat s ëvo, odaadta neki.

– No, János, most próbájjuk mëg.

Kimérte egyiknek es a lisztjit, máséknak es s a harmadiknak es Jánost belétette. Öntögette körülötte a lisztët, a töcsért odatette. – Vigyázz, fogd a szádba, hogy kapj levegőt!

Ez a molnárnak es jó jött, mert amennyi súlya volt Jánosnak, annyi liszt maradt nekí. Mire elkészültek, jönek a három tündér, Ilona s mëg kettő.

– Molnár urám, mëg van-ë örölve a liszt?

– Mëg, kí van mérve, a hátatokra tészëm s mënjeték véle.

Elindultak, a két tündér haladott elöre, de Tündér Ilona maradt hátra, neki nehezebb vót a zsák. A másik kettő hergelték Ilonát: – Hej, gondósz mëg ára a királfira?; s ide s oda, úgy hogy mëg sírt es. De maradt le, s nehéz a zsák, alig bírja, de viszi.

Mikor hazaértek, az a kettő elmënt, Tündér Ilona mëgfogta a zsákot s az előszobába letette, de mán vót neki egy jány, egy hét-észzendős gyermeke a kirájfítól. Béményën, hogy átalótözzön, sírt. Addig János a zsákból kibújt s mëgmutatkozott az ablakon keresztül.

– Édesanyám, itt van apám – kiáltotta a gyerek.

– Hej, mëg te is hergész, nem elég vót nekëm egész uton.

Jól mëgverte a gyermekët. János lehúzódot, de a gyerek mëgint észrevette és szólt az anyjának. Vágjad mëgint a gyermekët. János belépëtt, hogy az asszon ne végye észre. Mëg az anyja bütüzödött a szobába, háromszor es mëgmutterta János magát, de akkor ám bé es bújt.

– Édesanyám, itt van édesapám!

János az aytón belépëtt:

– Mit bántod a gyermekët?

– Eljöttél?

– El. Te hoztál fel.

– Hogy?

– Hát a zsákba.

El is kezdtek örvendni egymásnak. A kirájasszon, Tündér Ilona elé a trombitát, beléfújt a hosszú kürtbe. Ojan hosszú vót, lehet, hogy vót nyolcvan méter, bakra vót téve. Mind jöttek, repültek a tündérek oda.

– Mi az, kirájasszon?

– Eksüvő lesz szombaton, éhol van a férjem.

Ésszegyültek mind, megkezdődött szombaton a lakadalom egy nagy parkba, ki vót szépen betonírozva, szót a zene. János megfogta Tündér Ilonát s úgy megverte, alighogy megesküdütt vele. Féreméntek, megállt a zene, megfogta a feleségit, gyerünk előre táncóni. Megin megverte a feleségit a tánc közepin. Hí, a többik mind fellázadtak, de János csak szépen, nyugodtan hallgatkozott. De nem tudta, hogy miről van szó, Tündér Ilona. Megállt a zene, egy kicsit ittak, beszélgettek. No, húzd rá megint, elkapta János Tündér Ilonát, mikor beértek a legnagyobb tömeg közé, úgy üti az asszont, hogy úgy vájták ki a kezibü a kirájasszont. Ej, mikor harmadszor megverte János a feleségit, összemént az egész tündérek, hogy adjon okot, mért verte még a feleségit háromszó.

– Könnyü nekték beszélni – mondja János. De Tündér Ilona akkor es olyan boldog vót, mintha még se verte vóna.

Azt mondja János: – Amikor én legelőször jelentkeztem a gyermeknek az előszobából, Tündér Ilona úgy megverte a gyermekét. Hát, gondóta, az a gyermek nem adja neki vissza ezt. Mikor megin megmutatkoztam, másodszor es megverte. Amikor harmadszor jelentkezétt a gyermek, hogy itt van édesapám, megin megverte, de akkor béméntem mán. Én eztét azé csinátam, hogy megadjam, amit a gyermek nem tud visszaadni. Ha akartok mullatni, három hétig mullathattok nálam.

János lét Tündérországbán a kiráj, Ilona a kirájné s aztán a gyermek lét az utánik való kiráj, mikor ük nem éltek. Máig is élnek, ha még nem haltak.

Erős Teréz (Hertelendyfalva – Vojlovica)

SZÉP CECERUSKA

Égyszer vót, hol nem vót, hetedhét országon es túl, még ott, ahol a kurtafarkú malac túr, még azon es túl, vót egyszerű egy kiráj. S elment az erdőbe vadászni.

De hogy szavamat össze né keverjem, hát ott es vót egy szégén embër. S annak vót egy léánkája. Mëgházasodott s a mostoha erőst rossz vót. Azt mondta, hogy: – Tëdd el láb alól a léánkádat, mert hogyha nem tészéd el láb alól, akkor én itthagylak.

S a szégén embër vót olyan okos, hogy méges azt gondolta, jobb ha a léánkámat elviszem valahova, minthogy megváljak a feleségemtől. Hát, elvitte a léánkacsát az erdőbe. S amint mëntek, a léánkacska hammat vitt

a tarisnyába, s amint mēnték, ő észrevette éjjel, hogy az apja s az anyja mit beszéltek. S hogy ő tudjon hazajönni majd azon a hammu úton, hát ő elvitte a hammut, s ő hammat szórt az útra. S hát este, mikor bésötédett, a leánkacska azon a hammas úton hazalopozkodott s hallgatkozott.

Az apja megbánta, erőst megbánta, hogy a leánkacskáját eltávolította, s erőst veszekedett a feleségivel. Úgy veszekédtek, hogy egymás hájába kapaszkodtak. Mikor jó kiveszekédték magikat, a leánkacska békopogott az ablakon, s azt mondja:

– Édesapám, hazajöttem!

No, akkor mēg az asszon kerekedett fejjül, hogy velem veszekedsz, engem vérbe öltél s most itt van ez az átkozott, aki megēszí az életemet. Hát addig, hogy a szēgēn embēr másnap reggel megint felkészítette a leánkacskát, elvitte újra ki az erdőbe. Akkor meg a leánkacska kövecskékét szórt, mert az embēr megkérdezte, hogy találtál haza. A leánkacska az édesapjának elmondta, hát hitt neki. Másnap a boszorkán – hogy így mondjam –, kisperte a hammut az espárból, hogy ne tudjon a leánkacska hazamēnni. De a leánkacska nekifogott, s kövecskékēt rakott. Hát a kövecskékēn másnap este megint hazamēnt.

Hát, újra veszekedik a két öreg, egyik hogy elvitetted s eltettem láb alól, s így, s úgy, s amúgy, s ēgyszer a leánkacska újra beszólott: – Édesapám, hazajöttem!

Hát az asszon nekifogott s a kövekēt mind eltránszporálta onnēt, hogy a leánkacska ne tudjon hazamēnni. Igen, de éjjel, mikor a leánkacska aludt, a két karját levágta. S akkor azt mondja reggel az embērnek, hogy mēgyek s jelēntlek fēl, hogy levágtad a gyermekēdnek a karját. S az embēr mēgejedett, s azt mondja, hogy ő nem vágta le. – S hát neked ezt nem hiszi el senki, s én téged feladlak, vagy vidd el a leánkát. Most úgy vidd el, hogy ne jőjjön sose haza.

Hát az embēr elmēnt, s a leánkacskát elvitte. Hagyott neki kalapocskát a fejire, hogy ne süsse a nap, szēdett neki az erdőből egy kicsi ēnnivalót, hogy ne haljon mēg a leánkacska étlen bár addig, amig ő otthagyja. Mēgētette a leánkacskát, s a leánkacska ottmaradt az erdőbe.

Hát, addig mēnt a leánkacska az erdőbe, s ugye sűrű bokrok vótak, letépték róla a gúnját, hogy tiszta csórén maradt. S azok a tövisék a testecskējit ēssze-vissza hasogatták, s nagy vérēsēn addig mēnt, amig magát ki nem vonszolta az erdőből. Mikor kivonszolta magát az erdőből, hát lássa, hogy ojan buzakērēszték vannak a földön, s leült a buzakērēszt mellē s sirdogált.

S hát ēgyszer jó a kiráj a vadásztársaságjával az erdőbe s hát fűjják a vadászindulót, s a vadászok mind s a hajtók széjjelkerülnek s űzik a vadot. S hát el es végezték a vadászatot, fogtak es, nem es. Igen, de a kirájnak a kutyjája odamēnt, mert a kiráj adott ēgy kiflicskēt a kutyjának. S a

kutya úgy jó volt lakva, ő bizony egy szikrát se vót ehetnék, a kiflit otthagya. A léánka a vérës kezivel addig matarászott, ameddig a kiflicskét odahúzta, s valahogy megfogta ëssze a két könyökécskéjével a kiflit, odahúzta magához s megëtte. Hát, a kutya meg mikor látta, hogy nincsen kiflije, visszafutott a gazdájához, körül-táncolta, de vonított, de visított, de mindënt csinált, s a gazdája újra vetett neki egy darabocska kiflit. Az megint elfutott vele. S a kifli megint úgy járt, mint a másik. No, mikor harmadszor es elfutott a kutya, akkor azt mondja a kiráj:

– Ennek fele se tréfa! Én elményék s megnézëm, hogy mi van ott, hogy a kutya örökké éhësén jó vissza.

Hát, mikor odaményën, lássa, hogy ott mozog valami, s azt mondja:

– Egy életed, egy haláloed van, mutatsd meg magadat, ha embëri lény vagy!

Azt mondja a léánkacska:

– Én embëri lény vagyok, de még léánkacska vagyok. Elhoztak ide ëngëmët, a karomat a mostohám levágta, s én tiszta csórén vagyok, s nem tudok innét kimënni.

Azt mondja a kiráj:

– Itt van a palástom s terítsd magadra, de gyere ki onnét.

Hát odaadta a kiráj a palástját, s a léánkacska félvëtte magára. S mikor kiment onnét a buzakërësztböl, oljan szép leánnyé változott, hogy a napra lehetett nezni, de reá nem. Azt mondja a kiráj:

– Tudod mit? Nekëm még egy életëm s egy haláloed, hogyha te a feleségëm nem lëszël. Ásó, kapa, nagyharang választ münket el.

Ez vót az esküvő. Az akkori világba még ez vót az esküvő. Ásó, kapa s a nagyharang választ münket el!

No jó, hazaviszi a kirájné. Igen, de a kirájnének nincsen keze. Most mit lëhet csinálni itt? Igen, de én elfelejtëm azt mesélni, hogy mikor ment a léánkacska, hát vót vele egy testvérkéje. Harmadik nap elvitte a testvérkéjét es, s akkor azt mondja az asszon harmadszor: most vidd el a fiadat es. Elvitte azt es. S amint elmentek, olyan szomjas lett a gyermekëcske, hogy nem tudott mán magának parancsolni. S kapott egy medvenyomot s azt mondja, abba van egy kicsi víz, s ő azt megigya.

– Ne idd meg, édës, kicsi Jancsikám! – mert Jancsikának hitták a gyermekët. Ne idd meg, édës, kicsi Jancsikám, mert medvéé vállasz s ëngëm mégëszël.

Hát, a gyermek még türtóztette, parancsolt magának, hogy ne igyon abból. S hát ahogy mënnék, megkap egy farkasnyomot. Azt mondja: – Én ebből iszok!

– Jaj, édës Jancsikám, akkor meg farkas lëszël.

No, de mikor mënték tovább, harmadszor már nem birta tovább, egy özikenyombú ivott vizet s nyomban özikéé változott.

S azt mondja a léánkacska, mikor vitte el a kiráj, hogy itt van az én őzike testvérkém. Az a mű Jancsikánk, s most nem méheték, ha Jancsikát es nem viszem.

A kiráj azt gondolta, hogy a léánka félrebeszél, hogy neki az a testvérkéje. Hitte es, nem es, hogy az valamikor Jancsika volt. No, vitte, s azt mondja a kirájnén:

– Édes, kicsi Jancsikám, gyere mindenütt a nyomomba.

De a kirájnak nem vót gondja az őzike, mert ő kapott magának enni. No elvitte a kiráji palotába, s akkor azt mondja, hogy ennek az őzikeknek ojan különös bánásmódot adjanak, ami még nem vót a kiráji palotába. Igen, de meghalt a gonosz mostoha, hogy a léánka bekerült a kiráji palotába s kirájnén lett belőle.

Kimént a halastó partjára a kirájnén s leült oda, s az őzike mellette sétált. Azt mondja az őzikeknek:

– Maradj itt, Jancsika! Én elményék egy kicsit sétálni a halastó körül.

A mostoha ott leskődött a bokrok közt, s mikor elmént Ceceruska, mert a léánkát Ceceruskának hitták, elmént, körül sétálgatott Ceceruska. Hát egy hatalmas lökésvel belélokta a tóba, s az nyomba elmerült. S ahogy elmerült, odament egy hal, s abba a szent hejbe elnyelte. János meg ezt mind látta, s erőst futott a tó körül, s erőst ijedtjibe megszólalt a mű nyelvünkön, embéri nyelven.

– Kelj ki, kelj ki, édes Ceceruskám a nagy hálnak a nagy beliből!

S a kiráj hallja, mit kiabál az őzike. A kirájnén keresik már napok óta s nem kapják. Azt mondja, hogy ennek fele se tréfa, a kirájnén benne van a tóba s a halba. Hát, kimerték a tóból mind egy cseppig a vizet, úgannyira, hogy megkapták a nagy halat. Kettéhasítsák a hálnak a belit, s hát ott áll a kirájnén teljes szépségibe, s a karja es meggyógyult.

Azt mondja a kiráj: – No, evel most megvónánk, de most a mostohát kell kézre keríteni!

Hát, elméntek, keresik, kutassák, suhutt nincsen a mostoha.

Azt mondja Jancsika: – Tudom én, hogy hol van!

Addig szimulált, szaglászott, hogy megkapta a mostohát. A kiráj se léttest, nekifogott s csinált egy mágját, egy nagy tüzet, s abba belevették a mostohát, s elégették.

S mikor Jancsika megtudta, hogy a mostoha elégett, úgy megörvendött, hogy csak kecskebokát vetett, hánta a kecskebokát addig, hogy Jancsikáé vállott. S onnattól erőst, erőst nagy boldogságba éltek.

S még máig es élnek, ha még nem hóttak.

Erős Teréz (Hertelendyfalva – Vojlovica)

SZÉKELYKEVE

A SZEGÉNY FIÚ SZERENCSEJE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kiráj, és annak volt egy gyönyörűséges szép lánya. Mikor férjhezadandó sorba került a leány, az apja kijelentette, hogy annak adja leányát, aki el tud előle bújni. Özönlöttek is a kérők, de a kiráj karóba húzatta őket, mert a kirájkisasszony megtalálta mindenütt szegényeket.

Ennek az eseménynek híret hallotta egy szegény fiú is, és elhatározta, hogy szerencsét próbál. El is indult. Sokáig mendégélt, már a tarisznyájából elfogyott az étel, mikor összetalálkozott egy elgyengült farkassal. Mikor le akarta ütni, hogy megégye, az megszólalt, hogy ne bántsa, egyszer majd visszasegíti többszörösen, ha enni ad neki és útjára bocsátja.

Mégkegyelmézett neki a fiú és tovább ment. Egyszer a patak partján egy halat talált a szárazon. Gondolta, majd megéjszi, de a hal is megszólalt, és kérte a fiút, hogy dobja a vízbe, majd meghálálja neki. A fiú még is tette. Később egy tört szárnyú galamb kérte meg, hogy kösse fél a szárnyát. A fiú ennek a kérésnek is eleget tett.

Végre odaért a kiráj udvarába, ahol szépén fogadták. Itt azután kipótolhatta koplalását, fáradalmait kipihenhette. Néhány nap múlva a kiráj megkérte, hogy most bújjon el, a kirájkisasszony majd megkeresi.

A fiúnak nem volt mindegy, mert már kilencvenkilenc fej karón volt, az övé lenne a századik. Egyszer csak megjelent a farkas és ajánlotta, hogy elviszi a föld méjére, ahol nem találja meg a kiráyleány.

Úgy is történt, de a leány hármat perdült a sarkán, megdörzsölte a szemét és előhívta a fiút. Még kétszer bújhatott el a fiú.

Másodszor a hal vitte a tengerek méjére, de ott is megtalálta a kirájkisasszony. Most már a fiú nagyon részketett, féltette az életét, mert csak még egy lehetősége volt az életben maradásra.

Megjelent a galamb is, azt tanácsolta neki, hogy bújjon a vadrózsabokor alá, ami az erkély alatt van. A fiú odabújt és részketett. A kirájkisasszony pedig kiállt az erkélyre és dörzsölte a szemét, fordult a sarkán, de nem látta a szegény fiút. Valójában nem is akarta, mert nagyon megtetszett neki. Már kiráji öfelsége is rászólt leányára, hogy dörzsölje meg

jobban a szemét, akkor biztosan meglátja. A leány megkísérelte többször, s mégsem látta.

A kiráj akkor előhívatta a fiút és odaígérte leányát és fele kirájságát. Lött is nagy öröm és hetedhét országra szóló lakodalom. Még most is élnek, ha még nem haltak.

Ambrus Mária (Székelykeve)

JÉZUS ÉS SZENT PÉTER

Elmént Péter az Úr Jézussal egy kocsmába, mint két vándor. Beméntek. Lefeküdtek egy ágyba kette. Azok az iszákos emberek azt mondják, beményünk, jól elverjük az egyiket.

Hát, az egyik kívül vót, Péter. Jól megverték. Ittak tovább az ivók. – Na, most megverjük a belsőt is – mondik. Azt mondja az Úr Jézusnak Péter: – Cseréjünk hejét, most én mēnnyek belől. – Megint csak Péter kapott.

Azt mondja neki, az Úr Jézusnak: – Uram, Jézusom, te tudad? – Nem – aszongya, – én csak szót fogadtam nekéd. Azt montad, cseréjünk hejét, te mēnny belől, de megint te kaptál. A ravasznak így szokott lenni. Azt akartad, hogy én is kapjak.

Sebestyén Erzsébet (Székelykeve)

